

UiT Norges arktiske universitet

Fakultetet for humaniora, samfunnsvitenskap og lærerutdanning

Navnerenessanse i Larvik og Brunlanes?

Sammenligning av navnemateriale fra 1865 og 1925

Karoline Dolven Liberg

Masteroppgave i nordisk språk ved lektorutdanninga, NOR-3982 mai 2021

Forord

Jeg synes navn og navneforskning er svært interessant, selv om både venner og bekjente har stussa litt på valg av tema for denne oppgaven. Da jeg var yngre, synes jeg alltid det var litt kjipt å hete *Karoline*, da det kom fra *Karl* og betydde «fri mann». Jeg synes det virka mye kulere å ha et navn med litt mer betydning bak seg, og som passa litt bedre. Da jeg skulle skrive bacheloroppgave, ble jeg tipsa om navnegransking gjennom kirkebøker. Jeg utvikla dermed en interesse for dette, som gjorde at jeg ville skrive om navn i masteroppgaven også.

Det er ikke noen enkel jobb å skrive en masteroppgave, og det kan være en langvarig og tøff prosess. Heldigvis har jeg hatt flere støttespillere med på laget, som virkelig fortjener en takk.

Først må jeg takke min flotte veileder Endre Mørck, som heldigvis takket ja til å være veilederen min på denne oppgaven. Han er alltid kjapp med å gi tilbakemeldinger, selv når det er mange sider som må leses, og tilbakemeldingene er alltid gode og konstruktive. Tusen takk for gode råd, tilbakemeldinger og god veiledning.

Jeg må også få takke både familie og venner. Selv om de har ikke har peiling på hva jeg egentlig skriver om, har de alltid forsøkt å hjelpe så godt de kan. Takk til familien min, spesielt mamma og Maria, som alltid kommer med gode råd, inspirerende ord og masse motivasjon, og som er der når jeg trenger å få ut litt frustrasjon. Takk til mine flotte medstudenter på mastersalen, som lytter til ideer og tanker, og som er gode på å legge inn avbrekk i en travel studiehverdag. Det har nok blitt noen pauser med både snakking, dansing og kakespising. Til slutt må jeg takke min gode venninne Martine, som kommer med motivasjonspakke fylt av sjokolade og kjeks, og som alltid er der. Jeg hadde ikke klart dette uten alle dere, så tusen takk for all hjelp og støtte.

Tromsø, mai 2021

Karoline Dolven Liberg

Innholdsfortegnelse

1	Innledning	1
1.1	Problemstilling	1
1.2	Oppsett på oppgaven	2
1.3	Om områdene	3
1.3.1	Larvik	3
1.3.2	Brunlanes	3
2	Den nordiske navnerenessansen	5
2.1	Bakgrunn og årsak	6
2.2	Tidligere forskning	7
3	Klassifiseringer	13
3.1	Nordiske navn	13
3.2	Innlånte navn	18
4	Metode og materiale	21
4.1	Kildemateriale	21
4.2	Navnemateriale	23
4.3	Lemmatisering	24
4.3.1	Nivå for lemmatisering	24
4.3.2	Fra grafemisk til fonemisk nivå	25
4.3.3	Fra fonemisk til arki-nivå	27
4.3.4	Oppsummering av lemmatisering	29
5	Klassifisering av navnematerialet	31
5.1	Guttenavn	31
5.1.1	Nordiske navn	31
5.1.2	Innlånte navn	36
5.2	Jentenavn	39
5.2.1	Nordiske navn	39

5.2.2	Innlånte navn.....	41
6	Analyse og sammenligning.....	47
6.1	1865-materialet	47
6.1.1	Larvik.....	47
6.1.2	Brunlanes	49
6.2	1925-materialet	52
6.2.1	Larvik.....	52
6.2.2	Brunlanes	54
6.3	Sammenligning	56
6.3.1	Forskjell mellom 1865 og 1925?	56
6.3.2	Forskjell mellom Larvik og Brunlanes?	62
6.3.3	Forskjell mellom gutter og jenter?	65
6.4	Oppsummering.....	67
7	Avslutning.....	69
7.1	Videre forskning	70
	Kildemateriale.....	71
	Referanseliste.....	71
	Vedlegg.....	76
	Vedlegg 1: fullstendig liste, guttenavn	77
	Vedlegg 2: fullstendig liste, jentenavn.....	81

Tabelliste

Tabell 1 – Antall navneformer, og antall navn på grafemisk, fonemisk og arki-nivå	29
Tabell 2 – Oversikt over sammenslåinger, med oppslagsformer og varianter	30
Tabell 3 – Populære guttenavn, Larvik 1865	48
Tabell 4 – Populære jentenavn, Larvik 1865	49
Tabell 5 – Populære guttenavn, Brunlanes 1865	50
Tabell 6 – Populære jentenavn, Brunlanes 1865	51
Tabell 7 – Populære guttenavn, Larvik 1925	52
Tabell 8 – Populære jentenavn, Larvik 1925	53
Tabell 9 – Populære guttenavn, Brunlanes 1925	54
Tabell 10 – Populære jentenavn, Brunlanes 1925	55
Tabell 11 – Oversikt over relative frekvenser for nordiske og innlånte navn (år, prestegjeld og kjønn)	56

Figurliste

Figur 1 – Relative frekvenser, nordiske navn i Larvik	57
Figur 2 – Relative frekvenser, nordiske navn i Brunlanes	58
Figur 3 – Relative frekvenser, innlånte navn i Larvik	60
Figur 4 – Relative frekvenser, innlånte navn i Brunlanes	61

1 Innledning

I forbindelse med nasjonalromantikken og nasjonsbygginga på 1800-tallet ble det fokus på norsk historie og litteratur, som gjorde nordiske navn populære. Blant annet brukte Bjørnstjerne Bjørnson navn som *Arne*, *Synnøve* og *Øyvind* i sine bondefortellinger, og Snorres kongesagaer ble oversatt, som gjorde at navn herifra ble tatt i bruk. Til og med nordiske navn som aldri hadde vært i bruk før annet enn i litteratur, som *Sverre*, ble nå tatt i bruk. De nordiske navna ble dermed mer populære, og var etter hvert i bruk over hele landet. Denne navnetrenden som starta på 1800-tallet, kalles for *den nordiske navnerenessansen*.

Dette bidro til å styrke den norske identiteten, ettersom det ble fokus på å finne tilbake til det norske gjennom historie, litteratur og språk. I dag er dette fortsatt viktig, som vi ser eksempel på i skolen: «Innsikt i vår historie og kultur er viktig for utvikling av elevenes identitet og skaper tilhørighet til samfunnet» (Kunnskapsdepartementet, 2017). Et av kompetansemåla i norsk har også fokus på at elevene skal «[...] reflektere over sammenhenger mellom språk, kultur og identitet» (Utdanningsdirektoratet, 2020). Det er imidlertid ikke så stort fokus på navn i skolen, når det kommer til nasjonsbygging og nasjonalromantikk. Som kommende norsklærer vil det derfor være relevant å se på navn i en slik forbindelse, da det kan bringe inn nye aspekter med tanke på dette.

I denne oppgaven kommer jeg til å undersøke navnebruken i to ulike år; 1865 og 1925, og på to ulike steder; Larvik og Brunlanes, med formål om å undersøke om det er utslag av den nordiske navnerenessansen. Navna er samla inn fra gamle kirkebøker. Vi kommer til å få et innblikk i hva den nordiske navnerenessansen var, og i hvilken grad den kom til uttrykk på disse stedene. Gjennom denne undersøkelsen ønsker jeg å bidra til forskning på den nordiske navnerenessansen, i tillegg til å finne sider ved nasjonsbygginga som gjerne ikke kommer fram under opplæringa i skolen.

1.1 Problemstilling

I en tidligere undersøkelse jeg har utført som bacheloroppgave, så jeg på åra 1860 og 1920 i Brunlanes, der jeg fant utslag av den nordiske navnerenessansen. For denne undersøkelsen ønska jeg å utvide søket til å også inkludere Larvik, i tillegg til å velge noen andre år. Jeg ønska å beholde det samme tidsspennet mellom åra som i den tidligere undersøkelsen, i tillegg til at jeg måtte ha noen år som kunne ha en mulig forbindelse til den nordiske navnerenessansen. Ettersom navn etter 1929 fortsatt er klausulert i de digitale kirkebøkene,

var det ikke mulig å velge år etter dette, så dermed falt valget på 1865 og 1925. På grunnlag av dette, skal jeg i denne oppgaven ta utgangspunkt i følgende problemstilling:

I hvilken grad kan en se utslag av den nordiske navnerenessansen i Larvik og Brunlanes, ved å sammenligne navnematerialet fra 1865 og 1925, og de to stedene?

Som hjelp til å svare på denne problemstillinga, kommer jeg til å ta i bruk noen forskningsspørsmål. Dette gjøres for å konkretisere problemstillinga, i tillegg til at det vil være til hjelp for å systematisere oppgaven, og gi noe konkret å fokusere på.

Forskningsspørsmåla skal se på følgende: a) om det er forskjell i navnematerialet mellom 1865 og 1925, b) om det er forskjell i navnematerialet mellom Larvik og Brunlanes, og c) om det er forskjell i navnematerialet mellom gutter og jenter. På denne måten får vi sett på kronologiske, geografiske og kjønnsmessige forskjeller hver for seg.

1.2 Oppsett på oppgaven

Oppgaven blir fordelt på flere kapitler, der jeg først i delkapittel 1.3 kommer til å presentere de to områdene som er valgt. Videre vil det i kapittel 2 være fokus på den nordiske navnerenessansen. Her kommer jeg til å gå gjennom hva den nordiske navnerenessansen var, når dette skjedde, og hva som var bakgrunnen og årsaken til at det ble en navnerenessanse. I tillegg kommer jeg til å gå gjennom tidligere forskning og undersøkelser som er gjort på dette området. I kapittel 3 kommer jeg til å gå gjennom hvordan navn kan klassifiseres, og hvordan jeg velger å gjøre dette i min undersøkelse, der det er et hovedskille mellom nordiske og innlånede navn. Videre i kapittel 4 går jeg gjennom metode og materiale. Her vil jeg forklare hvordan jeg har gått fram for å samle inn navna, og hvor de har blitt samla inn fra. Det vil bli en kjapp presentasjon av antall navn og navneformer, i tillegg til en gjennomgang av lemmatisering og hvordan dette gjøres i denne oppgaven. I kapittel 5 kommer jeg til å klassifisere navnematerialet som er samla inn, på bakgrunn av det som har blitt gjort og sagt både i kapittel 3 og 4. Deretter, i kapittel 6, er det analyse og sammenligning av navnematerialet. Her vil det være en presentasjon og analyse av navnematerialet, og en sammenligning mellom åra, stedene og kjønna. Helt til slutt vil jeg komme med en oppsummering av oppgaven, der jeg vil gi en konklusjon på problemstillinga som har blitt presentert, i tillegg til å komme med noen tanker rundt navn i skolesammenheng.

1.3 Om områdene

Som nevnt tidligere har jeg valgt områdene Larvik og Brunlanes. Jeg har selv tilknytning til begge stedene, så det er ikke tilfeldige valg. Jeg er født og oppvokst i Larvik, men den ene siden av familien er fra Brunlanes. Derfor synes jeg det er svært interessant å skulle undersøke disse områdene. I tillegg til den personlige tilknytninga, så er området lite undersøkt i forbindelse med den nordiske navnerenessansen, som også er en del av begrunnelsen. Så ved å gjennomføre en slik undersøkelse kan en bidra til å utfylle forskningen på navnerenessansen. Dessuten er Larvik en by og Brunlanes mer å anse som en bygd, så vi kan dermed også se om det er forskjell på navnebruken i byen og på landet. Jeg vil videre gi en kort innføring om begge områdene.

1.3.1 Larvik

Larvik er i dag en by og kommune i fylket Vestfold og Telemark. Byen ligger godt til ved kysten, og heller ikke langt unna hovedstaden Oslo. Tidligere var beliggenheten viktig for byen, da dette bidro til handel gjennom sjøfart og det maritime, samt at det gjorde det mulig å bygge jernbane til hovedstaden på 1800-tallet (Vestfold fylkeskommune, u.å.). Dette bidro til handelen i byen, i tillegg til den voksende turistnæringa. Tidligere var Larvik også en del av grevskapet Laurvigen, oppretta av Norges stattholder Ulrik Frederik Gyldenløve i 1671 (Berg & Wasberg, 1979, s. 727). Dette gjorde at Larvik ble en residensby for flere danske adelsmenn (Vestfoldmuseene, u.å.). Kystbyen fikk dermed strømminger fra andre land, i tillegg til besøkende fra sitt eget land. Da Norge ble løsrevet fra Danmark i 1814, ble også grevskapet oppløst noen år senere. Larvik hadde ikke lenger en dansk makt over seg, og «larvikingene» ble overlatt til seg selv i stor grad. Ettersom Larvik på den tiden hadde status som by og hadde vært del av et grevskap, er det nærliggende å tro at en del av befolkningen i byen var fra høyere sjikt. Ifølge Langeland et al. (1953, s. 70–71) kan en regne med at rundt 20 % var en del av de «kondisjonerte», altså det høyere sjiktet, mens resten var en del av «allmuen».

1.3.2 Brunlanes

Brunlanes er et område som for det meste består av jordbruk og noe industri, og som ligger et par kilometer på utsiden av Larvik. Fram til 1988 var Brunlanes en egen kommune, men den ble så slått sammen med Larvik og en rekke andre mindre kommuner (Thorsnæs, 2020). Området har som sagt mye jordbruk, og var på mange måter et typisk bygdesamfunn, da det både er og var en del gårder der. Noen av gårdene var store og fine, og var gjerne eid av

«finere» folk som ikke bodde der, mens det for det meste ellers var mindre gårder som var eid av bønder som levde av gårdene. Et eksempel på en av de finere gårdene er Brunla, som var hovedgård i Brunlanes på 1800-tallet. Gården var en av de største gårdene på området, og var også et grevskapsgods. Der bodde det flere «storkarer», blant annet en baron fram til rundt 1865, før han ga gården videre til sønnen sin og gården «mista» gods-tittelen (Berg & Wasberg, 1979, s. 40–44).

I likhet med byen Larvik, hadde også Brunlanes et skille mellom «allmuen» og «kondisjonerte». De kondisjonerte bodde på finere gårder, mens allmuen var «vanlige» bondefolk i bygda. Samfunnet i Brunlanes kan imidlertid ha jevna seg mer ut, da Brunla gård ikke lenger var et grevskapsgods (Berg & Wasberg, 1979, s. 40). Byen har ofte en sterkere sosial lagdeling enn det bygda hadde (Kruken, 2018, s. 27). Det er derfor ikke sikkert overklassen på landet følte seg like distansert fra en lavere klasse, som allmuen, slik de i byen kunne gjøre (Dahlberg, 2010, s. 73).

2 Den nordiske navnerenessansen

Begrepet «den nordiske navnerenessansen» ble først lansert av den svenske personnavnforskeren Roland Otterbjörk i 1964 (Otterbjörk, 1964, s. 39; Særheim & Kruken, 2018, s. 344; Alhaug, 2019). Dette begrepet ble anvendt for å karakterisere den økende interessen for og bruken av nordiske navn på 1800-tallet, som har sammenheng med nasjonalromantikken og i Norge også nasjonsbygginga. Denne trenden foregikk i hele Skandinavia, men det vil i denne oppgaven være fokus på Norge.

I Norge var det Terje Aarset som først benytta seg av begrepet (Aarset, 1982, s. 66; Johannessen, 2005, s. 12). Aarset trekker fram nasjonalromantikken, og nevner at det med den kommer en ny interesse for norsk språk, musikk og folkeminne. Både norsk historie og litteratur blir viktig i denne perioden. Aarset legger også vekt på agitasjonen for å ta i bruk de nordiske navna, der historikeren P.A. Munch og språkmannen Ivar Aasen var i ledelsen. De skrev begge flere artikler om emnet, og Aasen kom etter hvert ut med *Norsk Navnebog* (1878/1997), som inneholdt et register over norske navn og fremmede navn. Boka var den første av sitt slag her i landet, og gjorde at folket kunne se hva som var særnorske navn (Aarset, 1982, s. 66).

Som det kommer fram av betegnelsen «den nordiske navnerenessansen», så er nordiske navn kjernen og drivkraften i hele perioden. «Renessanse» viser gjerne til ny oppblomstring eller fornyet interesse, og det er derfor flere navneforskere som vektlegger *renessansenavn* ved forskning på den nordiske navnerenessansen. Windt-Val (2011, s. 111) påpeker at en burde skille mellom påvirkning fra nasjonalromantikken, som førte til at nordiske navn generelt sett fikk en sterk fremgang, og det som kalles navnerenessansen, som særlig gjelder bortglemte eller litterære navn som blir henta frem igjen. Johannessen (2005, s. 13) mener at navn som har vært i kontinuerlig bruk i landet, ikke kan regnes med i navnerenessansen. Utfordringa her kommer til syne med navn som har hatt kontinuerlig bruk i avgrensede områder, men som kommer i bruk over hele landet som en følge av den nye navneskikken. Slike navn opplever en «renessanse» noen steder i landet, da de har vært ukjente i flere områder tidligere, grunna en fornya interesse for nordiske navn og nasjonalromantikken. Dermed argumenterer Windt-Val (2011, s. 111) for at disse navna burde inkluderes. Aarset (1982) skiller ikke mellom disse gruppene med navn, men Alhaug (2019) gjør dette.

Jeg kommer til å gå grundigere inn på hva som menes med «nordiske navn», i kapittel 3, men vil her nøye meg med å vise til en generell definisjon av navn som ofte blir inkludert i den nordiske navnerenessansen: 1) navn med bakgrunn i de nordiske språka, som kan føres tilbake til urnordisk form, og som har vært i bruk i norrøn tid, 2) nyere navn som er laga av nordiske navneledd, med gamle nordiske navn og navnelagingsmønstre som forbilde, 3) navn på guder, konger, helter og så videre fra norrøn tid, gjerne fra litteratur, 4) navn som har vært i kontinuerlig bruk i noen områder, men som nå blir utbredt over hele landet, og 5) navn som gjennom århundrers bruk har blitt tilpassa språk og navnemønstre, og som navnegiveren derfor kan oppfatte som nordiske (Gustafson, 2005, s. 94; Windt-Val, 2011, s. 111).

Vi skal videre se på bakgrunnen for den nordiske navnerenessansen, og også på tidligere forskning som er gjort. Navneforskere har utført flere undersøkelser og gjort en del forskning på navnerenessansen, som kan gi oss et klarere bilde av når den nordiske navnerenessansen både starta og slutta.

2.1 Bakgrunn og årsak

Det kan være flere årsaker til at den nordiske navnerenessansen starta. Allerede har nasjonalromantikken og nasjonsbygginga blitt nevnt som årsaker, og i tillegg til dette hadde også frigjøringa fra Danmark en innvirkning. Alle disse faktorene henger sammen.

Nasjonalromantikken var en sterk åndsstrømning som slo gjennom i Norden rundt midten av 1800-tallet, og var en slags videreføring av romantikken med fokus på det nasjonale (Windt-Val, 2011, s. 107; Nasjonalromantikken, 2019). Under denne strømminga søkte en tilbake til folket sitt og deres historie, med interesse for ting som folkelige tradisjoner, diktning og musikk. Det var med andre ord fokus på «folkesjelen», og for Norge ble spesielt bøndene viktige, da en mente at bøndene hadde tatt vare på denne sjelen (Nasjonalromantikken, 2019). En så tilbake på oldtidens historie og mytologi, heltedåder og tragedier for å finne denne «folkesjelen».

Det norske samfunnet tok imot de nasjonale strømmingene i nasjonalromantikken med åpne armer. Norge hadde nylig blitt løsrevet fra Danmark, i tillegg til at grunnloven ble laga og innført i 1814. Dette var faktorer som styrka nasjonalromantikken i Norge, da det norske folket ønska en ny identitet og nasjonalfølelse (Windt-Val, 2011, s. 116). Denne prosessen eller perioden kalles ofte for «nasjonsbygging», og spesielt viktige byggeklosser var historie, språk og litteratur. Mellom disse viktige byggeklossene var det hjemlige språket og de

hjemlige navna med feste i en selvstendig og ærerik norsk kultur (Særheim & Kruken, 2018, s. 344).

Det hjemlige språket og de hjemlige navna kunne en i noen tilfeller finne hos bøndene på bygdene, men aller helst ble litteraturen og sagaene en sentral kilde (Aarset, 1982, s. 66). Blant annet ble Snorres kongesagaer oversatt, i tillegg til at forfattere i samtida skrev artikler, dikt, bøker og eventyr som alle var inspirerte av norsk natur, folkeliv og historie. Denne litteraturen bidro til at nordiske navn ble tatt i bruk, da de var godt representerte i litteraturen og denne fungerte som en slags «opplysning» til folket. Windt-Val nevner blant annet at Ibsen og Bjørnson var foregangsmenn når det gjaldt å innføre den nye navneskikken, da det i deres dramaer og bondrefortellinger i hovedsak var brukt nordiske navn (Windt-Val, 2011, s. 117).

På grunn av dette opplysningsarbeidet som ble gjort gjennom både litteraturen og agitasjonen fra P.A. Munch og Aasen, i tillegg til at det var en interesse for å fornorske samfunnet, ble det utvikla en nordisk navneskikk; den nordiske navnerenessansen. Navneskikken var sterkt prega av våre egne, nasjonale røtter, og det ble en sterk økning i bruken av nordiske navn (Windt-Val, 2011, s. 118).

Den nordiske navnerenessansen starta dermed en prosess, der nordiske navn igjen ble tatt i bruk. Følgene av navnerenessansen var at bruken av de nordiske navna, som vi nedenfor skal se, fortsatte inn på 1900-tallet. «Navnerenessanse» kan derfor brukes til å omtale gjenfødselen av de nordiske navna og starten på prosessen, men jeg kommer også til å bruke termen for å omtale navnebruken som fulgte, altså den videre bruken av de nordiske navna. Dermed vil hele perioden der de nordiske navna var i vanlig bruk, omtales som «navnerenessanse».

2.2 Tidligere forskning

Som vi så ovenfor, starta den nordiske navnerenessansen i samme periode som nasjonsbygginga, altså på 1800-tallet. Jeg har likevel ikke nevnt spesifikke årstall for enten start eller slutt på navnerenessansen, da årstalla her er usikre og omdiskuterte. Blant annet sier Aarset (1982, s. 66) at det ikke er helt visst når utviklinga mot en norskere navneskikk kom i gang, og hvor dette skjedde først. Windt-Val (2011, s. 106) sier at tidsrammene er omdiskuterte, og Alhaug (2019) nevner at det i fagmiljøet har vært diskutert når gjennombruddet var. Flere av navneforskerne som har forsket på navnerenessansen, anerkjenner at det er omdiskutert, og kommer gjerne med et forslag til en tidsperiode basert på både egen og andres forskning og undersøkelser. Vi skal nå gå gjennom relevant tidligere

forskning for å se på disse punktene, før jeg selv også tar stilling til hvilke år som kan anses som start og slutt på navnerenessansen.

Aarset (1982) var som nevnt den første i Norge til å benytte seg av begrepet «den nordiske navnerenessansen». Selv om utviklinga til navneskikken er usikker, sier Aarset at det er mye som tyder på at den først slo gjennom i byene, og at det noen steder kan merkes allerede fra 1840-åra, men at gjennombruddet trolig var mot slutten av hundreåret (Aarset, 1982, s. 66f). Med tanke på hvor navneskikken først slo gjennom, nevner Aarset at det trolig er personer som hører til høyere sosiale lag, spesielt i byene. Det er også mulighet for at familier som bodde utover i landet og var «nasjonalt oppglødde (for målsak, venstresak, folkehøgskuleideane)», kunne være blant de første til å ta i bruk de nordiske navna (Aarset, 1982, s. 67).

Aarset sier at de viktigste kildene for de nye navna var litteraturen og de oversatte sagaene. Derfor er det naturlig at det er de i høyere sosiale lag som først tar i bruk de nordiske navna, da det ofte var de som hadde både tid, mulighet og ikke minst interesse for å lese den nasjonalromantiske litteraturen (Dahlberg, 2010, s. 18), i tillegg til de som også var «nasjonalt oppglødde». På bakgrunn av en rapport om norske personnavn konstaterer Aarset at de nordiske navna holder seg godt i mellomkrigstida, men at det begynner å gå nedover i 1930-åra for jentenavn og 1950-åra for guttenavn (Aarset, 1982, s. 77).

Kruken (1993) skriver om spirene til den nordiske navnerenessansen, som omhandler noen spredte tilfeller i første halvdel av 1800-tallet. Kruken nevner at det ikke er gjort undersøkelser som fastslår starten på dette tidspunktet, og viser til Aarsets utsagn om at utviklinga er uviss, men at det kan merkes noen steder fra 1840-åra (Kruken, 1993, s. 21f). Aarsets utsagn blir dermed brukt som et utgangspunkt, da Kruken videre forsøker å finne tegn på navneskikken fra 1820-tallet ved å se på kirkebøker fra Christiania og Aker. Han finner her tegn til at noe er i emning allerede fra midten av 1820-tallet, men omtaler åra rundt 1860 som «den store vendekneiken» (Kruken, 1993, s. 23). Navna som ble funnet tidlig på 1800-tallet, blir derfor tolka som isolerte tilfeller, og ikke som en del av den nordiske navnerenessansen. Når navneskikken så blir «vanlig» utover 1800-tallet, er det også fare for at flere av navna blir brukt ettersom de er moderne i samtida, og ikke nødvendigvis på grunn av navnerenessansen eller nasjonsbygginga som foregikk (Kruken, 1993, s. 23).

Det er å forvente at navnerenessansen først slo gjennom i Christiania, da dette var sentrum for den historisk-nasjonale vekkinga. Kruken peker likevel på at det var en lang startfase her, og at det derfor er muligheter for at noen andre områder lå foran hovedstaden (Kruken, 1993, s. 23). Blant disse områdene nevner han «nokon av kystbyane frå Vestfold», som kan inkludere Larvik. Slik som Aarset (1982), nevner også Kruken at det er forventet at de fra det høyere sjiktet i samfunnet først tok i bruk navna. Kruken (2020) har i seinere tid funnet at spesielt lærere og målfolk var pionerer i den nordiske navnerenessansen.

Kruken (1993, s. 22) viser til at navnerenessansen hadde tre nivå: 1) navn helt uten tradisjon i samtid og fortid ble tatt i bruk, som *Hjalmar*, 2) tradisjonelle navn fikk historisk form, som *Sigrid* for *Siri*, og 3) lokale navn ble tatt i bruk nasjonalt, som *Ragnvald*. Vanligvis vil nivå 2 og 3 fungere sammen, da det lokalt ofte ble laga dialektformer av et navn, og når navnet så kom i omløp nasjonalt, fant en tilbake til den historiske formen. Kruken (1993, s. 22) nevner at så lenge drivkrafta bak navnevalget var den nasjonalhistoriske ideen, så bør navna inkluderes i navnerenessansen, men at dette er vanskelig å dokumentere i ettertid.

Alhaug (2019) viser til Kruken (1993) som fant spredte tilfeller tidlig på 1800-tallet, men sier at selve gjennombruddet kom seinere på 1800-tallet. På bakgrunn av egen forskning mener Alhaug at gjennombruddet kan ha vært rundt 1870, da det er på dette tidspunktet navna for alvor blir tatt i bruk. Som en kan se, er dette litt seinere enn det som foreløpig har blitt nevnt. I likhet med både Aarset og Kruken mener Alhaug at den nye navneskikken først slo gjennom i byene, da overklassen er best representert her. Alhaug bruker termen *renessansenavn*, som viser til navn som kommer tilbake i bruk under navnerenessansen, ofte i sin opprinnelige form. Slike navn blir først tatt i bruk i byene, men en kan finne varianter av disse navna, som har blitt utvikla etter norrøn tid ute på landet (Alhaug, 2019). Det kan derfor være ulike varianter i byen i forhold til ute på landet, men ofte ønska de i lavere sosiale lag å etterligne overklassen, ved å ta i bruk de samme navna.

Alhaug viser til at navnemoter ofte endrer seg raskere for kvinnenavn enn for mansnavn, som viser seg ved at de nordiske kvinnenavna gikk tilbake i bruk tidligere enn mansnavna gjorde (Alhaug, 2004, s. 135). De nordiske mansnavna gikk ikke tilbake før i 1960-åra, trolig grunna en ny generasjon med kortere, enstava nordiske navn som nådde toppen noe seinere enn det renessansenavna gjorde (Alhaug, 2019). Denne trenden kunne for så vidt vise seg i innlånte navn også (Alhaug, 2008; Særheim & Kruken, 2018, s. 354f). Både Kruken (2006, s. 61) og Aarset (1982, s. 77) sier at den nordiske navnerenessansen slo sterkere ut i

mannsnavna enn i kvinnenavna generelt sett, og at også framgangen kommer først blant mannsnavna. Dette kan skyldes at det er et rikere tilfang av nordiske mannsnavn og mannlige helter fra litteraturen (Kruken, 2006, s. 61; Alhaug, 2019). Aarset påpeker at kildene for kvinnenavn er sparsomme (Aarset, 1982, s. 80).

Johannessen (2005) gir en god gjennomgang av navnerenessansen i Norge, og nevner både Aarset (1982) og Kruken (1993) i sin framstilling. Johannessen bruker lister over de 100 mest frekvente kvinne- og mannsnavna i 1865 (Johannessen, 2005, s. 15ff), og konkluderer ut fra en analyse av dette materialet at det er vanskelig å snakke om en navnerenessanse før 1865 i norsk sammenheng. Det er imidlertid flere nordiske navn som er i bruk på denne tida, men han mener det er mer nærliggende at disse navna har holdt seg i kontinuerlig bruk, og at de ikke er en del av navnerenessansen (Johannessen, 2005, s. 13). Det er også noen nye navn som kommer inn, som kan ha kommet via skjønnlitteraturen, men han konstaterer at de fleste trolig har hatt en sammenhengende tradisjon fra middelalderen, og at det er vanskelig å si noe om hvorfor de har kommet i bruk igjen i denne perioden (Johannessen, 2005, s. 23). På bakgrunn av Johannessen sine funn kan en legge starten på navnerenessansen til etter 1865, slik Alhaug også er inne på, selv om Johannessen sier at konklusjonen med tanke på et gjennombrudd ikke kan gis før personnavnforrådet mellom 1865 og 1900 er gjennomanalysert (Johannessen, 2005, s. 23).

Nedrelid (2017) legger den nordiske navnerenessansen til andre halvdel av 1800-tallet og inn på 1900-tallet. Hun viser til flere navneforskere som har forska på navnerenessansen, slik som Kruken (1993). Hun nevner også hvordan P.A. Munch på 1850-tallet begynte å advare mot navneskikken, da det etter hans mening hadde begynt å bli kunstig (Nedrelid, 2017, s. 222). Utenom dette er det ikke noen ytterligere presisering av årstall for en mulig start på navnerenessansen. Ved å legge den til andre halvdel av 1800-tallet, kan plasseringa virke noe vag i forhold til blant annet Alhaug (2019) sin plassering, men det kan tolkes som 1850-tallet og utover. I likhet med andre navneforskere, nevner Nedrelid at navnemoten starta i høyere sosiale lag, og nevner spesifikt «mellom akademikarar og byfolk» (Nedrelid, 2017, s. 222).

Windt-Val plasserer navnerenessansen på 1800-tallet, ettersom tidsrammene for den er omdiskutert (Windt-Val, 2011, s. 106). Denne plasseringa er vagere enn de ovenfor, men den kommer tidlig i artikkelen før framstillinga av navnerenessansen starter for fullt. Videre går hun gjennom hva andre navneforskere har kommet fram til, som avgrensing med tanke på navn og tidsperiode (Windt-Val, 2011, s. 108ff). Av navneforskere nevner hun Aarset (1982),

Kruken (1993) og Johannessen (2005), og gjør greie for hva disse har kommet frem til, for å gi et bedre bilde over navnerenessansen i Norge. Windt-Val er enig i at den nye navnemoten først slo gjennom i byene, nærmere bestemt i «den utdannede og lesende middelklassebefolkningen i byene» (Windt-Val, 2011, s. 118). Navna ble ofte tatt inn i en finere form, som *Olav* istedenfor *Ola*. I tillegg nevner hun at løsrivelsen fra Sverige i 1905 spilte en rolle, og kan ha gitt den nordiske navnerenessansen i Norge fornyet intensitet. Dette utsagnet kan tolkes som at navneskikken garantert fortsatte inn i de første ti-åra på 1900-tallet.

Vi kan se at navneforskerne er enige på flere punkt. Starten på navnerenessansen blir av de fleste lagt til andre halvdel av 1800-tallet, der det av noen også blir lagt til mer spesifikke årstall, slik som 1860 (Kruken, 1993) og 1870 (Alhaug, 2019). Det var en del nordiske navn som dukket opp på 1860-tallet, men dette var spredte tilfeller. Særheim og Kruken (2018, s. 346) sier derfor at det allmenne omslaget ikke skjedde før rundt 1870. Videre er det også enighet om at navnerenessansen først slo gjennom i byene hos de i høyere sosiale lag, og at den deretter spredte seg til resten av samfunnet (Aarset, 1982, s. 67; Windt-Val, 2011, s. 118; Nedrelid, 2017, s. 222). Før de nordiske navna og denne navneskikken ble populær, ble navna funnet gjennom den nasjonale litteraturen. Navna kunne derfor også bli funnet av familier som var «nasjonalt oppglødde» (Aarset, 1982, s. 67), og som ikke nødvendigvis var en del av overklassen. Navnerenessansen spredte seg så etter hvert til innlandet og mer isolerte områder, gjerne godt etter 1900 (Særheim & Kruken, 2018, s. 347).

Slutten på navnerenessansen er det ikke like mye snakk om, men det blir nevnt av noen av navneforskerne. Nedrelid (2017, s. 221) sier at den vanlige bruken av nordiske navn varte «inn på 1900-talet», og Windt-Val (2011, s. 118f) viser til at de innlånte navna etter hvert økte i bruk, og gikk forbi de nordiske navna de siste tiåra på 1900-tallet. Aarset (1982, s. 77) viser til en rapport som sier at de nordiske navna gikk tilbake i 1930-åra for jentenavn og 1950-åra for guttenavn. Alhaug (2019) nevner også dette, der de nordiske guttenavna går tilbake i 1960-åra, mens jentenavna går tilbake tidligere enn dette. Det tyder derfor på at den økte bruken av nordiske navn kan ha tatt slutt rundt 1950-tallet. Dette skyldes nok at nasjonalromantikken og nasjonsbygginga ikke sto like sterkt i landet lenger, noe som gjorde at en begynte å gå over til andre navn. Det kom også inn flere nye trender, som kan ha hatt en innvirkning på bruken av de nordiske navna.

Den første trenden handler om at kortere navn ble populære, særlig navn med én stavelse, i tillegg til usammensatte navn (Særheim & Kruken, 2018, s. 354; Alhaug, 2008). Denne trenden kunne vise seg i både nordiske og innlånte navn, og viser hvordan fonologi og mote kunne være viktigere enn språktilknytning. Trolig er denne trenden bakgrunnen for at de nordiske navna ikke gikk tilbake i bruk før på 1960-tallet, da denne navnetrenden var særlig vanlig for mansnavn i mellomkrigstida (jf. Alhaug, 2008; 2019). Navnetrenden gjorde seg også gjeldende for kvinnenavna, men navnemoter for kvinnenavn endrer seg raskere, og allerede rundt midten av 1900-tallet er lange kvinnenavn på vei inn igjen (Alhaug, 2004, s. 220). Det var også en trend som omhandla *-a* og *-e* i utlyd, som i hovedsak gjaldt tostava kvinnenavn (Alhaug, 2008). Tidlig på 1900-tallet var det populært med *-a* i utlyd, som *Laura*, men lenger ut på 1900-tallet ble *-e* i utlyd populært, som *Dorthe*.

En annen trend omhandler utenlandske og internasjonale navn. Det gjelder gjerne lengre navn med to eller tre stavelser, som *Anette* og *Katrine* (Aarset, 1982, s. 87; Særheim & Kruken, 2018, s. 358). Flere av navna har tradisjoner her i landet, og når de nå kommer inn igjen, knyttes dette gjerne til oppkalling etter oldeforeldre (jf. Aarset, 1982, s. 87). Denne trenden finner vi først blant kvinnenavn på 1900-tallet, men den kommer seinere inn blant mansnavna. Mange engelske navn ble også populære, formidla gjennom litteratur, film, radio og TV, også kalt «massemedienavn» (Aarset, 1982, s. 86f).

På bakgrunn av forskning som har blitt gått gjennom, tar jeg utgangspunkt i at den nordiske navnerenessansen starta på 1860-tallet, selv med flere spredte tilfeller også før dette. Slutten på den vanlige bruken av de nordiske navna kan legges til første halvdel av 1900-tallet, rundt 1950. For min undersøkelse har jeg valgt åra 1865 og 1925, som for så vidt blir en del av starten og slutten på navnerenessansen. Det er derfor mulighet for at vi ser tegn til den nordiske navnerenessansen alt i 1865, selv om dette er noe tidlig. For 1925 burde vi forvente å se at det for det meste er nordiske navn i bruk. Ettersom det på 1930-tallet ifølge Aarset (1982, s. 77) gikk tilbake med nordiske jentenavn, kan det være en mulighet for at det vil være flest nordiske navn blant guttene i 1925.

3 Klassifiseringer

Det er flere måter å dele inn et navnemateriale på, enten om en velger å dele det inn i to store hovedgrupper, som nordiske navn og innlånte navn, eller tre, som nordiske navn, justerte navn og innlånte navn. Det er også spørsmål om hva slags grunnlag en ønsker å klassifisere ut ifra. Skal en klassifisere navna etter språkhistorisk bakgrunn eller fokusere mer på et kulturperspektiv? Navneforskerne har ulike måter å gjøre dette på, så det virker ikke til å være noen fasit på hvordan dette skal gjøres. Det er imidlertid noen fellestrekk. For eksempel er det ikke uvanlig å dele navna inn i flere ulike båser: a) nordiske navn som stammer fra norrønt, b) innlånte navn sett på som akseptable, da de har vært i Norge så lenge og fått norske former, og c) innlånte navn som har holdt på formen sin fra långiverspråket (Nedrelid, 1993, s. 178; Alhaug, 2004, s. 162). Det er også flere som skiller mellom nordiske navn og kirkelige navn. Det vanligste er likevel, ifølge Nedrelid (1993, s. 178f; 2017, s. 224), å dele inn i nordiske og innlånte (fremmede) navn. Jeg velger å benytte meg av en slik inndeling. *Navn* brukes her som en generell og uformell betegnelse, men jeg vil senere bruke betegnelsen *navneformer*.

3.1 Nordiske navn

Begrepet «nordiske navn» kan ha ulike definisjoner, avhengig av hvor «streng» eller avgrensa definisjonen skal være. Alhaug (2007, s. 153) mener for eksempel at en burde skille mellom minst tre typer av nordiske navn: 1) nordiske arvenavn, som *Arne*, 2) innlånte navn som er justerte på nordisk grunn, som *Kari*, og 3) nylaga navn med nordiske navneledd, som *Oddvard*. Andre, som Nedrelid (2017, s. 223f), ser ut til å avgrense begrepet til å bare romme navn med bakgrunn i de nordiske språka, som *Ola* og *Ingeborg*.

Vi skal nå se på hvilke navn jeg anser som «nordiske navn». Punktene som blir representert, er inspirert av Windt-Val (2011, s. 111) og Alhaug (2004; 2007), og er derfor mulig å finne igjen hos dem. Nordiske navn er 1) norrøne navn, som har vært i kontinuerlig bruk siden middelalderen, 2) norrøne navn, som har ligget i dvale siden middelalderen, 3) nylaga navn med nordiske navneledd, med gamle nordiske navn og navnelagingsmønstre som forbilde, 4) navn som opprinnelig er innlånt, men som gjennom århundrers bruk har blitt tilpassa språk og navnemønstre, og som navnegiveren derfor kan oppfatte som nordiske.

Den første typen av nordiske navn regnes ofte som en vanlig grunndefinisjon, som vi finner igjen hos både Windt-Val (2011, s. 111) og Alhaug (2004, s. 57). Slike navn blir definert som «navn som har sin bakgrunn i de nordiske språkene, som kan føres tilbake til urnordisk form,

og som har vært i bruk i norrøn tid» (Windt-Val, 2011, s. 111). Jeg bruker betegnelsen *norrøne navn* om slike navn, og termen vil fungere som en grunndefinisjon. *Norrøne navn* vil vise direkte til navn som kan føres tilbake til norrønt, uavhengig av om navnet har vært lenge i bruk eller vært i dvale. Dette vil inkludere navn som *Arne* (norr. *Arni/Árni*) og *Astrid* (norr. *Ástriðr*), da de begge ble brukt i norrøn tid og har egen norrøn form. Varianter, ofte skriftvarianter, av norrøne navn kommer også til å bli inkludert her, slik som *Aase* av *Áse* (norr. *Ása*). I tillegg vil navn som ses på som «yngre former», gjerne dialektformer, inkluderes her, som *Even* av *Eivind/Øyvind* (norr. *Eyvindr*) og *Ola* av *Olav* (norr. *Ólafr*). Ofte har yngre former vært mer populære i etterreformatork tid (dvs. fra ca. 1550), mens de opprinnelige formene kommer inn i bruk igjen på 1800-tallet.

Alhaug (2004, s. 57) bruker termen *arvenavn* for det jeg ovenfor kaller *norrøne navn*. Jeg kommer også til å bruke termen *arvenavn*, men det vil her brukes eksklusivt om norrøne navn som har vært i kontinuerlig bruk siden middelalderen. Navna kan ha vært i nasjonalt omløp siden middelalderen, i varierende grad, eller de kan ha overlevd lokalt, ofte i dialektform. Sistnevnte navn opplever ofte en sterk fremgang på 1800-tallet og blir utbredt i hele landet. Navna opplever på den måten en slags «renessanse» noen steder i landet, og opplever en økning i bruk grunna den fornyede interessen for nordiske navn. Ifølge Kruken var dette et av nivåa i navnerenessansen; «[...] og lokale namn kom i nasjonalt omløp (t.d. *Ragnvald*).» (1993, s. 22). Denne videre betydninga brukes for å skille mellom navn i kontinuerlig bruk og navn som har vært i dvale, som er den neste typen. *Norrøne navn* viser derfor generelt til navn som kan føres tilbake til norrønt, mens *arvenavn* viser til at de har vært i kontinuerlig bruk.

Den andre typen av nordiske navn er norrøne navn som har vært i dvale siden middelalderen. Slike navn er norrøne navn, i den betydninga at de har bakgrunn i de nordiske språka, kan føres tilbake til urnordisk form, og var i bruk i norrøn tid. Navna som inkluderes her, har imidlertid ikke vært i kontinuerlig bruk, slik som *arvenavna*, men de har opplevd en form for dvale siden middelalderen. Slike navn ble ofte formidla gjennom eldre litteratur, som Snorres kongesagaer, og nyere litteratur fra samtida, som *Peer Gynt* (1867) av Henrik Ibsen og «Ja, vi elsker» (1859) av Bjørnstjerne Bjørnson. Gjennom slik litteratur ble noen norrøne navn, blant annet *Sverre* og *Trygve*, kjent på nytt, da de ikke hadde vært i bruk som fornavn siden 1200-tallet, og ikke var vanlige. Disse hadde vært i en dvale siden middelalderen, og ble tatt i bruk igjen i forbindelse med den nordiske navnerenessansen. Slike norrøne navn får en egen term; *renessansenavn*.

Alhaug (2020) sier det kan være problematisk å gi en presis definisjon av dette begrepet. Ofte er det snakk om et norrønt navn som blir tatt i bruk på 1800-tallet, og som ikke har vært i bruk siden middelalderen eller tidligere, som nevnte *Sverre*. Det er likevel noen navn som det kan være rimelig å anse som renessansenavn, selv om navna ikke er av nordisk opphav, da de kan knyttes til nordisk nasjonalromantisk diktning, som *Ágot* (Alhaug, 2020). Det kan i tillegg også diskuteres hvorvidt navnet må ha ligget i en dvale fra middelalderen til 1800-tallet for å være et renessansenavn.

For eksempel, så mener Akselberg (2005, s. 100) at termen *renessansenavn* kan brukes både ved «kronologisk brutt» og «kronologisk kontinuitet». Med kronologisk brutt menes det at navn som har vært i bruk i en tidligere periode med en påfølgende kort eller lang dvale, blir tatt i bruk igjen i en seinere periode. Med kronologisk kontinuitet mener Akselberg navn som har vært brukt i en eldre periode, og som ikke går ut av bruk, men får en ny oppblomstring i en seinere periode. Termen «renessansenavn» kan med en slik definisjon i teorien brukes om alle navn, både nordiske og innlånte, som etter en stund blir populære igjen. Termen blir derfor lite operasjonell. Alhaug (2007, s. 153) legger derfor fram en mer presis definisjon; «Eit nordisk renessansenamn (forkorta *renessansenamn*) blir da eit nordisk arvenamn som er tatt i bruk att på 1800-talet, ev. seinare, etter at det ikkje har vore nytta sidan mellomalderen». Et nordisk arvenavn vil i dette sitatet svare til *norrøne navn* i denne oppgaven.

Ved å bruke termen *renessansenavn* på denne måten, vil en kunne tydeliggjøre hvilke navn som ble formidla og henta gjennom litteraturen, og som på et vis kan være et sterkere tegn på navnerenessansen. Nordiske navn fikk generelt en sterk fremgang etter påvirkning fra nasjonalromantikken, mens bortglemte eller litterære navn ble henta fram gjennom litteraturen etter en dvaletid, grunna trenden som kalles navnerenessansen (Windt-Val, 2011, s. 111). Jeg kommer derfor også til å benytte meg av termen «renessansenavn» etter Alhaug (2007, s. 153) sin mer presise definisjon.

Dette vil si at norrøne navn som har ligget i dvale siden middelalderen, og som gjerne bare er kjent fra norrøn litteratur, vil omtales som et *renessansenavn*. Navn som bare øker i bruk, det Akselberg har kalt «kronologisk kontinuitet», regnes ikke som renessansenavn, men arvenavn (type 1). Norrøne navn som får tilbake den historisk-litterære formen på 1800-tallet inkluderes også som renessansenavn, selv om andre, yngre former av navnet har vært i bruk tidligere. Det kan innebære at de yngre formene regnes som arvenavn. For eksempel vil dialektformen *Ola* regnes som arvenavn etter norr. *Ólafr*, mens *Olav*, den historisk-litterære

formen som kom tilbake på 1800-tallet, trolig inspirert av Snorres kongesagaer, regnes som renessansenavn.

Den tredje typen av nordiske navn handler om nylaga navn laga av nordiske navneledd. Aasen var i utgangspunktet ikke særlig oppglødd for nylaga navn, men etter hvert begynte han å se potensialet ved å kombinere navneledd, for å få mer variasjon i navneskikken (Nedrelid, 2005, s. 63). Han kom også selv med flere forslag, slik som *Dagrun* og *Solrun*, med etterleddet *-run* fra *Gudrun*. Ifølge Aarset (1982, s. 80) skjedde de fleste nylagingene blant kvinnenavn, da de mulige kombinasjonene var dårligst utnyttede her. Dette kommer for så vidt til syne hos Aasen, da de fleste forslagene han hadde, gjelder kvinnenavn. Kruken nevner at nylaging i stor grad har vært et kyst- og byfenomen (Kruken, 2018, s. 8).

Det er en del nordiske navneledd, både forledd og etterledd, i tillegg til ledd som kan fungere som begge deler (Nedrelid, 2005, s. 70; 2017, s. 226). Forledd kan være *Sol-*, som i *Solfrid*. Etterledd kan være *-var(d)* som i *Oddvard*. Ledd som kan fungere som både for- og etterledd, er blant annet *Odd-/odd*, som i *Oddveig* og *Torodd*. Slike navn kommer til å bli kalt for *nylaga navn*. Moveringer og navn med ulike avledninger er ikke inkludert under denne termen, da det blir sett på som en utenlandsk navneskikk, og ikke bare består av nordiske navneledd. Navn avleda av nordiske navn, som *Olavine* avleda av *Ola(v)* og *Ole*, blir sett på som innlånt, da *-ine* er et utenlandsk suffiks. Moveringer og avledninger faller derfor under innlånte navn, som jeg kommer tilbake til seinere (jf. kapittel 3.2).

Den fjerde typen av det som regnes som nordiske navn, er innlånte navn som har blitt justerte på norsk grunn, og som av mange derfor oppfattes som nordiske. Slike navn har ofte blitt innlånt for flere hundre år siden, fått norske former og blitt en del av kulturen, slik at folk flest vil se på dem som nordiske navn. Ettersom folk flest vil se på slike navn som «rotnorske» og tro at de gir barna sine norske navn, inkluderes disse ofte under nordiske navn (Alhaug, 2004, s. 162; Windt-Val, 2011, s. 111). Dette kan være navn som *Kari* (av greske *Katarina*) og *Per* (av latinske *Petrus*), som i realiteten er innlånte, men som har fått norske former, og som av de fleste dermed vil bli oppfatta som norske navn. Ved å inkludere slike navn vil en derfor ta hensyn til de oppfatningene og kunnskapene navnegiverne besitter, og ikke kunnskapen som navneforskerne har. Ifølge Windt-Val (2011, s. 108) er dette et viktig aspekt når en skal undersøke et navnemateriale i tilknytning til navnerenessansen, da det var folket i samfunnet som sto for navngivninga. Disse navna kunne også bli ført videre fra generasjon til generasjon, brukt som oppkalling, og kunne på den måten gi nasjonalfølelse. Kruken (2020, s.

69) nevner at «ættekjensle og nasjonalkjensle går hand i hand», men jeg kommer ikke til å ta spesielt hensyn til oppkalling.

Disse navna blir ikke alltid regna som nordiske navn, og de blir ofte skilt fra de norrøne navna. Kruken (2020, s. 54) velger blant annet å bruke termene «norrøne navn» og «andre navn», mens Alhaug (2004, s. 173f) bruker samlebetegnelsen «nordiske navn» om arvenavn og noen innlånte navn som har blitt justert på norsk grunn. I denne oppgaven vil jeg bruke betegnelsen *navn justert på nordisk grunn* (forkorta *justerte navn*) om navna som i utgangspunktet er innlånte, men som har fått norske former og kan oppfattes som norske, som *Kari* (type 4).

Det burde settes noen krav til navn for at de skal kunne klassifiseres som navn justert på nordisk grunn, som vil gjøre det enklere å bedømme om de er godt nok tilpassa. I tillegg til det som allerede har blitt nevnt ovenfor, at folk flest skal oppfatte dem som nordiske, burde det legges til noe mer. Navna burde ha blitt justert på nordisk grunn, som også er viktig for å bli godt nok tilpassa de nordiske navnemønstrene og -strukturene. Alhaug (2004, s. 159f) viser til at de nordiske arvenavna har noen fonologiske kjennetegn: 1) de har som oftest én eller to stavelser, 2) de har trykket på første stavelse, og 3) de har vanligvis tonem 2. De navna som er justert på nordisk grunn, burde i stor grad følge minst ett av de fonologiske kjennetegna til arvenavna. Det burde i tillegg foreligge tilknytning til det nordiske på et vis, enten gjennom kultur eller bruk. Dette kan være at navnet har blitt brukt i diverse litteratur, eller har vært i bruk i landet i flere århundrer. Ettersom noe av navnematerialet mitt er fra 1800-tallet, må de justerte navna derfor ha vært i bruk lenger enn siden 1700-tallet eller tidlig på 1800-tallet.

Som en kan se ut ifra klassifiseringa av nordiske navn ovenfor, så har jeg valgt en vid definisjon. En kan se flere likheter mellom min klassifisering og Alhaug (2004, s. 161–176) sin ekskurs om klassifisering av navn, som han selv sier avviker fra det som har vært vanlig innenfor norsk personnavnforskning (Alhaug, 2004, s. 55). Jeg har brukt Alhaug sin klassifisering som hjelp til min egen, spesielt når det gjelder navna justert på nordisk grunn, og det vil derfor være en del likheter. Det er imidlertid viktig å presisere at jeg ønsker et hovedfokus på arvenavn og renessansenavn, da disse i mine øyne er tydeligere og klarere tegn på navnerenessansen. Navn justert på nordisk grunn kan likevel i aller høyeste grad oppfattes som nordiske navn for navnebrukerne, og jeg ønsker derfor ikke å avvise disse.

3.2 Innlånte navn

Innlånte navn vil være alle navn som ikke regnes som nordiske. Navna her er innlånte fra andre språk, og skiller seg dermed fra nordiske navn. Det er likevel noen navn som er innlånte, men som har blitt justert og tilpassa etter nordiske mønster, slik at de kan gå som nordiske navn (type 4 under nordiske navn). Det er også noen innlånte navn som har blitt utilstrekkelig justert og tilpassa, som *Laurits*, som gjør at de havner hos de innlånte navna.

De innlånte navna kan utgjøre en stor gruppe, og det er derfor hensiktsmessig å dele også denne gruppa inn i noen undergrupper. De innlånte navna blir delt inn etter 1) språklig opphav, som tysk (f.eks. *Adolph*), 2) i kirkelige navn, som *Johannes*, 3) i moveringer eller avledninger, som *Hansine*, og 4) i ulike former og varianter, som *Ella*. Det kan være overlappinger mellom noen av disse gruppene. De kirkelige navna (type 2) har også språklig opphav (type 1), som det kirkelige *Abraham* med hebraisk opphav. Navna hører derfor egentlig til begge gruppene, men det bibelske lånet vil her bli det sentrale. Det er med andre ord mer fokus på *hvor* lånet kommer fra, og hvor det kan knyttes eller legges til.

Den første typen av innlånte navn handler om språklig opphav. Dette er en vanlig inndeling, da navn har språklig opphav de kan spores tilbake til. Det er flere mulige opphav, blant annet tysk, fransk, engelsk og latin. Navna her blir derfor delt inn etter opphav, slik at *Adolph* blir plassert blant de tyske navna, mens *Alfred* blir plassert blant de engelske navna. Noen navn kan være former av et annet navn, som *Anton*, en tysk form av latinske *Antonius*. I et slikt tilfelle vil navnet bli plassert etter det yngste opphavet. Så i dette tilfellet vil *Anton* bli plassert blant de tyske navna, da det er en tysk form og det trolig har blitt innlånt fra tysk, selv om det opprinnelige navnet har et annet opphav. Det samme gjelder for kortformer, som *Emma*. *Emma* er en tysk kortform, og klassifiseres som et tysk navn, og ikke en kortform. Navn som tidligere har vært stedsnavn eller slektsnavn før de brukes som fornavn, som *Angel*, klassifiseres etter opphavet til steds- eller slektsnavnet, eventuelt der navnet først ble brukt som fornavn.

Den andre typen av innlånte navn er kirkelige navn. Når en skal klassifisere eller dele et navnemateriale, er dette gjerne en av hovedgruppene (Nedrelid, 2017, s. 224). Kirkelige navn er et vidt begrep, da det inkluderer bibelske navn, helgennavn og ellers andre navn med tilknytning til den kirkelige tradisjonen. Bibelske navn er navn vi kjenner fra Bibelen, og ofte har de holdt på formen derifra, som *Abraham* eller *Jakob*. Helgennavn er navn på helgener.

Ofte er bibelske navn brukt som helgennavn, altså at bibelske personer har fått helgenstatus, som *Johannes*; døperen Johannes og Johannes, én av de tolv disiplene og fire evangelistene, fra Det nye testamentet. De bibelske navna og helgennavna har ofte hebraisk eller gresk opphav, men det vil for disse være fokus på det bibelske eller kirkelige lånet, og ikke det språklige. Andre navn med tilknytning til den kirkelige tradisjonen kan være navn som *Christian*, som ikke kommer fra Bibelen, men som språklig sett er relatert til *Kristus* eller den kirkelige tradisjonen (Alhaug, 2004, s. 59). En del av de kirkelige navna har fått kortformer. Hos Aarset (1982, s. 81) blir kortformene inkludert blant de kirkelige navna, men i denne oppgaven blir kortformene plassert i den fjerde typen nedenfor, dersom de ikke er regna som navn justert på nordisk grunn.

Den tredje typen av innlånte navn handler om moveringer og avledninger. Moveringer er i utgangspunktet avledninger som foregår over kjønns grensen. Som oftest brukes termen om kvinnenavn som er avleda av mannsnavn, der det legges til et suffiks til et mannsnavn for å lage et kvinnenavn (Melgaard, 1990, s. 159ff). Dette kan være navn som *Hansine*, avleda av mannsnavnet *Hans* med suffikset *-ine*. Noen vanlige suffikser er *-a/-e*, *-ina/-ine* og *-etta/-ette*. Mannsnavn avleda av kvinnenavn, som *Karenus* av *Karen*, er ikke like vanlig. Det er heller ikke vanlig med kvinnenavn avleda av kvinnenavn, som *Gurine* av *Guri* (Kruken, 1982, s. 63). Jeg kommer til å bruke termen *moveringer* for avledninger som foregår over kjønns grensen (både kvinnenavn og mannsnavn), og *avledninger* der et navn blir laga med utgangspunkt i et annet navn for samme kjønn.

Den fjerde typen av innlånte navn inkluderer ulike former av navn, slik som kortformer. Aasen kalte kortformer for «meningsløse Navnestumper» (Aasen, 1878/1997, s. 86). Dette kan være kortformer som *Elise* av *Elisabeth*, *Hanna* av *Johanna* og så videre. Kortformer blir gjerne laga parallelt i flere språk, og det kan derfor være vanskelig å vite hva slags opphav kortformen har (Alhaug, 2004, s. 175). De blir derfor plassert i denne egne kategorien, så lenge opphavet til kortformen ikke er klart (som med *Emma*, tysk kortform). Noen kortformer, blant annet *Jens* av *Johannes* og *Inga* av navn på *Ing(e)-*, som enten er justert på nordisk grunn eller er norrøne kortformer, blir inkludert under nordiske navn.

I tillegg til kortformer vil kjæleformer og andre justerte former inkluderes. Kjæleformer kan være vanskelig å skille fra kortformer, men disse oppstår som oftest i barnespråket og har gjerne «barnespråkstruktur» (Alhaug, 2011, s. 10). Dette kan være navn som *Ella*, som er kjæleform av blant annet *Ellen*, *Eleonora* og *Elisabeth*. Det som her omtales som «andre

justerte former», viser til innlånte navn som ikke fullt ut er tilpassa den norske eller nordiske strukturen, men likevel justert. Disse navna befinner seg i en type «gråsoner», der de ikke uten videre kan plasseres blant enten de nordiske navna eller de innlånte navna (Alhaug, 2004, s. 164). De blir derfor plassert i en egen kategori, og får heretter omtalen *justerte fremmede former*, som *Laurits* av latinske *Laurentius*.

4 Metode og materiale

4.1 Kildemateriale

Kildematerialet jeg har valgt å benytte meg av, er kirkebøker, som har blitt skanna og publisert av Arkivverket i Digitalarkivet. De er derfor tilgjengelige for alle på nett, og kan brukes til slektsgransking eller som kildemateriale for forskning, som er intensjonen i denne sammenhengen. Kirkebøker er gode kilder, da de inneholder informasjon om døpte, fødte, konfirmerte, døde og viede. Informasjonen som er viktig for denne oppgaven, er navn på levende, døpte barn fra åra 1865 og 1925, i Larvik prestegjeld og Brunlanes prestegjeld. Ettersom det er fokus på døpte barn, er det ikke relevant hvilket år barnet ble født, men barn som står oppført som døde, blir ikke regnet med. Noen av barna som er registrert i kirkebøkene, dør før dåpen. Dette kommer blant annet fram ved kommentarer som «dødfødt», «dø» eller manglende døpedato. Dermed er disse luka ut for å begrense navnematerialet, og for å ikke blande sammen døpte og udøpte.

For oppgavens formål fungerer kirkebøkene ypperlig som kildemateriale. I noen tilfeller har jeg også benytta meg av folketellingene, i hovedsak fra åra 1865 og 1875. Disse har blitt benytta for å sjekke opp enkelte uklare navn. Et eksempel er navnet *Hlif*, som i kirkeboka for Larvik i 1865 står oppført under «Mandkjøn» (Larvik kirkebøker, klokkerbok, s. 295), men som ifølge *Norsk personnamnleksikon* (Kruken & Stemshaug, 2013) er et kvinnenavn (under oppslagsformen *Liv*). Etter noen søk i folketellingene fant jeg fram til personen, som da står oppført som «datter» og seinere «musiklærerinde», som bekrefter at det er et kvinnenavn. Ved bruk av folketellingene har jeg benyttet meg av *Registreringsentral for historiske data* (RHD) ved UiT, da en her kan søke på fornavn, etternavn, fødested og bosted, i tillegg til å snevre inn til valgt fylke og kommune (Registreringsentral for historiske data, u.å.).

Kirkebøkene er delt opp etter prestegjeld, men noen er også delt opp i sogn innenfor prestegjelda. Tidligere var «prestegjeld» betegnelse på administrative områder innenfor Den norske kirke, men i dag har dette blitt endret til «prosti», som har blitt en ny overordnet og administrativ enhet (Elstad, 2019; Bolstad, 2020). En bruker imidlertid fortsatt «sogn» som en grunnenhet innenfor prostiene. Ettersom kirkebøkene fra 1800- og 1900-tallet bruker «prestegjeld», vil jeg også bruke «prestegjeld» for å omtale dem i denne oppgaven. Noen av kirkebøkene jeg har benytta meg av, gjelder for hele prestegjeldet, mens noen andre bare gjelder for ett av sogna innenfor prestegjeldet. Det finnes ulike typer kirkebøker. For det

meste har jeg brukt *ministerialbøker*, som gjerne blir ført av sognepresten. Den andre typen er en såkalt *klokkerbok*, som føres av klokkeren eller andre medhjelpere i kirken. Klokkeren kunne ofte være en lærer i bygda, og lærerne, ifølge Kruken (2020, s. 68), var ofte spesielt oppmerksomme på skrivemåten av navna. Presten og klokkeren skulle sammenligne de to kirkebøkene noen ganger i året, i den hensikt å eliminere eventuelle feil i dem, i tillegg til at det var fint å ha en kirkebok i reserve dersom noe skulle skje med den ene (Bjerkås, 2018).

Larvik prestegjeld består av to sogn: Larvik og Langestrand. I denne oppgaven er det likevel kun Larvik sogn som blir inkludert, da det ikke er publisert noen fullstendige digitale kirkebøker for Langestrand sogn fra 1925 med oversikt over døpte barn. Det eneste som står oppført, er ett kvinnenavn, uten døpedato – ellers er det blanke sider. Larvik sogn er uansett viktigst å få med, da dette var hovedsognet og omfatta hoveddelen av de som bodde i byen. Langestrand ligger utenfor de bymessige strøkene, og var tidligere sterkt preget av industrivirksomhet. Personene som bodde her, ble kalt for «sotinger», etter soten fra ovnene på jernverket som lå her. Dette sier noe om den sosiale statusen til folkene på Langestrand i forhold til de som bodde i Larvik. De lokale i Larvik anvender fortsatt «sotingene» i omtale av personene som bor der, selv om Langestrand har utviklet seg til å bli en flott bydel.

Kirkeboka for 1865 er en klokkerbok, som kun gjelder for Larvik sogn. I tillegg har jeg også brukt ministerialboka fra samme år, som inkluderer både Larvik og Langestrand sogn, slik at jeg kan sammenligne at informasjonen om både navn og antall stemmer. Dette har gjort at jeg har funnet noen forskjeller, slik som *Anne* istedenfor *Anna*, *Sofie* istedenfor *Sophie* og så videre. Det er relativt små forskjeller, og navna er i hovedsak de samme. Kirkeboka som er brukt for 1925, er en ministerialbok for Larvik sogn. Det er noen oppføringer i denne som nevner Langestrand, men disse har blitt luka bort. Jeg vil i oppgaven referere til «Larvik prestegjeld» og ikke bare «Larvik sogn».

Brunlanes prestegjeld består av tre ulike sogn: Berg, Kjose og Tanum. Kirkeboka fra 1865 er en ministerialbok og inkluderer alle sogna. Fra 1877 ser det ut til at hvert sogn får hver sin kirkebok, slik at det for 1925 er tre ulike ministerialbøker. Av de tre sogna er det Tanum (og Berg) som er mest «sentrale», mens Kjose ligger mer for seg selv og lenger unna. Dette kommer fram i de tre ulike kirkebøkene fra 1925, da det er få navn fra Kjose, og mest fra Tanum og Berg. Jeg vil her også referere til hele prestegjeldet, altså «Brunlanes prestegjeld».

4.2 Navnemateriale

Som nevnt er navnematerialet samla inn fra de ulike kirkebøkene. Materialet vil deles mellom guttenavn og jentenavn, slik det også er delt i kirkebøkene. Seinere vil det også deles inn i de ulike åra, og Larvik prestegjeld og Brunlanes prestegjeld. Der døyte barn har dobbeltnavn eller flere enn to fornavn, så vil disse deles opp og regnes hver for seg. Det vil si at navna i første- og andreposisjon, og eventuelt tredje- og fjerdeposisjon alle blir regna med, men som egne navn og ikke i sammenheng med hverandre. For eksempel vil *Anne Caroline* bli sett på som *Anne* og *Caroline*. Dette gjør at det i utgangspunktet blir registrert flere navneformer enn det er navnebrukere (de døyte barna), ettersom en del av navnebrukerne har flere enn ett fornavn.

Jeg kommer til å bruke termen *navneformer* for å vise til antall ulike navn i kirkebøkene, som gir flere navneformer enn navnebrukere. Denne termen viser dermed til navnematerialet i sin helhet, før navneformene blir slått sammen og lemmatisert. Andre navneforskere, som Alhaug (2004, s. 22), bruker denne termen for å vise til navnevarianter, før de eventuelt blir slått sammen. Etter at navneformene har blitt slått sammen og organisert gjennom lemmatisering, kommer jeg til å bruke den enkle termen *navn*. Her bruker Johannessen (2005, s. 18) og Alhaug (2004, s. 22) termen *leksikalske navn*. Dermed vil det være færre navn enn navnebrukere, da de samme navneformene har blitt tildelt flere ganger. Det vil si at *Marie* (26), *Hans* (11) og *Even* (1) tilsvarer 38 *navneformer*, men 3 *navn* i min oppgave.

Vi kan se på materialet for 1865. I Larvik prestegjeld var det til sammen døytt 173 barn, derav 91 gutter og 82 jenter. Til sammen er det registrert 299 navneformer. Dette er grunna bruken av dobbeltnavn og triple navn (tre fornavn), da rundt 62 % av guttene og 75 % av jentene har mer enn ett fornavn. Vi ser også at det er flere av navneformene som er svært populære, der de to vanligste blant kjønna er *Marie* (26), *Anna* (12), *Carl* (12) og *Anthon* (11). I Brunlanes prestegjeld var det døytt 141 barn, derav 73 gutter og 68 jenter. Her er det registrert 230 navneformer, da det også her er svært populært med mer enn ett fornavn: 45 % av guttene og 72 % av jentene. *Marie* (11) er også populært her, men vi ser i tillegg *Caroline* (15), *Christian* (10) og *Johan* (7) som de vanligste.

I 1925 i Larvik prestegjeld finner vi 146 barn, 78 gutter og 68 jenter. Til sammen er det 215 navneformer, langt færre enn i 1865. Bruk av mer enn ett fornavn er ikke like populært, bare hos 34 % av guttene og 58 % av jentene. De vanligste navna her er *Synnøve* (8), *Solveig* (6), *Leif* (6) og *Arne* (5). I Brunlanes prestegjeld er det samme år samla sett døytt 87 barn, 49

gutter og 38 jenter. Det er til sammen registrert 137 navneformer, færre enn i 1865. Her er det 36 % av guttene og 71 % av jentene som har mer enn ett fornavn. De mest populære navna her er *Arne* (7), *Anders* (4), *Gerd* (4) og *Helene* (4).

Til sammen er det altså 881 navneformer i navnematerialet, derav 430 navneformer for guttenavna og 451 navneformer for jentenavna. De vanligste guttenavna sammenlagt for hele materialet er *Hans* (24) og *Johan* (20), og de vanligste jentenavna er *Marie* (44) og *Anne* (24).

4.3 Lemmatisering

Et navnemateriale vil ofte inneholde navneformer som på et eller annet nivå kan analyseres som ett og samme navn. Vi skal her se på hvordan et navnemateriale kan analyseres, og hvordan det er gjort i denne oppgaven.

4.3.1 Nivå for lemmatisering

Jeg tar utgangspunkt i en artikkel om *lemmatisering* av Alhaug (1992). Ifølge artikkelen er det fire ulike nivåer en kan organisere navnematerialet på: grafemisk nivå, fonemisk nivå, arki-nivå og etymologisk nivå (Alhaug, 1992, s. 117). Jeg kommer til å gå gjennom de ulike nivåa som blir presentert hos Alhaug (1992), før jeg gjør greie for hvordan jeg analyserer navnematerialet i denne oppgaven.

Det første nivået, grafemisk nivå, inkluderer alle stavemåtene. En får dermed ulike stavemåter av samme navn. Dette gjør navnematerialet større, og en får mulighet til å vise fram de ulike måtene en kan skrive navnet på: *Carl* – *Karl*, *Cathrine* – *Katrine*, og så videre. Dette nivået er ofte utgangspunktet for navneundersøkelser (Alhaug, 1992, s. 123), før materialet eventuelt organiseres på et annet nivå. Dette henger sammen med at navnematerialet ofte forekommer i skriftform, da en gjerne samler inn fra folketellinger eller kirkebøker.

På det andre nivået, fonemisk nivå, slår en sammen lydlike varianter. Navn med ulik stavemåte, men der en kan regne med samme uttale, blir slått sammen. På denne måten vil en kunne slå sammen flere navn, og dermed minske navnematerialet: *Katrine* og *Cathrine* blir for eksempel slått sammen. Her må en dermed velge hvilken form som skal stå som oppslagsform. Det er ulike prinsipper å følge her, se nedenfor.

Det tredje nivået heter arki-nivå. På dette nivået vil navneformer fra det fonemiske nivået som er nært lydlig relatert til hverandre, bli slått sammen: *Ivrine* – *Iverine* (Alhaug, 1992, s. 125).

Her velger en én av formene som skal stå som oppslagsform. Det er også her ulike prinsipp en kan følge for å velge oppslagsform, se neste avsnitt.

Et vanlig prinsipp for å velge oppslagsform, er å velge formen som er mest frekvent. Et annet prinsipp går ut på at formen som kan betraktes som den primære eller opprinnelige formen, der de påfølgende formene er avleda av den opprinnelige formen, skal stå som oppslagsform. Alhaug (2004, s. 27) foreslår også et staveprinsipp. Her velges formen som er i samsvar med allment rettskrivingsprinsipp for moderne norsk. For nordiske navn kan en velge formen som er i samsvar med språkhistorisk bakgrunn. Hvis en velger arki-nivå, eller fonemisk nivå, vil en derfor også måtte ta stilling til hvilket prinsipp en skal følge når det kommer til oppslagsform.

På det fjerde og siste nivået, etymologisk nivå, slår en sammen navneformer med samme opphav. Det vil si at *Jens*, *Jon* og *Johannes* blir slått sammen, i likhet med *Siri* og *Sigrid*. Her vil det være hensiktsmessig å bruke det opprinnelige navnet som de andre har utvikla seg fra, slik som *Johannes*, som oppslagsform – så fremst dette navnet finnes i materialet en bruker (Alhaug, 1992, s. 138).

Alhaug både anbefaler og argumenterer for at arki-nivået burde være det mest sentrale nivået å benytte seg av ved navneundersøkelser (Alhaug, 1992, s. 125ff).

4.3.2 Fra grafemisk til fonemisk nivå

Som for de fleste andre navneundersøkelser var utgangspunktet det grafemiske nivået også for denne oppgaven. Videre organiserte jeg navnematerialet etter det fonemiske nivået.

Overgangen fra grafemisk til fonemisk nivå forutsetter en fonemisk tolkning av skriftbildet i navneformene (Alhaug, 1992, s. 124). Dette innebærer at ortografiske varianter med lik uttale, slik som blant annet *Thor* og *Tor*, blir slått sammen, selv om de er ulike på grafemisk nivå.

Oppslagsformen vil her være formen som er i samsvar med det allmenne rettskrivingsprinsipp for moderne norsk, og som gjerne er oppslagsform i *Norsk personnamnsleksikon* (2013) av Kruken og Stemshaug (heretter omtalt som NPL). Navna med understrek representerer oppslagsformen, og bak finner vi frekvensen for navnet. De fleste navneformene i navnematerialet mitt er skrevet på samme måte. Det er likevel noen navneformer som er skrevet på ulike måter, men som etter all sannsynlighet har lik uttale.

Et tilfelle er *Rikhard*, som er skrevet på tre ulike måter i navnematerialet: *Rikhard* (1) – *Richard* (1) – *Rikhardt* (1). Vi kan se at det er få ortografiske forskjeller mellom navneformene, og uttalen av dem vil trolig være den samme. Mellom de to første navneformene er det en variasjon mellom <c> og <k>, der <c> ofte kommer av utenlandsk påvirkning, mens <k> er en mer norsk form. Den siste navneformen har i tillegg en <t> til slutt, men dette påvirker nok ikke uttalen ytterligere. Disse navneformene blir dermed slått sammen til *Rikhard* (3), da dette er oppslagsformen som samsvarer mest med staveprinsippet for norsk, og i tillegg er oppslagsformen i NPL.

Et annet tilfelle er som nevnt *Tor* (1) – *Thor* (4). Her ser vi det samme navnet, men med en variasjon av <h>. Den stumme bokstaven vil ikke påvirke uttalen, men fungerer som «ortografisk pynt» (Alhaug, 1992, s. 115). Dermed har disse navneformene blitt slått sammen til *Tor* (5), da den navneformen følger norsk staveprinsipp. I tillegg har disse guttenavna også slik «ortografisk pynt»: *Albert* (1) – *Alberth* (2), *Anthon* (11) – *Anton* (4), *Frithjof* (2) – *Fritjof* (1), *Jahn* (1) – *Jan* (2), *Teodor* (1) – *Theodor* (4) og *Thorvald* (1) – *Torvald* (2). Etter norsk staveprinsipp blir en <h> overflødig, dermed vil formene uten <h> stå som oppslagsform, slik vi gjerne finner dem i NPL. Vi ser det samme hos jentenavna *Elisabet* (2) – *Elisabeth* (2), *Margaret* (3) – *Margareth* (1), *Margrete* (2) – *Margrethe* (2), *Rut* (1) – *Ruth* (1), *Tora* (1) – *Thora* (2) og *Aagot* (1) – *Aagoth* (1), der <h> fungerer som «pynt». Disse navneformene får oppslagsform uten <h>, som også er oppslagsformen for navneformene i NPL.

Videre har vi *Oddvard* (1) – *Odvar* (2). Disse navneformene er begge nyere navn, sammensatt av *Odd-* og *-var(d)*. Ifølge NPL veksler disse litt om hverandre i skrift, i tillegg til at navneformene som oftest har lik uttale. Selv om én av navneformene har /d/ i utlyd, blir nok ikke denne uttalt. Disse navneformene har ikke felles oppslagsform i NPL, men blir her slått sammen til *Oddvard* (3). Denne formen samsvarer mest med staveprinsippet, med tanke på *Odd-*. I tillegg er formen kjent fra 1871, mens *Odvar* er kjent fra 1884.

Ellers så blir også disse guttenavna slått sammen, da det er god grunn til å anta at formene i hvert par har lik uttale: *Eivind* (1) – *Eyvind* (1), *Jakob* (2) – *Jacob* (5), *Karl* (2) – *Carl* (15), *Kristian* (2) – *Christian* (17), *Kristofer* (1) – *Christopher* (1), *Laurits* (2) – *Lauritz* (1) og *Olav* (2) – *Olaf* (5). Det gjelder også disse jentenavna, av samme grunn: *Ellen* (5) – *Elen* (1), *Josefine* (1) – *Josephine* (4), *Katrine* (1) – *Cathrine* (2), *Kristine* (2) – *Christine* (6), *Kristofa* (1) – *Christopha* (1) og *Sofie* (4) – *Sophie* (11).

4.3.3 Fra fonemisk til arki-nivå

Etter organisering av navnematerialet på fonemisk nivå er det fortsatt flere navneformer som kan slås sammen. Derfor velger jeg også å bruke arki-nivå på noen navneformer, som dermed avviker noe fra fonemisk nivå. Det vil si at navneformer som er nært lydlig relatert til hverandre, som *Johanne* og *Johanna*, blir slått sammen. Dette gjør også Aarset (1982, s. 68ff) i noen tilfeller.

Blant variantene fra det fonemiske nivået som blir slått sammen på arki-nivået, vil jeg velge navnet med høyest frekvens som oppslagsform. Hvis variantene i noen tilfeller har lik frekvens, vil formen som står som oppslagsform i NPL bli valgt som oppslagsform i oppgaven. Navna som er understreket nedenfor, representerer oppslagsformen, og bak hvert navn ser vi frekvensen for navnet.

Navneformene som blir slått sammen på arki-nivå, har ofte en variasjon mellom <a> eller <e> som suffiks. Det er dermed liten forskjell mellom dem. Skrivemåten var heller ikke alltid representativ for uttalen hos folk flest (Aarset, 1982, s. 85; Alhaug, 1992, s. 124). Dermed kunne *Anne* uttales med /a/-endelse; *Anna*, og omvendt. I tillegg kan skrivemåten variere, som jeg har sett ved sammenligning av noen kirkebøker (jf. kap. 4.1, s. 22). I ministerialboka var det flest tilfeller av *Anna*, mens det i klokkeboka for samme prestegjeld og år, sto *Anne*.

Det er altså tegn som tyder på samme uttale, selv med ulik skrivemåte, så det kunne vært mulig å slå slike navn sammen på fonemisk nivå. Likevel er forskjellen mellom /a/-/e/-endelse en lydlig forskjell, som gjør at den må behandles på arki-nivå. Dette kan virke noe selvmotsigende, da jeg både sier at det kan være samme uttale, men også at det er lydlig forskjell. Problemet er at variasjonene mellom /a/- og /e/-endelse nettopp kan variere mellom begge deler, og en må velge mellom lemmatisering på fonemisk nivå (samme uttale) eller på arki-nivå (lydlig forskjell). Hvis en behandler slike varianter på arki-nivå, slik som Alhaug anbefaler, vil en kunne nøytralisere eventuelle feil og forskjeller (Alhaug, 1992, s. 124).

Et annet tilfelle er *Henrik* (1) – *Hendrik* (1). Dette er varianter av samme navn, med en variasjon mellom /nr/ og /ndr/. Her ser vi at konsonanten /d/ har blitt innskutt, som gjør den til en *epentese* eller *innskutt konsonant* (Alhaug, 2012, s. 155). Dette gjøres ofte for å lette uttalen i en eksisterende konsonantgruppe som /nr/. Navneformene skal ut ifra dette ha ulik uttale. Navneformene blir derfor slått sammen på arki-nivå til oppslagsformen *Henrik* (2), da dette er oppslagsform i NPL.

Enda et tilfelle er *Eivind* (2) og *Øivind* (2). *Eivind* ble slått sammen med *Eyvind* på fonemisk nivå, men kan på arki-nivå slås sammen med *Øivind*. *Eivind* er sideform av *Øivind*, og begge stammer fra norr. *Eyvinðr*. Det er trolig noe ulik uttale mellom disse formene, og de vil slått sammen til *Øivind* (4).

Videre har vi navneformene *Ivar* (3) og *Iver* (1). Her ser vi en variasjon mellom /a/ og /e/, der det er skifte av vokal. *Iver* er både dialektform og skriftform av det opprinnelige navnet *Ivar*, så vokalendringen kan stamme fra dialekt. Vi kan derfor regne med at det er ulik uttale av navneformene. Dermed blir navneformene slått sammen til oppslagsformen *Ivar* (4).

Navneformene *Haldor* (1) – *Haldur* (1) har også vokalskifte, her mellom /u/ («o») og /ʉ/ («u»). *Haldor* er den opprinnelige formen, mens *Haldur* er en lite brukt variant av *Haldor*. Skrivemåten antyder at det kan være noe ulik uttale mellom disse navneformene, så disse blir slått sammen til oppslagsformen *Haldor* (2).

Vi så ovenfor i kapittel 4.3.2 hvordan en stum <h> ble brukt som ortografisk pynt. Et litt annerledes tilfelle med <h> er *Liv* (3) – *Hlif* (1). *Hlif* er en norrøn eller islandsk måte å skrive navnet på, mens *Liv* er den norske versjonen, så <h> er ikke nødvendigvis ortografisk pynt, men en eldre skrivemåte. Navneformene har trolig noe annerledes uttale, uavhengig av <h>, ettersom norrøne *Hlif* har en lang vokal. Det er i tillegg oppført i kirkeboka, ved siden av navnet, hvordan navnet skal uttales: /Lief/ (Larvik kirkebøker, klokkebok, s. 295). Ettersom *Liv* har høyest frekvens, og også er oppslagsform i NPL, blir *Liv* stående som oppslagsform for disse to navneformene.

Svært vanlig er den nevnte vekslinga mellom /a/ og /e/ i utlyd, spesielt da blant jentenavn. Formene med /a/ er gjerne lånt inn, mens vi på norsk grunn har gått over til /e/ i utlyd (Alhaug, 1992, s. 129), som med *Anne*. Det er en del jentenavn med veksling mellom /a/ og /e/ i utlyd; *Amalia* (5) – *Amalie* (4), *Anna* (17) – *Anne* (24), *Antonia* (3) – *Antonie* (1), *Helena* (1) – *Helene* (5), *Johanna* (1) – *Johanne* (7) og *Maria* (1) – *Marie* (44). Vi ser at flere av navneformene med /e/ i utlyd blir stående som oppslagsform, da disse har høyere frekvens. Nordiske navneformer kan også veksle mellom /a/ og /e/ i utlyd; *Gunhilde* (2) – *Gunnhilda* (1).

Det er få ulikheter mellom navneformene som veksler mellom /a/ og /e/, så det vil som oftest ha liten betydning for klassifiseringa å slå dem sammen. For eksempel vil det ikke være forskjell på navneformene *Amalia* og *Amalie*. Dette gjelder for de fleste formene som veksler

mellom /a/ og /e/, utenom *Anna – Anne* og *Maria – Marie*. *Anna* er lånt fra Bibelen, mens *Anne* blir sett på som en norsk form av *Anna*. Det kunne derfor ha blitt klassifisert som et nordisk, justert navn. Vi ser det samme for *Maria* og *Marie*; *Maria* er lånt fra Bibelen, mens *Marie* er en nordisk variant. Problemet er at navna opphavelig er kirkelige, men på grunn av en liten endring i endelsen, så kan navna klassifiseres som nordiske, justerte navn. Som nevnt ovenfor, kunne også uttalen være uavhengig av skriftformen. Ifølge Alhaug (2004, s. 165) kan det også hende at navn som *Marie* ikke har blitt justert på nordisk grunn, da lydutviklinga i flere språk har vært parallelle. For å unngå dette paradokset, kommer oppslagsformene *Anne* og *Marie* til å bli klassifisert som sine opphavsformer, *Anna* og *Maria*, og dermed stå som kirkelige. På denne måten blir *Anne* og *Marie* sett på som varianter av *Anna* og *Maria*, og ikke som selvstendige navn. Hvis disse navneformene brukes om hverandre, og det er noe uvesentlig hvilken form som brukes, ser jeg det som mer rimelig at de knyttes til sine opphavsformer.

4.3.4 Oppsummering av lemmatisering

Som et resultat av sammenslåing og lemmatisering av navneformer, vil antall navn bli redusert (se tabell 1 og 2 nedenfor). Vi kan først se på guttenavna. Her blir tallene redusert fra til sammen 430 navneformer til 159 navn på grafemisk nivå. De blir så videre redusert fra 159 navn til 142 navn på fonemisk nivå, og etter ytterligere lemmatisering redusert til 138 navn på arki-nivå. For jentenavna så blir tallene redusert fra til sammen 451 navneformer til 168 navn på grafemisk nivå. Etter ytterligere lemmatisering blir tallene redusert fra 168 navn til 156 navn på fonemisk nivå, og videre redusert til 148 navn på arki-nivå.

Videre i oppgaven kommer jeg til å omtale de ulike navna som *navn*, som nevnt i 4.2, og det vil være navn på arki-nivået jeg behandler.

	Guttenavn	Jentenavn
Antall navneformer	430	451
Antall navn på grafemisk nivå	159	168
Antall navn på fonemisk nivå	142	156
Antall navn på arki-nivå	138	148

Tabell 1 – Antall navneformer, og antall navn på grafemisk, fonemisk og arki-nivå

I tabell 2 nedenfor er det en oversikt over navna som i dette kapittelet har blitt slått sammen, der vi ser de ulike variantene, og formen som står igjen som oppslagsform. Andre navn i navnematerialet som ellers bare finnes i én form, blir ikke inkludert her.

Guttenavn		Jentenavn	
Oppslagsform	Variant(er)	Oppslagsform	Variant(er)
Albert	Alberth	Amalia	Amalie
Anton	Anthon	Anne	Anna
Fritjof	Frithjof	Antonia	Antonie
Haldor	Haldur	Elisabet	Elisabeth
Henrik	Hendrik	Ellen	Elen
Ivar	Iver	Gunhilde	Gunnhilda
Jakob	Jacob	Helene	Helena
Jan	Jahn	Johanne	Johanna
Karl	Carl	Josefine	Josephine
Kristian	Christian	Katrine	Cathrine
Kristofer	Chrisopher	Kristine	Christine
Laurits	Lauritz	Kristofa	Christopha
Oddvard	Odvar	Liv	Hlif
Olav	Olaf	Margaret	Margareth
Rikhard	Richard, Rikhardt	Margrete	Margrethe
Teodor	Theodor	Marie	Maria
Tor	Thor	Rut	Ruth
Torvald	Thorvald	Sofie	Sophie
Øivind	Eivind, Eyvind	Tora	Thora
		Aagot	Aagoth

Tabell 2 – Oversikt over sammenslåinger, med oppslagsformer og varianter

5 Klassifisering av navnematerialet

I dette kapittelet kommer jeg til å analysere og klassifisere navna etter de ulike typene som ble gjennomgått i kapittel 3, og etter lemmatiseringa som er beskrevet i kapittel 4.

Navnematerialet deles i guttenavn og jentenavn, og videre i nordiske og innlånte navn med deres respektive undergrupper. For klassifiseringa har jeg i hovedsak brukt *Norsk personnamleksikon* (2013) av Stemshaug og Kruken (NPL) og *10 001 navn* (2011) av Alhaug. I tillegg har jeg benytta meg av *Norsk Navnebog, eller Samling af Mandsnavne og Kvindenavne* (1878/1997) av Aasen (ny versjon ved Kruken og Aarset), og i flere tilfeller også *Fornamn i Noreg frå 1900 til 1975* (2004) av Alhaug.

Selv om personnavnleksikona har blitt tatt i bruk under klassifiseringa, så er en nødt til å bruke skjønn i mange tilfeller. Det er ikke alltid personnavnleksikona har entydige klassifiseringer, og det kan trolig tolkes på ulike måter også. Derfor er ikke den klassifiseringa eller inndelinga jeg har gjort her, den eneste mulige heller.

Arvenavn og renessansenavn har den opphavelige norrøne formen i parentes bak navnet. Den norrøne formen som er valgt, er formen som var vanlig i Norge, og ikke Island. For eksempel brukes norr. *Róarr* for *Roar*, og ikke norr. *Hróarr* som var vanlig i Island. Opplysningene om norrøne former er tatt fra NPL.

Se vedlegg 1 og 2 for oversikt over blant annet klassifisering.

5.1 Guttenavn

5.1.1 Nordiske navn

5.1.1.1 Arvenavn

Den første typen av nordiske navn er arvenavna. Vi finner en del arvenavn i navnematerialet: *Alf* (norr. *Alfr*), *Anun* (norr. *Qnundr*, *Anundr*), *Arild* (norr. *Haraldr*), *Arne* (norr. *Arni*, *Árni*), *Asbjørn* (norr. *Ásbjorn*), *Bjarne* (norr. *Bjarni*), *Bjørn* (norr. *Bjorn*), *Dagfinn* (norr. *Dagfinnr*), *Egil* (norr. *Egill*), *Einar* (norr. *Einarr*), *Ellef* (norr. *Eilífr*, *Eileifr*), *Erik* (norr. *Eiríkr*), *Even* (norr. *Eyvindr*), *Finn* (norr. *Finnr*), *Gullik* (norr. *Guðleikr*), *Gunnar* (norr. *Gunnarr*), *Halda* (norr. *Hallaðr*), *Haldor* (norr. *Halldórr*), *Halvor* (norr. *Hallvarðr*), *Helge* (norr. *Helgi*), *Haakon* (norr. *Hákon*), *Ingvard* (norr. *Yngvarr*), *Ivar* (norr. *Ívarr*), *Jul* (norr. *Gyrðr*), *Karl* (ev. norr. *karl*), *Kjell* (norr. *Ketill*), *Leif* (norr. *Leifr*), *Magne* (norr. *Magni*), *Narve* (norr. *Narfi*), *Norman* (norr. *norðmaðr*), *Odd* (norr. *Oddr*), *Ole* (norr. *Óláfr*, *Ólafr*), *Oluf* (norr. *Óláfr*,

Ólafr), *Reidar* (norr. *Reidarr*), *Roal* (norr. *Róaldr*), *Roar* (norr. *Róarr*), *Rolf* (norr. *Rólfr*), *Sigmund* (norr. *Sigmundr*), *Sigurd* (norr. *Sigurðr*), *Svein* (norr. *Sveinn*), *Tor* (norr. *Þórr*), *Torger* (norr. *Þorgeirr*) og *Åge* (norr. *Áki*).

Det er med andre ord en del arvenavn blant materialet, hele 43 navn. Flere av disse navna er «klassiske» arvenavn, slik som *Arne* (norr. *Arni*, *Árni*), som har vært i kontinuerlig bruk. Det er i tillegg noen varianter av arvenavn, som kan trenge ytterligere forklaring. Dette er navn som *Arild*, som har dobbelt opphav: 1) variant av *Harald* (norr. *Haraldr*), utvikla på 1400-tallet, og 2) dansk form av tyske *Arnold*. Her tar jeg utgangspunkt i opphav 1, som plasserer den blant arvenavna, slik som også Alhaug (2004, s. 174) har gjort. *Ellef* er en yngre form av navna *Eiliv* (norr. *Eilífr*) og *Eileiv* (norr. *Eileifr*), som falt sammen i seinmiddelalderen og gjør at *Ellef* ikke kan føres entydig tilbake til ett av navna. *Ellef* er likevel et arvenavn, da det er en yngre form av andre arvenavn. En annen yngre form er *Even* av *Øyvind/Eyvind* (norr. *Eyvindr*).

Videre har vi *Gullik*, som er en variant av *Gudleik* (norr. *Guðleikr*). *Ingvard* kan være en variant eller omlaga form av *Ingvar* (norr. *Yngvarr*) etter navn på *-vard*, eller det kan være et nylaga navn. Ifølge NPL er opphav 1 viktigst, og derfor plasseres *Ingvard* her, som variant av *Ingvar*. Navnet *Jul* kan gi assosiasjoner til høytiden med samme navn, men er en variant eller dialektform av *Gjurd* (norr. *Gyrðr*), som har utvikla seg til tjukk /l/ av *-rð* på Østlandet. *Karl* er et gammelt nordisk og fellesgermansk navn, og kan også føres tilbake til norrøne *karl* («fri mann»). Haslum (2005, s. 125) sier at «Mannsnavnet Karl vil antakelig måtte regnes som et arvenavn i mange norske bygder», ettersom det er et fellesgermansk navn, og hos Aasen blir navnet plassert som et norsk navn (Aasen, 1878/1997, s. 26).

Kjell er kjent siden 1400-tallet, og er dels en form av *Kjetil* (norr. *Ketill*) og dels kortform av navn på *-kjell*, som *Torkjell* (norr. *Þorkell*). Navnet kommer derfor fra andre arvenavn, og plasseres dermed her. *Olav* (norr. *Oláfr*) har blitt til flere former, som *Ole* og *Oluf*. *Ole* er en dansk form av *Olav*, men var den vanligste skrivemåten for navnet i eldre tid (1700-tallet). *Oluf* er en eldre dansk form av *Olav*, og var på 1500- og 1600-tallet vanlig skrivemåte for *Olav*. Disse variantene er sterkt knyttet til arvenavnet *Olav*, og føres derfor også som arvenavn.

5.1.1.2 Renessansenavn

Den andre typen av nordiske navn er renessansenavna, og det er også flere av disse i navnematerialet: *Arvid* (norr. *Arnviðr*), *Birger* (norr. *Birgir*), *Bue* (norr. *Búi*), *Dag* (norr. *Dagr*), *Erling* (norr. *Erlingr*), *Fritjof* (norr. *Friðþjófr*), *Halfdan* (norr. *Halfdanr*), *Hjalmar* (norr. *Hjalmarr*), *Inge* (norr. *Ingi*), *Oddbjørn* (norr. *Oddbjørn*), *Olav* (norr. *Óláfr*, *Ólafr*), *Ragnar* (norr. *Ragnarr*), *Sverre* (norr. *Sverrir*), *Torvald* (norr. *Þóraldr*), *Trygve* (norr. *Tryggvi*), *Øivind* (norr. *Eyvindr*) og *Yngve* (norr. *Yngvi*).

Arvid (norr. *Arnviðr*) er kjent siden 1300-tallet, men ble etter dette til *Arve*, som ble den enerådende formen framover. Formen *Arvid* kom i bruk igjen på 1800-tallet, som gjør navnet til et renessansenavn. *Birger* (norr. *Birgir*) er kjent her i landet siden 1100-tallet, og det utvikla seg en del former i norsk, som *Borge* og *Børre*. De ulike formene ble vanlige, men *Birger* kom inn igjen på litterært grunnlag fra 1860-åra. *Bue* (norr. *Búi*) er et svært sjeldent navn, med betydninga «fastboende». Navnet var noe i bruk i seinmiddelalderen, og er så kjent på nytt igjen fra 1885. I Snorres kongesaga om Olav Tryggvason finner vi jomsvikingen Bue Digre, som kan ha inspirert til navnebruken.

Dag (norr. *Dagr*) var lite brukt og sjelden etter middelalderen, men kom mer i bruk fra 1930-tallet. Trolig ble folket inspirert av romantrilogien av Trygve Gulbrandsen, der to av hovedpersonene het *Dag*, gitt ut fra 1933. I tillegg var korte, enstava navn populære. *Erling* (norr. *Erlingr*) fikk fra ca. 1300 formen *Elling*, som mer eller mindre ble enerådende etter middelalderen. Fra midten av 1800-tallet kom den historisk-litterære *Erling* tilbake i bruk. *Fritjof* (norr. *Friðþjófr*) var bare kjent fra «Soga om Fridtjov den frøkne» (ca. 1300), før det ble brukt som fornavn igjen på 1800-tallet. Navnet ble også brukt i et populært verk av Esaias Tegnér, «Frithiofs saga» (1825).

Halfdan (norr. *Halfdanr*) var tidlig i norske konge- og høvdingætter, og fikk etter hvert innpass i andre samfunnsklasser. Ifølge NPL var navnet svært sjeldent etter middelalderen, men kom i bruk på 1800-tallet igjen etter inspirasjon fra Snorres kongesagaer. *Hjalmar* (norr. *Hjalmarr*) er knytta til sagnhelter i flere sagaer, skillingsviser og annen litteratur. Selv om navnet er kjent som fornavn på Island siden 1400-tallet, ble det ikke tatt i bruk i Norge før 1821. *Inge* (norr. *Ingi*) er kjent i landet siden 1100-tallet, men gikk etter middelalderen ut av bruk. Det kom inn på 1800-tallet sammen med den nye sagainteressen, mulig inspirert av kong Inge Krokrygg (død 1161), som var første navnebærer.

Oddbjørn (norr. *Oddbjörn*) er kjent på Island siden 900-tallet, men er ikke registrert her i landet. Det første tilfellet er ikke før i 1893, som gjør navnet til et klart renessansenavn. *Olav* (norr. *Óláfr, Ólafr*) ble brukt som kongenavn i norrøn tid, og var et vanlig navn i middelalderen. Etter hvert utvikla navnet seg til *Ola*, som ble den vanlige formen. På 1800-tallet kom den historisk-litterære formen *Olav* inn igjen, trolig inspirert av de tidligere kongene, formidla gjennom Snorres kongesagaer. *Ragnar* (norr. *Ragnarr*) finnes i kongesætta i vikingtida, men gikk seinere ut av bruk. I 1798 kom formen *Regner*, i 1851 formen *Regnar*, mens formen *Ragnar* først er kjent fra 1854.

Sverre (norr. *Sverrir*) ble noe brukt på Island i middelalderen, men i Norge kjenner vi navnet bare fra kong Sverre Sigurdsson fra 1100-tallet, og barnebarnet Sverre Håkonsson fra 1200-tallet. Deretter er navnet kjent på nytt fra 1817 og 1820. *Torvald* (norr. *Póraldr*) får etter ca. 1400 formen *Tarald*, som ble den vanligste formen, og var enerådende i etterreformatorisk tid. På 1800-tallet kommer *Torvald* inn på historisk-litterært grunnlag. *Trygve* (norr. *Tryggvi*) er kjent som fornavn i den norske kongeætta på 900- og 1000-tallet, som Tryggve Olavsson. Deretter er navnet kjent fra 1430, men etter dette lite i bruk. På 1700-tallet er navnet registrert noen få ganger i Tjølling, tidligere kommune i Larvik, før det på 1800-tallet kom i bruk over hele landet, og navnet regnes derfor som et renessansenavn.

Øivind (norr. *Eyvindr*) var allmenn i middelalderen, men ble for det meste brukt i formen *Even* i ettertid. Den opprinnelige formen kom inn igjen på historisk-litterært grunnlag på 1800-tallet, trolig inspirert av Øyvind i *En glad Gut* (1860) av Bjørnstjerne Bjørnson. Til slutt har vi *Yngve* (norr. *Yngvi*). *Yngve* er i norrønt et annet navn på *Frøy*, guden for fertilitet og fruktbarhet, og har ikke blitt brukt som fornavn før det ble tatt i bruk i Larvik i 1865. Første gangen navnet ble brukt, er derfor en del av navnematerialet for denne undersøkelsen.

5.1.1.3 Nylaga navn

Selv om det ifølge Aarset (1982, s. 80) var flest nylaginger blant kvinnenavn, finner vi likevel noen nylaga guttenavn: *Magner*, *Oddvard* og *Sedor*. *Magner* er en variant av *Magnar*, et nylaga navn med *Magn-*, men et direkte forbilde er uvisst. Alhaug (2011) foreslår at forleddet kan være tatt fra f.eks. *Magnus*, men endelsen *-ar* er vanlig i flere navn, som *Ragnar*. *Magnar* er kjent siden 1855, og *Magner* er kjent siden 1876. Det kan også tolkes som en variant av *Magne*. Ettersom navnet er en nylaga variant, plasseres navnet her. Videre har vi nylaginga *Oddvard*, sammensatt av det kjente *Odd-* og *-vard*. Navnet er kjent siden 1871. Navneledda er nordiske, der *Odd-* kan være fra f.eks. *Oddbjørn* og *-vard* fra *Hallvard*, så navnet er derfor et

nordisk, nylaga navn. Til slutt har vi *Sedor*, som er laga til etterleddet *-dor*. Etterleddet er en variant av *Tor*, norrønt *Þórr*, der /þ/ har blitt stemt /d/ i stedet for ustemt /t/ i innlyd (jf. Aasen, 1997, s. 58). Ifølge NPL var etterleddet særlig produktivt siste halvdel av 1800-tallet.

Forleddet kan være en variant av *Sig-* og *Sæ-*, som blir til *Se-*. Navnet er kjent siden 1844 i Brunlanes, og har vært i bruk der, men er ellers svært sjelden. Begge navneledda er nordiske, og navnet blir dermed plassert her.

5.1.1.4 Navn justert på nordisk grunn

Til slutt har vi navn justert på nordisk grunn, som vi finner en del av i navnematerialet:

Anders, Hans, Jens, John, Lars, Magnus, Nils og *Per*. Flere av disse navna har vært innlånt over lang tid, og blir av mange sett på som nordiske.

Anders er en nordisk form av *Andreas*, som har vært kjent i Norge siden 1300-tallet. Navnet har blitt justert på nordisk grunn, og har tonem 2, slik at det høres mer nordisk ut. Derfor plasseres dette navnet blant de nordiske navna.

Både *Hans, Jens* og *John* er kortformer av det kirkelige *Johannes*. *Hans* er egentlig en tysk kortform, og derfor ikke justert på nordisk grunn. Likevel er det grunn til å tro at navnet har mistet sin «tyskhets» her i landet (Alhaug, 2004, s. 172), trolig fordi navnet har vært innlånt siden 1300-tallet. Derfor ser jeg det som nærliggende å plassere navnet her. *Jens* er en nordisk (særlig dansk) kortform, og er dermed justert på nordisk grunn. Dette navnet er også kjent i landet siden 1300-tallet. *Jens* blir plassert blant de justerte navna, da det kan bli sett på som nordisk av navnebrukere, trolig fordi navnet har en lang tradisjon her i landet. *John* kan være litt vanskelig å plassere. Formen uten <h>, *Jon*, er en nordisk form av *Johan* og *Johannes*, som er justert på nordisk grunn og tilpassa nordisk mønster (én stavelse). Formen med <h> derimot, har mer engelsk preg over seg. Bokstaven kan fungere som «ortografisk pynt», og dermed ikke ha noe å si for uttalen. Ifølge både Alhaug (2011) og NPL var *John* en vanlig skrivemåte for *Jon* på 1800- og 1900-tallet, selv om det i dag tolkes som engelsk påvirkning. Navnet har også vært kjent i landet siden 1000-tallet, og har derfor lang bakgrunn i Norge. Dette taler derfor for å plassere *John* blant navna justert på nordisk grunn.

Det neste navnet er *Lars*. *Lars* er en nordisk form av det latinske *Laurentius*. Navnet er kjent siden 1400-tallet, og blir ofte regna som et helnorsk navn (Windt-Val, 2011, s. 108). Videre har vi et litt annerledes navn, *Magnus*. Navnet er opprinnelig latinsk, som er tydelig ut fra endelsen *-us*, og er dermed ikke justert på nordisk grunn. Likevel har det blitt brukt som

kongenavn, blant annet kong Magnus den gode (1024–47). Navnet har derfor vært innlånt i flere århundrer, og er godt representert i Snorres kongesagaer. På bakgrunn av dette mener flere, blant annet Aarset (1982, s. 66f), at *Magnus* burde inkluderes blant nordiske navn. Alhaug (2004, s. 171) mener derimot at en burde klassifisere *Magnus* som et innlånt navn. Jeg velger likevel å klassifisere *Magnus* som et nordisk navn, da navnet har lang bakgrunn i Norge og kan regnes som et nordisk navn av navnebrukere, selv om det ikke er justert på nordisk grunn.

Til slutt har vi navna *Nils* og *Per*. *Nils* er en nordisk form av greske *Nikolaos*, og har vært kjent i Norge siden 1400-tallet. *Nils* blir også ofte regna som et norsk navn, da det har vært innlånt over så lang tid, og har blitt godt tilpassa de nordiske navnemønstrene. *Per* er nordisk form av *Petrus*, og har også vært kjent her i landet siden 1400-tallet. *Per* har lang bakgrunn i Norge. Navnet er brukt i uttrykk, som «viktigper», i tillegg til å være navna på karakterer i både *Askeladden* og *Peer Gynt*. Navnet har derfor et godt fotfeste i landet, og blir inkludert på lik linje med de andre navna justert på nordisk grunn.

5.1.2 Innlånte navn

5.1.2.1 Språklig opphav

Den første typen av innlånte navn er navn klassifisert etter språklige opphav. Det er flere språklige opphav, og vi kan starte med **tysk**. Ifølge Aarset (1982, s. 82) var de tyske navna først og fremst mannsnavn, som viser seg i navnematerialet, da dette er det vanligste innlånte opphavet for guttenavn. Her finner vi navna *Adolph*, *Albert*, *Albrecht*, *Angel*, *Anton*, *Arndt*, *Bernhard*, *Ferdinand*, *Fredrik*, *Godberg*, *Hartvig*, *Henrik*, *Herman*, *Jørgen*, *Ludvig*, *Otto*, *Rikhard*, *Sigvarth*, *Valter*, *Vilmar* og *Wilhelm*.

Fredrik plasseres her, selv om det er noe omdiskutert hvor navnet hører til. Navnet ble brukt i norrønt som *Friðrekr* eller *Friðikr*, og finnes også i noen gårdsnavn på *-stad*, men går tilbake til gammelhøytysk *Frithuric*. Det er muligheter for at det kan ha eksistert et tilsvarende nordisk navn som falt sammen med det tyske, men dette er usikkert. Derfor plasseres det blant navn med tysk opphav; «Fredrik må helst regnes som et gammelt lånenavn fra tysk, [...]» (Haslum, 2005, s. 125).

Godberg kommer ifølge NPL av lavtysk-frisiske *Godber*, av uvisst opphav. Alhaug (2011) mener dette kan være et nylaga navn, av *God-* og *-berg*. NPL viser likevel til at navnebæreren ble oppkalt etter farfaren sin, som var en innflytter fra Flensburg, Tyskland. *Jørgen* var et

svært vanlig navn i den danske bondestanden, men er av tysk opphav da det er en nedertysk form av *Georg*.

Det neste språklige opphavet er **latin**, og gjelder navna *Julius, Leo, Marius, Martin, Martinius, Nicolai, Olai, Severin* og *Viktor*. *Leo* kan brukes som kortform av tyske *Leonhard* og *Leopold*, men opphavet til det selvstendige navnet, *Leo*, er latinsk. *Marius* er av dobbelt opphav; 1) latinsk navn, opphav i et romersk slektsnavn, 2) en nyere, hjemlig avledning av navn på *Mar-*, som *Maria*. Opphav 1 er nok mer trolig, og navnet plasseres dermed her. *Olai* har også dobbelt opphav; 1) latinsk genitivsform av *Olaus*, 2) kortform av *Nicolai*. *Olai* plasseres blant de latinske navna på grunnlag av opphav 1.

Det neste språklige opphavet er **engelsk**. Dette er navna *Alfred, Edvard, Henry, Jonny, Ronald, Wiliam* og *Willy*. *Edvard* ble i norrønt omlaga til *Játvarðr*, og kommer fra den gammelengelske forma *Eadweard*. Forma *Edvard* ble imidlertid innlånt på nytt til Norge i etterreformatorisk tid, så dermed blir opphavet engelsk. *Ronald* er et skotsk-engelsk navn, som svarer til det nordiske *Ragnvald*. *Ragnvald* kan ha vært et tidlig lån fra Norden til Skottland, som betyr at *Ragnvald* kan ligge til grunn for *Ronald*. *Ronald* har så blitt lånt inn til Norden. I Larvik skjedde dette gjennom en innflytter på 1900-tallet, som ga samme navn til sitt barn i 1925.

Videre har vi navn av **gresk** opphav. Her finner vi navna *Georg, Sophus* og *Teodor*. Til slutt finner vi *Oskar*, som er av **irsk** opphav.

5.1.2.2 Kirkelige navn

Den andre typen av innlånte navn er de kirkelige navna, som er *Abraham, Andreas, Isaak, Jakob, Johannes, Joseph, Kristian, Kristofer, Mikael, Peter, Simon* og *Thomas*. De fleste av disse navna er bibelske lån, utenom *Kristian* og *Kristofer*. Disse står ikke i Bibelen, men er kirkelige navn da de er språklig relatert til *Kristus*. *Kristian* kan bety «som hører Kristus til, kristen», og *Kristofer* «kristus-bærer». *Peter* regnes også som et kirkelig navn, selv om det svarer til norrønt *Pétr* av latinske *Petrus*. Navnet har likevel blitt innlånt på nytt i etterreformatorisk tid, og er navn på den fremste av Jesu disipler, Peter (originalt Simon), og betyr «klippen» (Alhaug, 2011).

5.1.2.3 Moveringer og avledninger

Blant guttenavna finner vi få moveringer, men det er likevel et par: *Karenus* og *Marinius*. Vi kan se at begge navna har fått latinske endelser, som er vanlige etterledd for avleda

mannsnavn (Kruken, 1982, s. 62). Begge navn er avleda av kvinnenavn, som for så vidt er noe sjeldent. Ifølge NPL er *Karenus* avleda av *Karen* med suffikset *-us*, mens *Marinius* er avleda av *Maren* med suffikset tilpassa latinsk *-inius*.

5.1.2.4 Kortformer, kjæleformer og justerte fremmede former

Den fjerde typen av innlånte navn handler om ulike former. Av kortformer finner vi *Alex*, *Jan* og *Johan*. Både *Jan* og *Johan* er kortformer av kirkelige *Johannes*. *Jan* er en lavtysk, frisisk og nederlandsk kortform, og derfor ikke justert på nordisk grunn. I tillegg har navnet bare vært innlånt siden 1700-tallet, som gjør at navnet ikke har så lang bakgrunn i landet. *Johan* er heller ikke justert på nordisk grunn, og har i tillegg trykk på andre stavelse, som gir navnet et «unorsk» preg (Alhaug, 2004, s. 188). Derfor blir både *Jan* og *Johan* plassert blant kortformene. Det er ingen kjæleformer blant guttenavna.

Til slutt, har vi de justerte fremmede formene i «gråsona». Dette er navna *Christen*, *Emil*, *Godfred*, *Gustav*, *Ingebred*, *Laurits*, *Rasmus*, *Simen* og *Søren*. *Christen* er en nordisk form av *Christian*, men med utilstrekkelig tilpasning til nordisk (tonem 1). *Emil* er justert form av franske *Émile* og latinske *Aemilius*, og viderefører trykket på andre stavelse fra disse. *Emil* kan også uttales med trykk på første stavelse, som kanskje kan være det vanligste i dag, etter påvirkning fra «Emil i Lønneberga» (1963–70; film og TV-serie) (Alhaug, 2004, s. 167). Navnet *Emil* er imidlertid kjent siden hundreårsskiftet 1700/1800, og ettersom den populære serien ikke kom før seinere på 1900-tallet, er det nærliggende å tro at uttalen med trykk på andre stavelse, fra opphavsformene, var vanligst på 1800-tallet og tidlig på 1900-tallet.

Godfred har ulike tolkninger. NPL mener navnet er dansk, og svarer til norrønt *Guðrøðr* (*Gudrød*) og gammelhøytysk *Godafrid* (*Gottfried*), eventuelt at det er en hjemlig omforming av *Gottfred*. Alhaug (2011) sier navnet kan være et nylaga navn med forleddet *God-*, eller en norsk tilpasning til *Gottfried*. Ettersom begge nevner at navnet kan være en tilpasning eller omforming av *Gottfr(i)ed*, vil navnet blir plassert her. Navnet har blitt noe justert, men har tonem 1 og ligner svært på *Gottfred*.

Gustav er av omdiskutert opphav. En vanlig tolkning har vært at navnet har nordisk bakgrunn, og var et svensk tilnavn. En nyere tolkning handler om at navnet har slavisk opphav, og har blitt lånt inn til Sverige ved kontakt mellom slaviske og svenske kongeslekter i sein vikingtid (Alhaug, 2011). Navnet er kjent i Sverige fra 1200-tallet, og her i landet fra ca. 1400-tallet, og har vært et vanlig kongenavn særlig i Sverige. Navnet blir derfor plassert blant de justerte

fremmede formene, da opphavet er noe usikkert. *Ingebredth* er norsk form av tyske *Engelbrekt*, men er med sine tre stavelser ikke godt nok tilpassa. *Laurits*, av latinske *Laurentius*, er i likhet med *Christen* ikke godt nok tilpassa. *Søren* er en nordisk (dansk) form av *Severin*, og har vært kjent i Norge siden 1500-tallet, innlånt fra Danmark. Navnet blir også brukt som et uttrykk ved feil eller lignende. Likevel velger jeg å plassere navnet her.

5.2 Jentenavn

5.2.1 Nordiske navn

5.2.1.1 Arvenavn

Vi finner langt færre nordisk arvenavn blant jentenavna, enn blant guttenavna, bare 22:

Alvilde (norr. *Alfhildr*), *Aslaug* (norr. *Áslaug*), *Astrid* (norr. *Ástriðr*), *Borghild* (norr. *Borg(h)ildr*), *Gerd* (norr. *Gerðr*), *Gudbjørg* (norr. *Guðbjörg*), *Gunhilde* (norr. *Gunnhildr/-hilda*), *Gunvor* (norr. *Gunnvǫr*), *Haldis* (norr. *Halldís*), *Helga* (norr. *Helga*), *Helle* (norr. *Helga*), *Inga* (norr. *Inga*), *Ingeborg* (norr. *Ingibjörg*), *Inger* (norr. *Ingigerðr*), *Ingrid* (norr. *Ingiriðr*), *Liv* (norr. *Líf*), *Olaug* (norr. *Ólof*), *Ragna* (norr. *Ragna*), *Ragnhilde* (norr. *Ragnhildr/-hilda*), *Tora* (norr. *Þóra*), *Thordis* (norr. *Þordís*) og *Aase* (norr. *Ása*).

Alvilde er en e-utvidelse av *Alvhild* (norr. *Alfhildr*), som kan ha blitt formidla gjennom sagaoversettelser og annen historisk litteratur tidlig på 1800-tallet. *Helle* er en dansk form av *Helga* (norr. *Helga*), og dette var brukt som skriftformen i danskspråklige kilder fra 1600-tallet til 1800-tallet i Vestfoldområdet. Da det er en variant av *Helga*, regnes *Helle* også som et arvenavn. *Inga* (norr. *Inga*) er brukt som kortform av navn på *Ing(e)-*, og er kjent siden ca. 1200-tallet. Selv om navnet brukes som kortform, regnes det likevel som et arvenavn på grunn av den språklige bakgrunnen. *Ingeborg* var tidligere en skriftform av *Ingebjørg* (norr. *Ingibjörg*), men skilte seg fra dette navnet på 1800-tallet. *Inger* er en nyere form av *Ingegjerd* (norr. *Ingigerðr*), og regnes derfor også med her. Enda en kortform er *Ragna*, som er kortform av navn på *Ragn-*. Navnet var allment etter ca. 1300-tallet, og regnes også som et arvenavn.

5.2.1.2 Renessansenavn

Vi finner også 11 renessansenavn: *Alhild* (norr. *Alfhildr*), *Asta* (norr. *Ásta*), *Bergljoth* (norr. *Bergljót*), *Bjørg* (norr. *Björg*), *Borgny* (norr. *Borgný*), *Dagheid* (norr. *Dagheiðr*), *Hjördis* (norr. *Hjördís*), *Oddbjørg* (norr. *Oddbjörg*), *Solveig* (norr. *Sólveig*), *Svanhild* (norr. *Svanhildr*) og *Torveig* (norr. *Þorveig*).

Alfhild (norr. *Alfhildr*) var vanlig i middelalderen, men tapte seg sterkt etter dette. Navnet kom i allmenn bruk fra 1840-50 åra igjen, med mulig inspirasjon fra Snorre-oversettelsen (1838), i tillegg til bruk hos Wergeland (1830). *Asta* av *Ásta* (norr. *Ásta*) var en dansk litterær form og er kjent siden 1824, men regnes likevel som et renessansenavn på lik linje med *Ásta* (jf. Alhaug, 2019). *Bergljoth* (norr. *Bergljót*) er kjent siden 900-tallet, og den første navnebæreren er barnebarnet til Harald Hårfagre. Etter middelalderen gikk navnet ut av bruk, og er kjent på nytt igjen fra 1800-tallet. Navnet dukka også opp på 1700-tallet, trolig inspirert av en Snorre-oversettelse av Peder Claussøn Friis (1633), men disse tilfellene kan tolkes som isolerte. *Bjørg* (norr. *Björg*) kan en finne på Island fra rundt 900-tallet, mens det her i landet er registrert i en runeinnskrift fra 1200-tallet. Etter dette er det ikke kjent før seint på 1800-tallet. *Borgny* (norr. *Borgný*) er ifølge NPL et sagnhistorisk navn, knytta til datter av kong Heidrik i Edda-diktet «Oddruns gråt». Navnet er ellers kjent i bruk på 1300-tallet, før det utvikla seg til formene *Borni* og *Bårni*, som ble det vanlige. Den historisk-litterære formen *Borgny* kom så i allmenn bruk igjen på 1800-tallet.

Dagheid (norr. *Dagheiðr*) er et sagnhistorisk navn i norrønt, og er ikke kjent i faktisk bruk før på 1880-tallet. Et annet navn som bare var kjent fra sagnhistorie, er *Hjørdis* (norr. *Hjördís*), som var mor til Sigurd Fåvnesbane. Navnet er ikke kjent i faktisk bruk før på 1860-tallet. *Oddbjørg* (norr. *Oddbjörg*) er kjent på Island fra ca. 900-tallet. I Norge er det vanskeligere å finne navnet. Det er funnet ulike former, som *Otborg* (1519) og *Udbjørg* (etter 1600), men det er usikkert hva slags opphav disse navna egentlig har. Formen *Oddbjørg* er kjent først på 1700- og 1800-tallet, og regnes som et renessansenavn.

Solveig (norr. *Sólveig*) var vanlig i middelalderen, og utvikla så flere ulike former, som *Solvi*, *Sølvi* og *Sylvi*. De yngre formene ble det vanlige, så formen *Solveig* ble mindre og mindre brukt. På slutten av 1800-tallet kom den historisk-litterære formen *Solveig* tilbake i bruk, trolig inspirert av *Solveig* i *Peer Gynt* (1867) av Henrik Ibsen. *Svanhild* (norr. *Svanhildr*) er først brukt av ei av konene til Harald Hårfagre, men er etter dette ikke brukt før i en sideform, *Svanhilde*, ca. 1730. Formen *Svanhild* kom i bruk rundt 1850, og er å finne i *Kjærlighedens komedie* (1862) av Henrik Ibsen. Til slutt har vi navnet *Torveig* (norr. *Þorveig*). *Torveig* har vært i bruk på Island fra ca. 900-tallet, men her i landet er navnet bare kjent fra 1881.

5.2.1.3 Nylaga navn

Blant jentenavna finner vi, overraskende nok, bare ett nylaga navn; *Oddveig*, selv om Aarset (1982, s. 80) mente det skjedde flest nylaginger blant kvinnenavn. *Oddveig* består av forleddet

Odd- og etterleddet *-veig*, trolig inspirert av navn som *Oddbjørg* og *Solveig*. Navnet er kjent fra 1886, men Aasen (1878/1997, s. 29) finner formen *Udve* i 1740-åra (Pontoppidans liste), som han mener står for *Oddveig*. NPL mener dette kan være en feil for *Udne* (*Unni*).

5.2.1.4 Navn justert på nordisk grunn

Vi finner flere navn justert på nordisk grunn blant jentenavna. Dette er navna *Berit*, *Karen*, *Kari*, *Karin*, *Maren*, *Mari*, *Marit* og *Synnøve*. *Berit* er en norsk form av *Birgitte*, som igjen er en nordisk form av keltiske *Brigit*. *Berit* har blitt justert på nordisk grunn, og er godt tilpassa de nordiske navnemønstrene. *Karen*, *Kari* og *Karin* er alle former av *Katarina* og/eller *Katrine*, henholdsvis en dansk, norsk og svensk form. Alle navna er dermed justert på nordisk grunn, og er nokså lik hverandre. *Kari* brukes i tillegg som en representasjon for en typisk norsk kvinne: «Kari og Ola Nordmann». Disse tre navna blir derfor inkludert som nordiske, justerte navn.

Videre har vi *Maren*, som ligner svært på formen til *Karen*. *Maren* har dobbelt opphav: 1) dansk form av *Marina* (latinsk navn), 2) eldre skrivemåte av *Mari*. *Maren* står ofte for *Mari* i dansk-norsk skriftradisjon, ifølge NPL. Navnet kan derfor anses som justert på nordisk grunn, ettersom *Mari* er en norsk form av *Maria*, som også er justert på nordisk grunn. Begge navna blir derfor klassifiserte som nordiske, justerte navn, da de er godt tilpassa nordiske navnemønstre. *Marit* er norsk form av *Margareta*, og er kjent siden 1400-tallet. Navnet har blitt godt tilpassa norsk struktur, med tonem 2 og et relativt kort navn. Bjørnstjerne Bjørnson inkluderte navnet i «En glad Gut» (1860), som kan ha bidratt til bruken av navnet.

Til slutt har vi *Synnøve*. *Synnøve* er en norsk form av *Sunniva*, som kommer fra gammelengelsk *Sunnigifu*. De fleste knytter navnet *Sunniva* til St. Sunniva, en av Norges helgener, som kan gjøre navnet kirkelig. *Synnøve* var i bruk over hele landet mot slutten av 1800-tallet, trolig inspirert av *Synnøve Solbakken* (1857) av Bjørnstjerne Bjørnson. *Synnøve* er justert på nordisk grunn, og ble i tillegg formidla gjennom nasjonalromantisk litteratur, som gjør at navnet fortjener en plass blant de nordiske navna.

5.2.2 Innlånte navn

5.2.2.1 Språklig opphav

Den første typen av de innlånte navna er basert på språklig opphav. Jentenavna har ikke like mange navn med tysk opphav som guttenavna, men det er likevel noen: *Amalia*, *Emma*, *Grete*, *Magnhild*, *Mathilde*, *Othilie*, *Selma* og *Valborg*. *Amalia* er en latinisert tysk kortform

av gotiske sammensatte navn på *Amal-*. Både *Emma* og *Grete* er tyske kortformer. *Selma* var opprinnelig navnet på en borg i Ossian-sangene av James Macpherson, og dermed et stedsnavn. Deretter ble det tatt i bruk som fornavn i Tyskland, trolig inspirert av Ossian-sangene.

Videre har vi navn av **latinsk** opphav: *Beata, Cecilie, Konstanse, Laura, Natalie, Regine* og *Rosa*. *Laura* er ifølge NPL en italiensk kortform av latinske *Laurentia*, og blir klassifisert som italiensk av blant annet Aarset (1982, s. 85). Ifølge Alhaug (2011) kan navnet også føres tilbake til latinske *laurus* («laurbærtre»), og han har tidligere klassifisert navnet som latinsk (Alhaug, 2004, s. 173). Navnet har latinsk bakgrunn og plasseres derfor her, selv om det er usikkert hvor formen *Laura* kommer fra. *Rosa* går tilbake til det latinske *rosa*, og kan også brukes som kortform av navn med forleddet *Rosa-*. Navnet plasseres likevel her blant de latinske navna, da kortform-funksjonen ikke er den primære bruken.

Vi finner også en del navn av **engelsk** opphav: *Amy, Edith, Elsy, Gladys, Helen, Hetty, Jenny, Lillian* og *Margaret*. *Elsy, Hetty* og *Jenny* er alle engelske kjæleformer.

Navna av **gresk** opphav er *Dorthea, Helene, Irene* og *Sofie*. Blant jentenavna finner vi flere ulike opphav enn hos guttenavna, som **spansk**: *Alma*; **russisk**: *Cathinka, Olga*; **fransk**: *Anette, Genevieve*; og **samisk**: *Laila*. Det spanske *Alma* er av dobbelt opphav: 1) spansk navn, 2) kortform av navn på *Amal-*, som *Amalie*. Her vil det spanske opphavet bli vektlagt. Det samiske *Laila* er noe omdiskutert. Ifølge NPL er navnet arabisk, men ofte blir det regna som samisk på grunn av en fortelling av Friis. NPL konkluderer derfor med at navnet språklig sett er knytta til arabisk, men at det har sekundær støtte i samiske *Aila*. Alhaug (2011) mener at navnet kan være et samisk og finsk navn med bakgrunn i *Aila*, men at det også kan være en variant av arabiske *Leila*. Han konkluderer med at lånet fra samisk er viktigst for Norge. Aarset (1982, s. 84) klassifiserer også *Laila* som et samisk navn, og sier at dette er det eneste samiske navnet som har vunnet fram i det norske storsamfunnet. Dermed blir *Laila* klassifisert som et samisk navn også i denne undersøkelsen.

5.2.2.2 Kirkelige navn

Vi finner også flere kirkelige navn her: *Ada, Anne, Benedicte, Birgitte, Elisabet, Eva, Kristine, Marie, Martha, Rakel* og *Rut*. *Ada* er i utgangspunktet av dobbelt opphav, da det er et hebraisk navn, i tillegg til å kunne brukes som kortform. Navnet er imidlertid brukt i Bibelen, som kona til Esau, broren til Jakob, i Det gamle testamentet. *Anne* er en norsk form

av kirkelige *Anna*. Som en kan se, er det kun en liten tilpasning som har tatt plass; fra /a/ til /e/ i utlyd, i tillegg til en tonemforandring. Ettersom forskjellen mellom dem er minimal, og *Anne* har stor tilknytning til *Anna*, blir *Anne* klassifisert som et kirkelig navn.

Benedicte er et latinsk navn med betydninga «velsigna (i kristen betydning)», og navnet kommer fra det latinske bibelmålet. Navnet blir ofte tolka som en hunkjønnsform av *Benediktus* (jf. Meldgaard, 1990, s. 169), men Alhaug (2004, s. 105) sier formen heller burde oppfattes som utvikla av *Benedicta*. Ifølge NPL var navnet først brukt som et tilnavn blant kristne, før det ble tatt i bruk som fornavn. Grunna den språklige tilknytninga til den kristne tradisjonen, og for så vidt Bibelen, blir navnet klassifisert som kirkelig, selv om dette trolig ikke er den vanlige tolkninga. *Birgitte* er en nordisk form av keltiske *Brigit*, latinisert *Brigida*. Det er en irsk helgen, *Brigida*, og en svensk helgen, *Birgitta*, som gjør at dette navnet blir klassifisert som kirkelig, som hos Aarset (1982, s. 82). *Kristine* blir ifølge Meldgaard (1990, s. 177) behandla noe forskjellig. Navnet kan av noen bli sett på som avleda av *Kristian*, mens det av andre blir sett på som et kirkelig navn med samme betydning som *Kristian*: «den som tilhører Kristus; kristen». Alhaug (2004, s. 192) mener, som Meldgaard, at *Kristine* har kirkelig tilknytning, og jeg velger også å klassifisere navnet som kirkelig.

Marie er trolig en nordisk form av kirkelige *Maria*. Som hos *Anna/Anne*, kan vi se at det også her er forskjell på utlyd. I tillegg har *Marie* tre stavelser, som taler mot at det skal klassifiseres som et nordisk navn. *Marie* blir også klassifisert som et kirkelig navn, på bakgrunn av tilknytningen til *Maria*, og den minimale forskjellen mellom dem.

5.2.2.3 Moveringer og avledninger

Den største gruppa for jentenavna er moveringer. Ifølge Meldgaard (1990, s. 162) er suffiksene *-a/-e* og *-ia/-ie* de som er mest brukt for å lage moveringer, som vi ser en del eksempler på i navnematerialet: *Andrea, Antonia, Augusta, Charlotte, Christiane, Emilie, Gustava, Johanne, Julie, Karola, Kaspara, Kristofa, Leonie, Lovise, Olea* og *Petra*. *Charlotte* kan mistolkes som en movering med suffikset *-(e)tte*, men det er nok suffikset *-e* som brukes, da det er avleda av *Charlot*.

Johanne er noe omdiskutert. Det er trolig avleda av det kirkelige *Johannes*, men varianten *Johanna* er brukt i Bibelen, som kan gjøre navnet kirkelig. NPL sier at navnet er avleda av *Johannes*, og Melgaard (1990, s. 167) fører opp navnet som en movering. Jeg velger derfor også å klassifisere navnet som en movering. *Lovise* er en norsk form av *Louise*, som kunne

gjort navnet til en justert fremmed form. Navnet er imidlertid avleda av *Louis*, som gjør det til en moving. *Olea* er avleda av *Ole*, et nordisk navn. Ettersom navnet er avleda, er det dette som blir fokuset, og ikke det nordiske navnet.

Det er også flere moveringer med suffikset *-ine*, som vi kan se er svært vanlig: *Caroline*, *Hermine*, *Jacobine*, *Jensine*, *Josefine*, *Jørgine*, *Marthine*, *Nicoline*, *Nilsine*, *Olufine*, *Petrine*, *Severine*, *Thorine* og *Wilhelmine*. Av disse er *Nilsine*, *Olufine* og *Thorine* alle avleda av navn som har blitt klassifisert som nordiske i denne oppgaven: *Nils*, *Oluf* og *Tor*. Dette gjør likevel ikke at navna blir klassifisert som nordiske, da det er tilføyelsen av *-ine* som blir det primære fokuset. De får også fort trykk på andre stavelse, som anses som et «unorsk» trykk (Alhaug, 2004, s. 188).

Suffiksene *-ette* og *-ikka/-ikke* er ifølge Meldgaard (1990, s. 162) ikke blant de vanligste, men vi finner likevel moveringer med dem i navnematerialet: *Frederikke*, *Henriette*, *Henrikka* og *Ulrikka*. *Henriette* og *Henrikka* er begge avleda av *Henrik*, der *Henriette* ofte knyttes til fransk og *Henrikka* til tysk, på grunn av suffiksene.

I tillegg til alle moveringene, finner vi også tre avledninger; *Gurine*, *Marthea* og *Olivia*. Disse navna er i hovedsak avleda av jentenavn, men også ett guttenavn. *Gurine* skiller seg litt ut, ved å være avleda av nordiske navn. *Gurine* er avleda av *Guri* (norr. *Guðríðr*) og *Guro* (yngre form av *Gudrun*, norr. *Guðrún*), der tilføyelsen av suffikset *-ine* blir vesentlig, mens bruken av de nordiske navna blir sekundært. Navnet blir dermed en avledning, og ikke et nordisk navn. *Marthea* er avleda av *Marte* og *Mattea*, og omtales gjerne som en blandingsform av disse. *Olivia* er ifølge NPL avleda av både *Oliver* og *Oliva*, men kan ifølge Alhaug (2011) også være en variant av *Oliva*. Her blir navnet klassifisert som en avledning.

5.2.2.4 Kortformer, kjæleformer og justerte fremmede former

Den fjerde typen av innlånte navn handler om ulike former. Vi kan først se på kortformer, som inkluderer disse navna: *Elise*, *Erna*, *Gusta*, *Hanna*, *Stine* og *Tilde*. *Erna* er kortform av *Ernestine* og *Ernesta*. Navnet finnes også i norrøn mytologi, men det er ifølge NPL uvisst om det har hatt noe å si for bruken av navnet. Navnet plasseres derfor her. *Hanna* er av dobbelt opphav: 1) hebraisk navn, 2) kortform av *Johanne/a*. Navnet har også kirkelig tilknytning, som mor til profeten Samuel i Det gamle testamentet. Ifølge både NPL og Alhaug (2011) er opphav 2 viktigst for bruken her i landet, som gjør at navnet blir klassifisert som en kortform.

Videre har vi kjæleformene *Ella*, *Elli* og *Henny*. *Elli* er ifølge NPL en finsk kjæleform av *Helene*, mens det hos Alhaug (2011) er en engelsk kortform av *Elisabeth* og lignende, men i formen *Elly*. *Elly* er ifølge NPL en engelsk kortform, så det virker til at NPL skiller mellom *Elli* og *Elly*, mens de blir sett på som varianter hos Alhaug (2011). Dermed blir *Elli* klassifisert som en kjæleform, etter NPL.

Til slutt finner vi de justerte fremmede formene. Dette er *Birgit*, *Birte*, *Dagmar*, *Dorthe*, *Eline*, *Ellen*, *Elna*, *Hargit*, *Karine*, *Katrine*, *Kirsten*, *Kirstine*, *Margit*, *Margrete* og *Aagot*. *Birgit* er norsk form av *Birgitte*, men kan også bli sett på som en «e-løs» form av *Birgitte*. Navnet blir derfor plassert blant disse navna, og ikke blant de nordiske. *Birte* er en dansk form av *Birgitte*, men er trolig brukt fra 1700-tallet. Dermed blir navnet for «ungt» til å inngå blant navna justert på nordisk grunn, og havner derfor blant de justerte fremmede formene. *Dagmar* er en omlaga dansk form av *Dragomir* (slavisk), men har med tonem 1 ikke blitt tilstrekkelig tilpassa til nordiske navnemønstre. *Dorthe* er en nordisk form av *Dorothea*, og er videre utvikla av eldre *Dorete*. Formen *Dorthe* samsvarer for så vidt med de nordiske strukturene, med tonem 2 og to stavelser, men har ikke så lang bakgrunn i landet (trolig 1700-tallet). Derfor blir navnet plassert blant de justerte fremmede formene.

Eline er nordisk form av *Helene*, men plasseres her ettersom navnet har trykk på andre stavelse, og dermed ikke er tilpassa godt nok. *Ellen* er av flere opphav: 1) norsk-dansk skriftvariant av *Elen*, 2) engelsk form av *Helene*, og 3) kortform av *Eleonore* og *Ellinor*. Ifølge NPL er opphav 1 viktigst for kilder på 1800-tallet, mens opphav 2 blir aktuelt etter 1900. I navnematerialet finner vi *Ellen* både i 1865 og 1925, så dermed kan både opphav 1 og opphav 2 være aktuelle. Navnet blir derfor plassert blant de justerte fremmede formene, da det på grunn av opphav 2 ikke kan klassifiseres som et nordisk, justert navn.

Elna har ulike forklaringer. Ifølge NPL er navnet en norsk og svensk form av *Helena*, eventuelt en sammendratt form av *Elen* og *Anna* over *Elnanna*. Ifølge Alhaug (2011) er navnet en sammendratt form av *Elina* og *Elena*. Alhaug (2004, s. 170) klassifiserer også *Elna* som et innlånt navn. Navnet har uansett tonem 1, som ikke gjør det godt nok tilpassa de nordiske navnemønstrene. *Hargit* er en omforming av *Harriet*, trolig etter mønster av *Margit* (norsk form av *Margareta*). *Hargit* har tonem 1, i likhet med *Margit*, så begge plasseres i denne gruppa. *Karine* er en nordisk form av *Katrine* som er kjent siden 1400-tallet, men navnet har trykk på andre stavelse, som gjør det «unorsk». *Katrine* er dansk og norsk form av *Katarina*, men blir plassert blant justerte fremmede former, da det har trykk på andre stavelse.

Hos Alhaug (2004, s. 167) blir navnet også plassert blant innlånte navn. *Kirsten* og *Kirstine* er begge nordiske former av *Kristine*, der *Kirstine* er en noe nyere form. Begge er tilpassa norsk, men ettersom de ikke har så lang bakgrunn i Norge, blir de plassert her.

Margrete er en nordisk, og særlig dansk, sammendratt form av *Margareta*. Navnet har vært dronningnavn; dronning Margrete (1353–1412), og helgennavn; Margrete av Højelse, dansk helgen. Det siste gir navnet kirkelig tilknytning, men navnet har også tilknytning til det nordiske som dronningnavn. Navnet står dermed med foten på hver sin side, og ettersom det har vært mye i bruk i navnematerialet, og har trykk på andre stavelse («unorsk» trykk), plasseres det her. Til slutt har vi navnet *Aagot*. *Aagot* er norsk form av greske *Agate*, men er med tonem 1 ikke fullt ut tilpassa nordisk struktur (Alhaug, 2004, s. 174).

6 Analyse og sammenligning

I dette kapittelet kommer jeg først til å presentere navnematerialet, delt inn i år, prestegjeld og kjønn. Dette vil vise oss hva slags navn som var i bruk i de to åra ved prestegjelda. Etter at dette er gjennomgått, vil jeg videre sammenligne resultatene fra de to åra. Prosentene som presenteres, viser til navn etter lemmatisering, og vil vise hva navnetypen utgjør i forhold til resten av navnetypene innenfor området og året. Det vil si at hvis arvenavna for gutter i 1865 i Larvik utgjør 12,9 %, så gjelder dette for denne typen navn for dette året, området og kjønn. Hvis det vises prosent tilknyttet ett navn, viser prosenten til forekomster av navnet, og dermed antall navneformer innenfor året og prestegjeldet det er snakk om. Prosentene for navnetypene rundes opp eller ned, slik at det er tilpassa til én desimal, mens de for forekomster av et navn blir runda til to desimaler. Jeg bruker her «navnematerialet» som betegnelse for navna innenfor hvert år, sted og kjønn. «Navnematerialet» i 1865 i Larvik for guttenavna viser derfor bare til navn, navnetyper og prosenter innenfor dette.

6.1 1865-materialet

6.1.1 Larvik

6.1.1.1 Guttenavna

Arvenavna utgjør dette året 12,9 % av navnematerialet. Her finner vi arvenavna *Alf, Anun, Even, Halvor, Ivar, Karl, Ole* og *Oluf*. Vi finner også seks renessansenavn; *Fritjof, Halfdan, Hjalmar, Olav, Torvald* og *Yngve*. Renaissanceavna utgjør 9,7 % av navnematerialet dette året.

Det er ingen nylaga navn i navnematerialet fra Larvik, men vi finner noen navn justert på nordisk grunn. Dette er *Hans, Jens, Lars, Magnus* og *Nils*, som til sammen utgjør 8 % av navnematerialet.

Videre kan vi se på de innlånte navna. I gruppa definert etter språklig opphav finner vi disse navna av tysk opphav; *Adolph, Albert, Anton, Bernhard, Fredrik, Godberg, Hartvig, Henrik, Jørgen, Ludvig, Otto, Rikhard, Sigvarth, Vilmar* og *Wilhelm*. De tyske navna utgjør 24,2 % av navnematerialet for Larvik dette året, som gjør den til den største undergruppa.

Det er flere andre språklige opphav også, slik som latin. De latinske navna utgjør 11,3 %, og disse er *Julius, Leo, Marius, Martin, Martinius, Nicolai* og *Severin*. Videre har vi engelsk;

Alfred, Edvard og *William*, gresk; *Georg, Sophus* og *Teodor*, og irsk; *Oscar*. Navn definert etter språklig opphav utgjør til sammen 46,8 % av navnematerialet dette året.

Vi finner også en del navn med kirkelig opphav, som utgjør 14,5 % av navnematerialet for Larvik dette året. Dette er navna *Isaak, Jakob, Johannes, Kristian, Kristofer, Mikael, Peter, Simon* og *Thomas*.

Det er ingen moveringer eller avledninger, men vi finner ett par kortformer, som utgjør 3,2 %: *Jan* og *Johan*. Til slutt har vi noen justerte fremmede former, som utgjør 4,8 % av guttenavna i Larvik dette året: *Emil, Laurits* og *Rasmus*.

I tabell 3 ser vi en oversikt over de fem mest populære guttenavna i Larvik i 1865, der vi også ser forekomstene vist i prosent. Av disse er det bare to som er klassifisert som nordiske navn; *Karl* og *Hans*. *Karl* ligger øverst, mens *Hans* deler andreplassen med det tyske *Anton*. Videre finner vi kortformen *Johan* på fjerdeplass, og det kirkelige *Kristian* på en femteplass.

Rang	Navn	%
1.	Karl	8,28
2.	Anton	7,59
	Hans	7,59
4.	Johan	6,21
5.	Kristian	4,83

Tabell 3 – Populære guttenavn, Larvik 1865

6.1.1.2 Jentenavna

I 1865 finner vi seks arvenavn. Disse navna er *Alvilde, Helga, Helle, Inga, Liv* og *Tora*. Arvenavna utgjør dermed 10,5 % av jentenavna. Vi finner bare ett renessansenavn; *Asta*. Det er imidlertid lite brukt i dette navnematerialet, og navnet utgjør bare 0,65 % av navneformene. Det er heller ingen nylaga navn her, men vi finner noen navn justert på nordisk grunn, som utgjør 3,5 %. Dette er navna *Karen* og *Maren*.

Videre har vi de innlånte navna. Blant de som er definert etter språklig opphav, så finner vi fire navn av tysk opphav; *Amalia, Mathilde, Othilie* og *Selma*. Disse utgjør 7 %. Videre har vi de latinske navna; *Beata, Cecilie, Laura* og *Natalie*, og de greske; *Dorthea, Helene* og *Sofie*, og til slutt ett spansk navn; *Alma*. Det er ingen navn med engelsk opphav dette året blant jentenavna. Til sammen utgjør denne typen 21,1 %.

Det er også få kirkelige navn; *Anne, Elisabet, Kristine* og *Marie*. Disse utgjør bare 7 % av navnetypene, men to av disse navna er blant dem med flest navneforekomster. Dette gjelder *Anne* og *Marie*, med en frekvens på henholdsvis 13,6 % og 16,9 %.

Den desidert største gruppa for jentenavna i dette navnematerialet er moveringer. Moveringer utgjør 36,8 % av navnematerialet. Dette er navna *Andrea, Antonia, Caroline, Charlotte, Christiane, Emilie, Frederikke, Henrikka, Jacobine, Jensine, Johanne, Josefine, Julie, Lovise, Olufine, Petra, Petrine, Thorine, Ulrikka* og *Wilhelmine*. De fleste suffiksene er også representert her; *-(i)a/-(i)e -ine, -ette, -ikka/-ikke*. Vi finner også én avledning; *Gurine*. Navnet er for så vidt avleda av nordiske navn, *Guri* og *Guro*, men det blir sekundært i forhold til avledninga.

Vi finner noen kortformer blant jentenavna her, og også en kjæleform. Kortformene er *Birte, Elise* og *Hanna*, og kjæleformen er *Ella*. Til slutt finner vi flere justerte fremmede former, som alene utgjør 10,5 %; *Aagot, Eline, Ellen, Karine, Katrine* og *Margrete*.

I tabell 4 ser vi oversikt over de mest populære jentenavna i Larvik dette året. Vi ser de kirkelige navna *Marie* og *Anne* som er svært populære, og *Inga*, det eneste nordiske navnet på topplisten, på en tredjeplass. *Caroline, Lovise, Mathilde, Othilie* og *Sofie* deler en fjerdeplass, da de alle har samme frekvens.

Rang	Navn	%
1.	Marie	16,9
2.	Anne	13,6
3.	Inga	3,9
4.	Caroline	3,25
	Lovise	3,25
	Mathilde	3,25
	Othilie	3,25
	Sofie	3,25

Tabell 4 – Populære jentenavn, Larvik 1865

6.1.2 Brunlanes

Blant guttenavna i 1865 i Brunlanes finner vi arvenavna *Ellef, Gullik, Haldor, Ingvard, Karl, Narve, Ole, Oluf* og *Torger*. Arvenavna utgjør 18,4 % av navnematerialet for dette året.

Videre finner vi også noen renessansenavn; *Olav* og *Torvald*. Disse utgjør 4 % av navnematerialet.

Det er bare ett nylaga navn blant guttenavna dette året; *Sedor*. Vi finner flere navn justert på nordisk grunn, som utgjør 8,2 % av navnematerialet. Disse navna er *Anders, Hans, Jens* og *Nils*.

Vi går videre til de innlånte navna dette året, og starter med navn definert etter språklig opphav. Til det første opphavet, tysk, hører det til flere navn; *Albrecht, Anton, Arndt, Bernhard, Ferdinand* og *Jørgen*. De tyske navna utgjør 12,2 % i navnematerialet. Videre har vi latin, som har navna *Julius, Martinius, Nicolai* og *Severin*, som utgjør 8,2 %. Neste er engelsk med *Alfred* og *Edvard*, og så gresk med *Sophus* og *Teodor*. Til sammen utgjør denne typen navn 28,6 % av navnematerialet dette året.

De kirkelige navna virker til å være godt representerte her, og vi finner hele sju navn, som utgjør 14,3 %. Disse navna er *Abraham, Andreas, Jakob, Johannes, Joseph, Kristian* og *Peter*.

Det er to moveringer blant navnematerialet, men ingen avledninger. Moveringene er *Karenus* og *Marinius*. Moveringer utgjør dermed bare 4 % av navnematerialet.

I siste gruppe finner vi kortformer, kjæleformer og justerte fremmede former. Det er én kortform, *Johan*, men ingen kjæleformer. De justerte fremmede formene utgjør alene 18,4 %. Dette er navna *Christen, Emil, Godfred, Gustav, Ingebredt, Laurits, Martin, Simen* og *Søren*.

På toppen dette året finner vi det kirkelige *Kristian*, nordiske *Hans* og kortformen *Johan*. Nordiske *Anders* deler fjerdeplass med *Anton, Jakob, Martin, Olav, Ole* og *Teodor*.

Rang	Navn	%
1.	Kristian	9,17
2.	Hans	8,26
3.	Johan	6,42
4.	Anders	3,67
	Anton	3,67
	Jakob	3,67
	Martin	3,67
	Olav	3,67
	Ole	3,67
	Teodor	3,67

Tabell 5 – Populære guttenavn, Brunlanes 1865

6.1.2.1 Jentenavna

Blant jentenavna i Brunlanes i 1865 finner vi bare fem arvenavn, som utgjør 10,4 %. Dette er navna *Gunhilde, Inga, Inger, Ragnhilde* og *Tora*. Det er ingen renessansenavn eller nylaga navn. Vi finner imidlertid to navn justert på nordisk grunn; *Karen* og *Maren*. De justerte navna utgjør dermed 4,2 % dette året.

Videre har vi de innlånte navna. Vi finner bare to navn av tysk opprinnelse; *Amalia* og *Othilie*. De andre språklige opphava er latin; *Laura*, gresk; *Sofie*, russisk; *Cathinka* og *Olga*, og til slutt fransk; *Anette*. Det vil si at navn definert etter språklig opphav utgjør til sammen 14,6 % av navnematerialet dette året.

Av kirkelige navn finner vi *Anne, Benedicte, Kristine* og *Marie*. Disse utgjør 8,3 % av navnematerialet, men både *Anne* og *Marie* har en del navneforekomster, som vi kan se i tabell 6 nedenfor.

Neste gruppe er moveringer og avledninger, som er der vi finner flest navn. Moveringer utgjør 37,5 % dette året, og består av navna *Caroline, Christiane, Gustava, Henriette, Henrikka, Hermine, Johanne, Josefine, Jørgine, Julie, Leonie, Lovise, Marthine, Nicoline, Nilsine, Olufine, Petrine* og *Severine*. Avledninger utgjør ikke like mye, bare 4,2 %, og er navna *Gurine* og *Marthea*.

Den siste gruppa med navn er kortformer, kjæleformer og justerte fremmede former. Vi finner noen kortformer; *Elise, Gusta, Hanna, Stine* og *Tilde*, og disse utgjør 10,4 %. Det finnes ingen kjæleformer her, men flere justerte fremmede former: *Aagot, Birgitte, Katrine, Kirstine* og *Margrete*. De justerte fremmede formene utgjør også 10,4 % av navnematerialet.

I tabell 6 finner vi kirkelige *Anne* på toppen, som deler førsteplass med moveringa *Caroline*. Disse har dermed like mange forekomster dette året.

Videre har vi kirkelige *Marie*, latinske *Amalia* og greske *Sofie*.

Rang	Navn	%
1.	Anne	12,4
	Caroline	12,4
3.	Marie	9,09
4.	Amalia	5,79
5.	Sofie	4,96

Tabell 6 – Populære jentenavn, Brunlanes 1865

6.2 1925-materialet

6.2.1 Larvik

6.2.1.1 Guttenavna

Blant guttenavna i Larvik dette året finner vi hele 25 arvenavn, som utgjør 41,7 % av navnematerialet. Dette er navna *Arild, Arne, Bjarne, Bjørn, Egil, Erik, Finn, Gunnar, Halda, Helge, Ivar, Karl, Kjell, Leif, Norman, Odd, Ole, Reidar, Roal, Roar, Rolf, Sigmund, Svein, Tor* og *Åge*. Vi finner også en del renessansenavn, som av navnematerialet utgjør til sammen 20 %: *Arvid, Bue, Dag, Erling, Fritjof, Oddbjørn, Olav, Ragnar, Sverre, Torvald, Trygve* og *Øivind*.

Det er bare ett nylaga navn blant guttenavna; *Oddvard*, men vi finner flere navn justert på nordisk grunn. De justerte navna utgjør 6,7 %, og er *Anders, Hans, John* og *Per*.

Gruppen av navn definert etter språklig opphav utgjør til sammen 18,3 %. Det første språklige opphavet er tysk, med navna *Fredrik, Herman, Jørgen, Ludvig* og *Valter*. De andre opphava er latin; *Martin, Olai* og *Viktor*, engelsk; *Alfred* og *Henry*, og til slutt skotsk-engelsk; *Ronald*.

Vi finner også noen kirkelige navn; *Jakob, Kristian* og *Kristofer*. Denne typen navn utgjør 5 %. Det er ingen moveringer eller avledninger blant guttenavna dette året.

Til slutt har vi gruppen med kortformer, kjæleformer og justerte fremmede former.

Kortformene utgjør 5 %, og er navna *Alex, Jan* og *Johan*. Det er ingen kjæleformer, men en justert fremmed form; *Søren*.

I tabell 7 ser vi en oversikt over de fem mest populære navna i Larvik prestegjeld i 1925. Vi har *Leif* på en førsteplass, mens *Arne, Finn* og *Tor* deler en andreplass. De fleste av disse navna er arvenavn, og ellers er ett av dem et renessansenavn; *Ragnar*.

Rang	Navn	%
1.	Leif	5,77
2.	Arne	4,81
	Finn	4,81
	Tor	4,81
5.	Ragnar	3,85

Tabell 7 – Populære guttenavn, Larvik 1925

6.2.1.2 Jentenavna

Blant jentenavna i 1925 finner vi disse arvenavna: *Astrid, Borghild, Gerd, Gunhilde, Haldis, Ingeborg, Inger, Ingrid, Liv, Olaug, Thordis, Tora* og *Aase*. Denne gruppa utgjør dermed 19,4 % av navnematerialet. Vi finner også disse renessansenavna; *Bjørg, Oddbjørg, Solveig, Svanhild* og *Torveig*, som utgjør 7,5 %.

Det er ett nylaga navn blant dette navnematerialet: *Oddveig*. Det er også noen navn justert på nordisk grunn: *Berit, Kari, Mari, Marit* og *Synnøve*. De justerte navna utgjør 7,5 % av navnematerialet.

Videre har vi de innlånte navna, og først navn definert etter språklig opphav. Det første språklige opphavet er tysk, og her finner vi bare *Mathilde*. Neste språklige opphav er latin, hvor vi finner *Laura, Regine* og *Rosa*. Vi finner også navn med det språklige opphavet engelsk; *Edith, Gladys, Helen, Hetty* og *Margaret*, og gresk; *Helene, Irene* og *Sofie*. Ellers har vi de språklige opphava fransk; *Genevieve*, og samisk; *Laila*. Til sammen utgjør hele gruppa med navn definert etter språklig opphav 20,9 %.

De kirkelige navna utgjør til sammen 13,4 %, og er navna *Ada, Anne, Elisabet, Eva, Kristine, Marie, Martha, Rakel* og *Rut*. Neste gruppe er moveringer og avledninger. Vi finner flere moveringer, som til sammen utgjør 10,4 %. Dette er navna *Antonia, Jensine, Johanne, Kaspara, Kristofa, Lovise* og *Olea*. Det er bare én avledning; *Olivia*.

Til slutt kommer vi til gruppa med kortformer, kjæleformer og justerte fremmede former. Det er én kortform; *Erna*, og noen kjæleformer; *Ella, Elli* og *Henny*. Det er også en del av de justerte fremmede formene. Dette er navna *Birgit, Dagmar, Ellen, Elna, Hargit, Kirsten, Margit* og *Margrete*. De justerte fremmede formene utgjør 11,9 %.

Rang	Navn	%
1.	Synnøve	7,21
2.	Marie	5,41
	Solveig	5,41
4.	Berit	2,7
	Bjørg	2,7
	Gerd	2,7
	Inger	2,7
	Kari	2,7
	Margaret	2,7

Tabell 8 – Populære jentenavn, Larvik 1925

I tabell 8, kan vi se at *Synnøve* ligger på førsteplass, etterfulgt av *Marie* og *Solveig* som deler en andreplass. Videre ser vi at *Berit* har samme frekvens som *Bjørn*, *Gerd*, *Inger*, *Kari* og *Margaret*, som gjør at disse deler en fjerdeplass. De fleste navna her er nordiske, men vi finner også noen innlånte; *Marie* og *Margaret*.

6.2.2 Brunlanes

6.2.2.1 Guttenavna

Blant guttenavna i 1925 i Brunlanes prestegjeld finner vi 21 arvenavn, som utgjør 44,7 %. Dette er navna *Alf*, *Arne*, *Asbjørn*, *Bjarne*, *Bjørn*, *Dagfinn*, *Einar*, *Finn*, *Gunnar*, *Helge*, *Haakon*, *Ivar*, *Jul*, *Karl*, *Kjell*, *Leif*, *Magne*, *Odd*, *Ole*, *Rolf* og *Sigurd*. Det er også flere renessansenavn i navnematerialet dette året, og denne typen utgjør 17 %. Navna er *Birger*, *Dag*, *Hjalmar*, *Inge*, *Sverre*, *Trygve*, *Yngve* og *Øivind*.

I tillegg finner vi her to nylaga navn; *Magner* og *Oddvard*, som utgjør 4,3 %. Navna justert på nordisk grunn; *Anders*, *Hans* og *John*, utgjør 6,4 %.

Videre har vi de innlånte navna, med navn definert etter språklig opphav først. Vi finner noen navn med tysk opphav: *Albert*, *Angel* og *Wilhelm*. Det er også navn av latinsk opphav; *Marius* og *Martinius*, og engelsk opphav; *Alfred*, *Jonny* og *Willy*. Til sammen utgjør gruppa med språklig opphav 17 % av navnematerialet.

Det er noen kirkelige navn, og disse utgjør 6,4 %. Dette er navna *Jakob*, *Johannes* og *Kristian*. Det er ingen moveringer eller avledninger i dette navnematerialet.

I den siste gruppa som inneholder kortformer, kjæleformer og justerte fremmede former, er det ikke så mange navn. Det er kun én kortform; *Johan*, og én justert fremmed form; *Gustav*. Disse utgjør derfor 2,1 % hver.

I tabellen ser vi oversikt over de mest populære og brukte navna. *Arne* ligger alene på toppen, med *Anders*, *Leif* og *Ole* på en delt andreplass, da de har samme frekvens og like mange forekomster. På femteplass har vi renessansenavnet *Sverre*.

Rang	Navn	%
1.	Arne	9,72
2.	Anders	5,56
	Leif	5,56
	Ole	5,56
5.	Sverre	4,17

Tabell 9 – Populære guttenavn, Brunlanes 1925

6.2.2.2 Jentenavna

Blant jentenavna i 1925 finner vi åtte arvenavn. Dette er navna *Aslaug, Gerd, Gudbjørg, Gunvor, Inger, Liv, Ragna* og *Aase*. Denne typen navn utgjør 17 % av navnematerialet. Det er også noen renessansenavn; *Alfhild, Bergljoth, Borgny, Dagheid, Hjørdis* og *Solveig*, og disse utgjør 12,8 %.

Det er ingen nylaga navn i dette navnematerialet, men vi finner et par navn justert på nordisk grunn. Dette er navna *Karin* og *Marit*. Disse utgjør 4,3 % av navnematerialet.

Videre har vi innlånte navn, og da først navn definert etter språklig opphav. Det første språklige opphavet er tysk, og her finner vi *Amalia, Emma, Grete, Magnhild* og *Valborg*. Vi finner også ett navn fra latin; *Konstanse*. Utover dette har vi navn fra engelsk; *Amy, Elsy, Jenny, Lillian* og *Margaret*, og gresk; *Helene, Irene* og *Sofie*. I tillegg finner vi navn fra spansk; *Alma*, fransk; *Anette*, og russisk; *Olga*. Til sammen utgjør gruppa med navn definert etter språklig opphav 36,2 %.

Det er også noen kirkelige navn i dette navnematerialet. Dette er navna *Anne, Elisabet, Eva, Kristine, Marie* og *Rakel*. De kirkelige navna utgjør 12,8 %.

Vi finner ingen avledninger dette året, men flere moveringer; *Johanne, Josefine, Karola, Kristofa* og *Olea*. Moveringene utgjør 10,6 % av navnematerialet dette året.

Det er ingen kortformer eller kjæleformer blant jentenavna dette året. Videre har vi de justerte fremmede formene, som utgjør 6,4 %. Dette er navna *Dorthe, Ellen* og *Katrine*.

I tabell 10 ser vi *Gerd* og *Helene* på en delt første plass. *Ellen* og *Sofie* har også samme frekvens, slik at disse deler en tredje plass. Det er ikke ført opp en femte plass i denne tabellen, da det er en god del som har samme frekvens. Jeg vil likevel nevne dem; *Anne, Elisabet, Eva, Inger, Johanne, Marie, Marit* og *Valborg*. Disse har alle en frekvens på 3,08 %.

Rang	Navn	%
1.	Gerd	6,15
	Helene	6,15
3.	Ellen	4,62
	Sofie	4,62

Tabell 10 – Populære jentenavn, Brunlanes 1925

6.3 Sammenligning

I denne delen av kapittelet skal vi sammenligne navnematerialet på litt ulike måter, med utgangspunkt i forskningsspørsmåla fra kapittel 1.1. Denne delen blir derfor delt inn etter disse. Jeg kommer derfor først til å se på om det er forskjell mellom 1865 og 1925, deretter om det er forskjell mellom Larvik og Brunlanes, og så om det er forskjell mellom gutter og jenter. Innenfor hver del kommer jeg til å se *om* det er forskjell, og eventuelt *hva* denne forskjellen går ut på. Fokuset kommer til å være på de nordiske navna, men de innlånte navna vil også nevnes. Det jeg anser som viktigst kommer til å bli dratt fram som eksempler for å forklare forskjellene. Noen forskjeller og eksempler blir nevnt flere ganger, da noen forskjeller kan være sentrale for flere av aspektene.

Tabellen nedenfor, tabell 11, viser en liten oppsummering av hele navnematerialet. Den gir et overblikk over nordiske og innlånte navn i de to åra og de to prestegjelda, og er også et godt utgangspunkt for videre sammenligning.

År	1865				1925			
	Larvik		Brunlanes		Larvik		Brunlanes	
Kjønn	Gutter	Jenter	Gutter	Jenter	Gutter	Jenter	Gutter	Jenter
Nordiske navn	30,6 %	15,8 %	32,6 %	14,6 %	70 %	35,8 %	72,3 %	34 %
Innlånte navn	69,4 %	84,2 %	67,4 %	85,4 %	30 %	64,2 %	27,7 %	66 %

Tabell 11 – Oversikt over relative frekvenser for nordiske og innlånte navn (år, prestegjeld og kjønn)

6.3.1 Forskjell mellom 1865 og 1925?

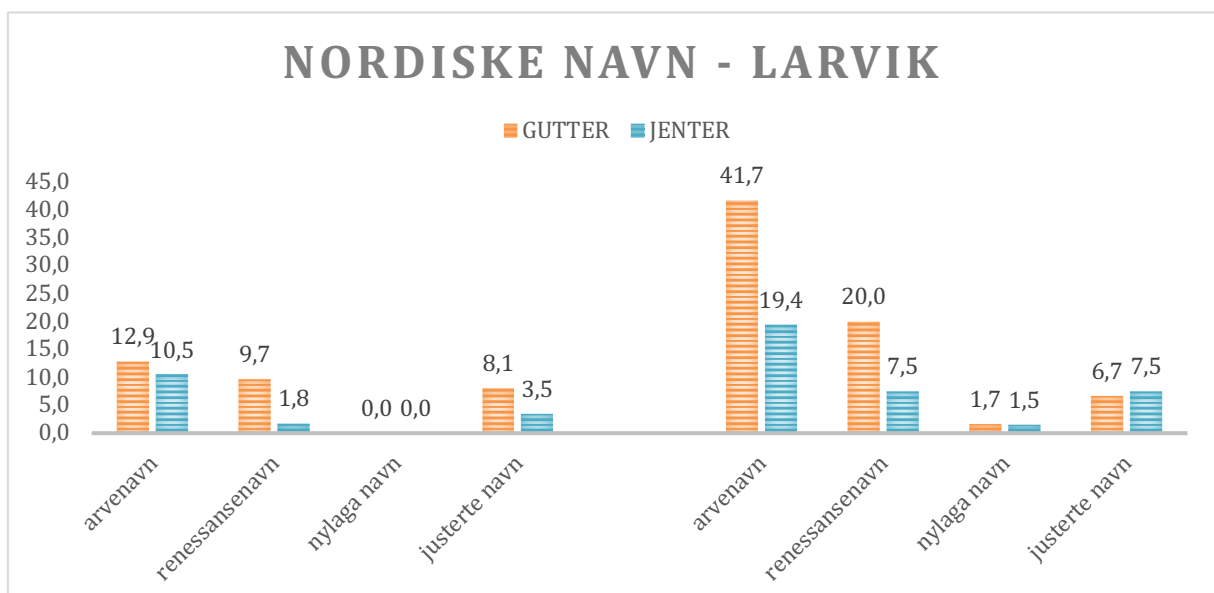
Johannessen (2005, s. 23) mente at det var for tidlig å snakke om noen navnerenessanse i landssammenheng før 1865, men kanskje det kan være snakk om en navnerenessanse i Larvik og/eller Brunlanes i 1865? 1865 kan i utgangspunktet kanskje anses som «tidlig» med tanke på den nordiske navnerenessansen. Navnerenessansen, som tidligere nevnt, starta trolig rundt 1860-tallet, med noen spredte og isolerte tilfeller før dette (jf. Kruken, 1993; Aarset, 1982). 1925 er derimot lenger ut i perioden for navnerenessansen, som tilsier at det burde være flere nordiske navn. Det ser vi også i tabell 11, der det er tydelig økning fra 1865 til 1925, for

begge steder og kjønn. Videre skal vi se på forskjellene mellom 1865 og 1925, og nærmere finne ut av hva forskjellen egentlig er, og hvorfor det er en slik forskjell. For å gjøre dette på enklest mulig måte, vil jeg nedenunder presentere figurer som viser de ulike undertypene innenfor hvert år og område. Gjennom figurene kan vi lettere se forskjellene, før vi forsøker å finne forklaringer for disse.

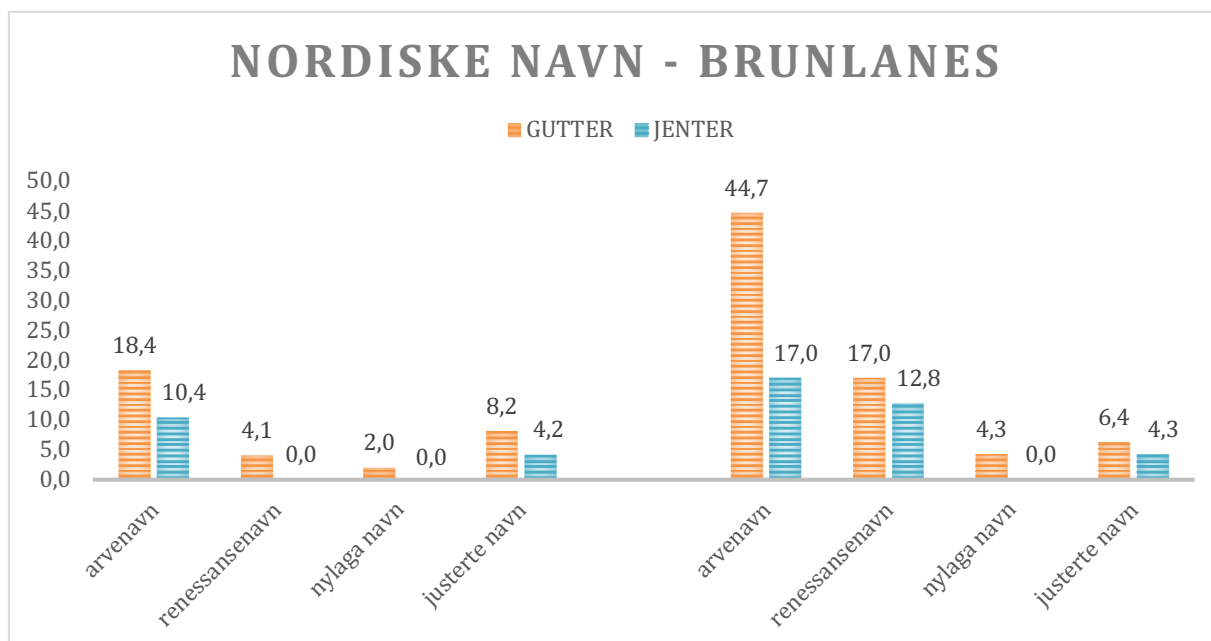
De fleste forskjellene omhandler antall nordiske eller innlånte navn som øker eller synker i bruk fra 1865 til 1925. De nordiske navna øker gjerne i bruk fra 1865 til 1925, mens de innlånte synker i bruk. Dette er for det meste grunna den nordiske navnerenessansen og dens innflytelse, men det kan også være andre faktorer som spiller inn. Det var andre trender, blant annet internasjonale navn og kortere navn, som kom inn på 1900-tallet og trolig påvirket navnebruken i 1925.

6.3.1.1 Nordiske navn

Vi kan starte med å se på hovedforskjellene for de nordiske navna. Figurene nedenfor viser forskjellene fra 1865 til 1925. Den første samlinga med søyler representerer frekvensene for 1865, mens den andre samlinga er for 1925. Tallene representerer relativ frekvens i prosent. Ut fra figurene, kan vi se at det er størst økning blant arvenavn og renessansen. For eksempel så har arvenavna for gutter i Larvik gått fra 12,9 % i 1865 til 41,7 % i 1925. Vi ser noe tilsvarende for Brunlanes også. Vi skal gå litt nærmere på noen av forskjellene her.

Figur 1 – Relative frekvenser, nordiske navn i Larvik

Figur 2 – Relative frekvenser, nordiske navn i Brunlanes

Som vi kan se ut fra figur 1 og 2, så øker arvenavna i bruk fra 1865 til 1925, både for gutter og jenter. I tillegg til forskjell på antallet, så er det også forskjell på hvilke navn som blir tatt i bruk. I 1865 finner vi flere yngre former og varianter, slik som *Even*, *Halvor – Helle* i Larvik, og *Ellef* i Brunlanes. Yngre former og varianter var som regel de vanligste formene før navnerenessansen, men med navnerenessansen kom de opprinnelige og historisk-litterære formene inn igjen. I 1925 finner vi flere opprinnelige former, som *Øvind* og *Erling*. Det er også noen varianter her, som *Kjell*, som trolig har kommet inn grunna den nye trenden med kortere, enstava navn som kom inn på 1900-tallet (jf. Alhaug, 2008).

Arvenavn som *Ivar*, *Karl* og *Ole* var populære blant guttene i 1865. Blant annet så var *Karl* det mest populære guttenavnet i Larvik i 1865, med en relativ frekvens på 8,28 % (jf. tabell 3), mens *Ole* var det mest populære arvenavnet i Brunlanes i 1865, med en frekvens på 3,67 %. I 1925 så snur trenden for disse navna. *Karl* har sunket til 0,96 % i Larvik, og vi finner *Arne* og *Leif* på toppen som noen av de mest brukte guttenavna (jf. tabell 7). *Ole* har også sunket i bruk, og vi finner nå *Arne* med en frekvens på 9,72 %, som det mest populære guttenavnet (og arvenavnet) i Brunlanes i 1925. Dette tyder på at det i 1925 kan ha blitt viktigere med navn som har en sterkere tilknytning til norrønt, som *Arne* og *Leif*, og at slike navn har kommet inn i bruk på bekostning av navn som *Karl* og *Ole*.

Vi finner ulike lengder, der noen er sammensatte og består av flere stavelser, mens andre er korte; *Haldor*, *Ingvard*, *Ole – Alvilde*, *Inger*, *Ragnhilde*, *Tora*. I 1925 kan vi finne flere korte

navn, trolig grunna trenden med kortere, usammensatte navn; *Alf, Bjørn, Kjell, Leif – Gerd, Liv, Aase*. Blant jentenavna finner vi imidlertid flere lengre navn også, slik som *Aslaug, Borghild* og *Gudbjørg*, men trenden med kortere navn slo sterkere ut i mannsnavn.

Renessansenavna, som vi kan se i figur 1 og 2, har også økt en del i bruk fra 1865 til 1925. I 1865 var det overraskende mange renessansenavn blant guttenavna i Larvik, til å være så tidlig. Det kan tyde på at den nordiske navnerenessansen allerede var i utvikling her. Flere av renessansenavna er kjent fra litteratur, som *Fritjof* og *Olav Aarset* (1982, s. 66) omtaler litteratur og sagaer som den viktigste kilden for å finne navn, og dette var nok spesielt viktig så tidlig i perioden. *Yngve* kan være et eksempel på dette, som hadde sitt første tilfelle i 1865 i Larvik, og som trolig noen måtte «grave» etter i litteraturen.

I 1925 øker bruken av renessansenavn, både blant guttenavn og jentenavn. Litteraturen blir nok fortsatt brukt som kilde, da vi blant annet finner navna *Bue, Inge* og *Sverre – Bergljoth, Bjørg* og *Solveig*, som alle er kjente fra litteratur, noen fra samtida og andre fra norrøn litteratur. Navna er derfor trolig henta fra litteratur, eller tatt i bruk på dette stedet grunna navnets popularitet. *Bue*, for eksempel, er et sjeldent navn ifølge NPL. Navnet er derfor trolig henta fra norrøn litteratur. *Solveig* kan også være henta fra litteratur, men er trolig tatt i bruk fordi det var så populært i området. Navnet har en frekvens på 5,41 % av navneforekomstene i Larvik i 1925, og det er tvilsomt at alle fant navnet i litteraturen samtidig. Det blir nok heller tatt i bruk fordi det er moderne i området. Vi finner også noen korte renessansenavn dette året, slik som *Dag* og *Inge – Bjørg*, som kan være påvirket av den nye navnetrenden med kortere navn (jf. Alhaug, 2008).

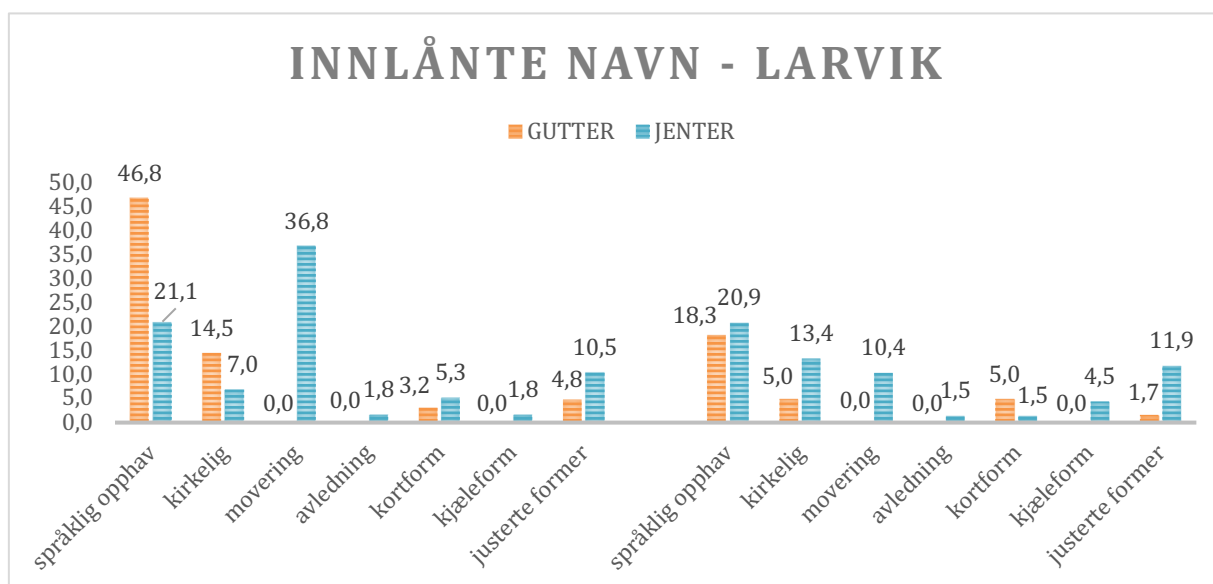
Det er liten forskjell på nylaga navn fra 1865 til 1925, så dette nevnes ikke her. Vi går heller videre til navn justert på nordisk grunn, som i figurene er kalt «justerte navn». I 1865 finner vi blant annet guttenavna *Anders, Hans, Jens, Nils* og *Lars*. De fleste av disse navna var populære allerede i 1850 (jf. NPL, s. 626), mens *Anders* hadde sitt kjerneområde i gamle Vestfold (i dag en del av Vestfold og Telemark) (Kruken, 1982, s. 54). Navna er derfor trolig ikke inspirert av den nordiske navnerenessansen, men var allerede i bruk. *Magnus* derimot, kan være knytta til navnerenessansen, grunna forbindelsen til Snorres kongesagaer som et kongenavn. Dette kan tyde på at noen har lest norrøn litteratur, og henta *Magnus* derifra.

I 1925 så er de justerte navna mindre brukt blant guttenavna, mens de blant jentenavna enten har økt i bruk, eller har forandra seg lite. Både *Anders* og *Hans* er enda i bruk, men spesielt

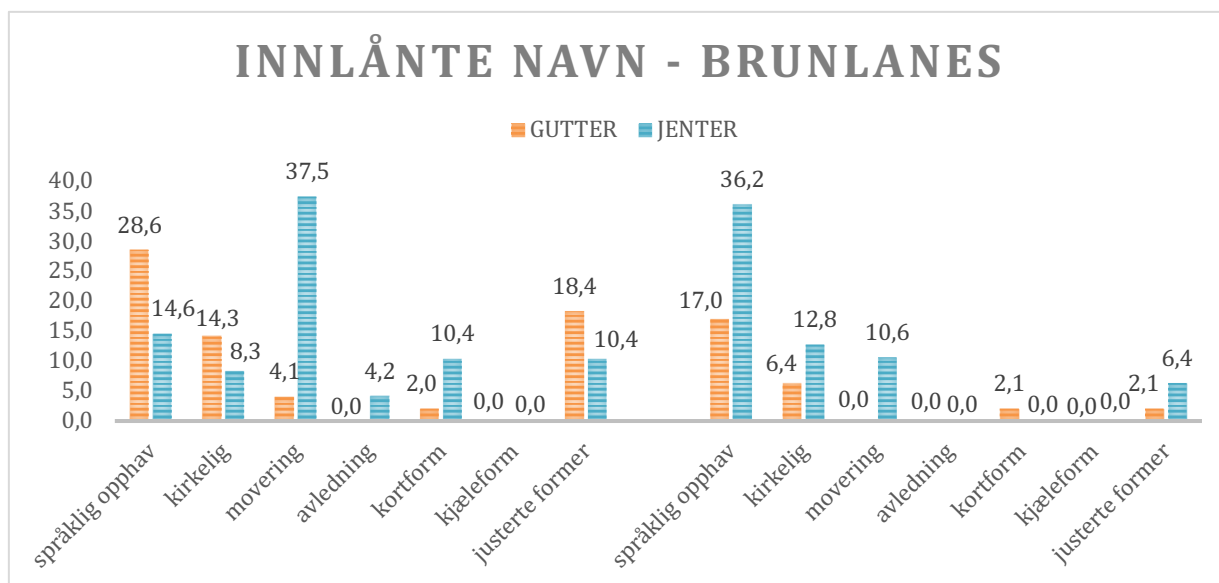
Hans har langt færre tilfeller enn i 1865. Navnet har gått fra en frekvens på 7,59 % til 2,88 % i Larvik. *Hans* er opphavelig ikke norsk, og kan dermed ha blitt nedprioritert ovenfor arvenavn eller renessansenavn, som har en sterkere tilknytning til norrønt og eldre norsk historie. I Brunlanes endrer formen på jentenavna seg fra *Karen* og *Maren* i 1865, til *Karin* og *Marit* i 1925. De to førstnevnte har et mer dansk preg over seg, som kan være grunnen til at de har blitt bytta til andre navn. Fra å være få justerte jentenavna i Larvik i 1865, har det som sagt økt i 1925. Et av de justerte navna er også det mest brukte jentenavnet, *Synnøve*, med en relativ frekvens på 7,21 % (jf. tabell 8).

6.3.1.2 Innlånte navn

Vi skal se på forskjellene for de innlånte navna også. Forskjellene, som med de nordiske navna, handler i hovedsak om antallet, som i de fleste tilfeller synker fra 1865 til 1925, grunna den nordiske navnerenessansen. I tillegg så går moveringer ut av mote, samtidig som nye trender kommer inn. Også her bruker jeg noen figurer (figur 3 og 4), som viser forskjellene fra 1865 til 1925. Samlinga av søyler representerer det samme som ved de nordiske navna. «Språklig opphav» viser til navn definert etter språklig opphav, og «justerte former» er de justerte fremmede formene. Ut fra figurene nedenfor ser vi derfor at de innlånte navna for det meste har sunket i bruk fra 1865 til 1925. Vi skal se nærmere på disse forskjellene.

Figur 3 – Relative frekvenser, innlånte navn i Larvik

Figur 4 – Relative frekvenser, innlånte navn i Brunlanes

Vi kan starte med navn definert etter språklig opphav, som blant guttenavnene var den vanligste typen navn i 1865. Ifølge Særheim og Kruken (2018, s. 347) fikk vi på 1800-tallet inn flere lånenavn enn før, særlig fra engelsk, tysk og svensk. I navnematerialet fra 1865 er det spesielt navn av tysk opprinnelse blant guttenavnene som er vanlig, men det er lite engelske navn. I Larvik utgjør tysk opphav 24,2 % av guttenavnene, mens det i Brunlanes utgjør 12,2 %. I 1925 ser vi at navn definert etter språklig opphav blant guttene har sunket kraftig. Her har de nordiske navnene tatt over mye av bruken. For jentenavnene derimot, ser vi at frekvensen nesten ikke forandrer seg i Larvik, og øker sterkt i Brunlanes. Det er ikke noen åpenbar grunn til dette, og en skulle heller forvente at tallene sank. Det kan trolig skyldes at navnemotene for kvinnenavn endrer seg raskere enn for gutter (Alhaug, 2004, s. 135), og at det har kommet inn en nyere navnemote bestående av utenlandske navn, som *Anette* (Aarset, 1982, s. 87).

For de kirkelige navnene, er det også antallet som er den største forskjellen. Det er lite variasjon av hvilke navn som brukes, da vi finner navn som *Jakob*, *Johannes* og *Kristian* begge åra. De kirkelige jentenavnene øker faktisk i bruk fra 1865 til 1925, de også. Dette kan være grunna trenden med korte navn, i tillegg til utlyd på *-e*, da vi finner navn som *Anne*, *Marie* og *Rut*. Slike navn var populære på 1900-tallet (Alhaug, 2004, s. 220; Særheim & Kruken, 2018, s. 354), som kan forklare hvorfor det ble en økning. Det kan også skyldes trenden med de utenlandske navnene, som også gjaldt kirkelige navn, som *Kristine*.

Moveringer var åpenbart populære på 1800-tallet, som viser seg i navnematerialet, der moveringer er den største gruppa for jentenavn i 1865. Moveringene gikk imidlertid kraftig

tilbake i bruk fra 1865 til 1925, som vi kan se i figur 3 og 4. Denne typen gikk ut av mote seint på 1800-tallet. Den steg ikke i bruk på 1900-tallet, som trolig kan skyldes moten med utenlandske navn, da de fleste moveringene ikke hadde internasjonal tilknytning (Særheim & Kruken, 2018, s. 360). Det kan også skyldes trenden med kortere navn, og *-a* og *-e* i utlyd. Navn med *-a* går tilbake på 1900-tallet, som inkluderer flere av moveringene, og moveringer er ofte lengre, bestående av flere stavelser. Navn med *-e* blir derfor vanligere, og flere av moveringene i 1925 slutter på *-e*, som *Jensine* og *Lovise*. De resterende moveringene fungerer bare med *-a* i utlyd; *Kaspara*, *Olea* og *Kristofa*, som forklarer hvorfor disse fortsatt har *-a*.

Til slutt skal vi se litt på de justerte fremmede formene. Disse går for det meste tilbake i bruk i 1925, som tyder på at de nordiske navna har tatt over bruken til mange av de innlånte navna. Vi ser imidlertid at det for jentenavna i Larvik øker i bruk. Det er vanskelig å vite hvorfor de øker akkurat i Larvik, men bruken kan være grunna trenden med de utenlandske navna. Vi finner *Katrine*, *Margrete* og *Ellen*. Navna var også i bruk i 1865, så disse kan være oppkallingsnavn, da de tilsynelatende har holdt seg stabilt i bruk siden det (Alhaug, 2004, s. 114). Flere av de utenlandske og internasjonale navna kobles også gjerne til navn på oldeforeldre.

6.3.2 Forskjell mellom Larvik og Brunlanes?

I denne delen skal vi se på om det er forskjell mellom Larvik og Brunlanes, og eventuelt hva denne forskjellen er. Det er ofte snakk om forskjeller mellom by og bygd i forbindelse med navnemoter. Flere av navneforskerne, som vi så i kapittel 2.2, mente at navnerenessansen først slo gjennom i byene hos de i høyere sosiale lag, før den deretter spredte seg til resten av samfunnet (jf. Aarset, 1982; Nedrelid, 2017). Dette henger også sammen med at det ofte var de i høyere sosiale lag som hadde tid, mulighet og interesse for å lese den nasjonalromantiske litteraturen (Dahlberg, 2010, s. 18), hvor en kunne finne flere av de nordiske navna. Larvik er by, og huser trolig flere av høyere sosiale lag enn Brunlanes. Ut fra dette burde navnerenessansen ha slått gjennom i Larvik før Brunlanes, og vi burde derfor se en større andel av nordiske navn i Larvik enn i Brunlanes i 1865, da dette var i starten av navnerenessansen.

I Brunlanes finner vi likevel tegn på det motsatte, da det er registrert flere arvenavn blant guttenavna i Brunlanes enn i Larvik i 1865, selv om det ikke er store forskjeller. Likevel, siden det er færre barn døpt i Brunlanes enn i Larvik, utgjør navna mer. Det vil si at arvenavna utgjør 18,4 % i Brunlanes og 12,9 % i Larvik. De deler flere av de samme navna,

slik som *Karl*, *Ole* og *Oluf*. Disse navna var relativt vanlige navn, og er derfor ikke overraskende å finne her. Blant annet står *Ole* oppført som et av de vanligste mansnavna i hele landet i 1850, med *Karl* på en tiendeplass (NPL, s. 626; Aarset, 1982, s. 68). Det er likevel forskjell på hvor mye disse er brukt. I Larvik er *Karl* det vanligste guttenavnet dette året, med en frekvens på 8,28 %, mens det i Brunlanes ligger på 2,75 %. I Brunlanes er det vanligste guttenavnet det kirkelige *Kristian*, med en frekvens på 9,17 %. Den store bruken av *Karl* i Larvik kan være påvirkning fra den nordiske navnerenessansen, eller så kan navnet også være et vanlig navn her. Ettersom *Kristian* er det vanligste navnet i Brunlanes, kan det tyde på at navnerenessansen ikke har gjort seg helt gjeldende her enda. Vi finner imidlertid *Hans* på en andre plass begge steder, men dette var et svært vanlig navn på landsbasis (NPL, s. 626ff), og har trolig ikke så mye å gjøre med navnerenessansen i denne sammenheng.

Det er flere renessansenavn i Larvik enn i Brunlanes i 1865, både for guttenavn og jentenavn. Det er bare ett renessansenavn blant jentenavna i Larvik i 1865; *Asta*, og ingen i Brunlanes. Ut fra dette virker det som at navnerenessansen har kommet til Larvik, men ikke funnet veien til Brunlanes enda. Dette kan derfor støtte utsagnet om at navnemoten gjerne starter i byen først.

De fleste renessansenavna blant guttenavna i Larvik er trolig henta fra diverse litteratur, som *Fritjof* og *Yngve*. Spesielt *Yngve* kan være et godt eksempel, da navnet ble tatt i bruk for første gang i Larvik i 1865. Likevel finner vi *Olav* begge steder, som også er kjent fra litteratur som både kongenavn og helgennavn. Ettersom *Olav* kom mer og mer i bruk utover 1800-tallet, kan navnet ha blitt tatt i bruk i Brunlanes nettopp fordi det var et populært navn i samtida (jf. Kruken, 1993). Navnet har imidlertid flere forekomster i Brunlanes, enn i Larvik. Frekvensen for *Olav* i Brunlanes er 3,67 %, mens det i Larvik bare ligger på 0,69 %. Selv om Brunlanes ikke hadde mange renessansenavn, ble hvert fall det ene navnet brukt flere ganger. I Larvik hadde de fleste renessansenavna bare én til to forekomster. Dette tyder på at Brunlanes allerede har blitt noe påvirket av navnerenessansen, i likhet med Larvik, og at det kanskje ikke er så stor forskjell mellom dem likevel.

Det er kunne også være forskjell på hva slags navn en fant i byen og på landet. De i høyere sosiale lag som først tok i bruk de nordiske navna, valgte gjerne «finere» former, slik som *Olav* istedenfor *Ola* (Windt-Val, 2011, s. 118). I motsetning til dette, kunne en gjerne finne ulike varianter i bruk på landet, som trolig ikke ble regna som «finere» former (Alhaug, 2019). Generelt kom opprinnelige former inn igjen med navnerenessansen, og disse ble

dermed gjerne tatt i bruk i byen, mens yngre former og varianter ble brukt på landet. Vi kan for eksempel finne *Ellef*, en yngre form av *Eilif*, i Brunlanes i 1865, og også *Jul* i 1925. *Jul* er en yngre form av *Gjurd*, og også en dialektform. Som vi kan se, holdt disse navna seg i bruk på landet. Likevel finner vi også noen få varianter i Larvik i 1865; *Even* av *Øivind* og *Halvor* av *Hallvard*. Etter litt graving i folketellingene, finner jeg at *Even* trolig fikk navnet grunna oppkalling, da dette var et familienavn (Evensen), men det samme virker ikke til å være tilfellet for *Halvor*. *Halvor* kan derfor ha blitt tatt i bruk i forbindelse med navnerenessansen, men trolig av lavere sosiale lag. I 1925 finner vi *Øivind* i Larvik, mens det enda i Brunlanes er *Jul*, som nevnt ovenfor.

Ettersom Larvik er en kystby, er byen mer utsatt for ytre påvirkning, enn det Brunlanes vil være. Det er heller ingen hemmelighet at de i høyere sosiale lag ønska navn som gjorde at de skilte seg noe ut fra andre (Utne, 2011, s. 83), og disse holdt til i byene. Dette er trolig grunnen til at det er flere navn definert etter språklig opphav i Larvik i 1865, spesielt blant guttenavna, der de har beholdt sine opprinnelige former fra utlandet. På den måten kan de i høyere sosiale lag også dele navn med jevnbyrdige i andre land (Utne, 2011, s. 83). Navn definert etter språklig opphav i Larvik utgjør 46,7 % (gutter) og 21,1 % (jenter), mens det i Brunlanes utgjør 28,6 % (gutter) og 14,6 % (jenter) (jf. figur 3 og 4).

I Brunlanes finner vi heller flere justerte fremmede former, enn i Larvik i 1865. I Brunlanes utgjør disse navna 18,4 % (gutter) og 10,4 % (jenter), og i Larvik utgjør de bare 4,8 % (gutter) og 10,5 % (jenter) (jf. figur 3 og 4). Vi kan se at det ikke er så stor forskjell blant jentene i denne sammenligninga, og dette er trolig fordi det var moveringer som var vanligst blant jentenavna, som jeg kommer tilbake til seinere. Ettersom varianter av norrøne navn holdt seg godt på landet (Alhaug, 2019), er det også nærliggende å tro at dette gjelder for varianter av innlånte navn. De justerte fremmede formene kan virke noe «hjemligere», enn navn definert etter språklig opphav, og dermed passe bedre inn på landet.

Utenom de i høyere sosiale lag i byen, kunne det også være andre mennesker, de Aarset (1982, s. 67) kaller for «nasjonalt oppglødde», som kunne være blant de første til å ta i bruk de nordiske navna. Dette kan være mennesker i byen eller bygda. Blant renessansenavna i Larvik i 1865 finner vi for eksempel *Hjalmar*. *Hjalmar* er kjent fra diverse sagaer, men er først og fremst kjent fra skillingsvisa om Hjalmar og Hulda, og skillingsviser var mest populære i lavere sosiale lag (Alhaug, 2019). Ved å finne dette navnet såpass tidlig, kan det tyde på at det kunne være noen «nasjonalt oppglødde» fra lavere sosiale lag i byen som tok i

bruk dette navnet. Navnet er fortsatt i bruk i 1925, men har da forflytta seg til Brunlanes, og er ikke lenger i Larvik.

Når vi kommer til 1925, så vil navnerenessansen på dette tidspunktet ha nådd de fleste områdene i Norge. Derfor har de fleste navna begynt å feste seg, som har gjort at det sosiale aspektet har blitt svekka, i forhold til starten av navnerenessansen (Særheim & Kruken, 2018, s. 347). Tidligere var det gjerne høyere sosiale lag som tok i bruk navna først. Etter at de nordiske navna ble populære blant de i høyere sosiale lag, kunne dette «smitte» over til de i lavere sosiale lag, ofte fordi de ønska å etterligne de i høyere sosiale lag. På dette tidspunktet derimot, har det ikke nødvendigvis så mye å si hvem som tok navnet i bruk først eller hvem som bruker navnet nå, enten om det er av høyere eller sosiale lag, ettersom de nordiske navna har blitt allmenne. Dermed vil Brunlanes kunne bruke samme navn som i Larvik, og omvendt.

Dette kan forklare hvorfor vi i 1925 finner mange av de samme arvenavna og renessansenavna i Larvik som i Brunlanes. Blant annet finner vi arvenavna *Arne*, *Finn* og *Kjell* – *Gerd*, *Inger* og *Liv*, og renessansenavna *Dag*, *Sverre* og *Øivind* – *Solveig*, begge steder. Vi kan se at flere av navna er korte, usammensatte navn, som trolig kan ha kommet inn grunna denne trenden. Det er imidlertid flere renessansenavn blant guttenavna i Larvik enn i Brunlanes, og blant jentenavna er det flere arvenavn. Det er likevel ikke store forskjeller, blant annet utgjør renessansenavna blant guttenavn 20 % i Larvik, og 17 % i Brunlanes. Vi ser derfor at det ikke er så stor forskjell mellom de to stedene på dette punktet.

6.3.3 Forskjell mellom gutter og jenter?

Hvis vi ser tilbake til tabell 11, kan vi se hvor store forskjeller det er mellom tallene til guttenavna og jentenavna. Dette kommer spesielt godt fram i 1925, selv om det også er store forskjeller i 1865. Se for eksempel på de nordiske navna blant guttenavn og jentenavn i 1925 i Brunlanes; guttenavna har 72,3 % nordiske navn, mens jentenavna har 34 %. Tilsvarende forskjeller finner vi også i Larvik dette året. I denne delen skal vi se nærmere på forskjellene mellom guttenavn og jentenavn i navnematerialet.

Det er et allment fenomen at moten for kvinnenavn endrer seg raskere enn for mansnavn (Alhaug, 2004, s. 135). Det vil si at en navnemote kan holde seg stabil i bruk i mansnavn, mens navnemoten i kvinnenavn vil gå kjappere ut av bruk. Vi kan derfor forvente at dette gjelder også for den nordiske navnerenessansen. Dette blir bekrefta av blant annet Aarset (1982, s. 77), som viser til at det begynner å gå nedover i 1930-åra for de nordiske jentenavna,

men ikke før 1950-åra for nordiske guttenavn. Trolig kan dette merkes allerede i 1925, og vi kan for så vidt se i tabell 11 at det er lave frekvenser for de nordiske jentenavna begge steder, som styrker mistanken.

Kruken (2006, s. 61) sier at den nordiske navnerenessansen slo sterkere ut i mannsnavna enn i kvinnenavna generelt sett, og Aarset (1982, s. 77) nevner at framgangen av nordiske navn kom først blant mannsnavn. Dette ser vi trolig et tydelig eksempel på i 1865. Det er ingen renessansenavn blant jentenavna i Brunlanes, og kun ett i Larvik, som bare utgjør 1,7 %, mens renessansenavna blant guttenavna utgjør 4 % i Brunlanes og 9,7 % i Larvik. Selv så tidlig som i 1865 er det flere renessansenavn i bruk blant guttenavna, men ingen blant jentenavna. I 1925 er det også guttenavna som har flest renessansenavn (jf. figur 1 og 2).

Det kan være flere grunner til dette. Både Kruken (2006, s. 61) og Aarset (1982, s. 80) påpeker at dette kan skyldes kildene navna ble henta fra, blant annet Snorres kongesagaer. Det var som oftest mannlige helter og konger som ble skildra, og det var derfor naturligvis et rikere tilfang av nordiske mannsnavn. Typiske eksempler er navn som *Olav*, *Sverre* og *Trygve*, som alle var navn på konger fra Snorres kongesagaer. Det var også noen kvinnenavn i disse kildene, slik som *Alfhild* og *Astrid*, men kvinnenavna var ikke like godt representert. Dette henger nok sammen med at mennene ble skildra mest fordi de var helter og konger, mens kvinnene sine roller gikk ut på å være koner, døtre eller mødre, og dermed ikke ble skildra på samme måte.

Heller i litteraturen fra samtida kunne en finne nordiske kvinnenavn, blant annet gjennom diverse verk av Bjørnstjerne Bjørnson og Henrik Ibsen, som *Synnøve Solbakken* (1857) og *Peer Gynt* (1867). I 1925 finner vi flere eksempler på dette. Arvenavna *Gerd*, *Ingeborg* og *Ingrid*, og i tillegg *Marit* og *Synnøve*, navn justert på nordisk grunn, ble alle brukt i litteratur, og er trolig henta derifra. I Larvik er det noen renessansenavn tatt fra samtidas litteratur; *Solveig* og *Svanhild*, der *Solveig* også var et av de mest populære jentenavna dette året i Larvik. I Brunlanes er det også noen renessansenavn tatt fra samtidas litteratur, som *Bergljoth* og *Hjördis*. Det er derfor nærliggende å tro at samtidas litteratur betydde mye for bruken av nordiske jentenavn. Kruken (2006, s. 61) nevner for så vidt også at den språklige nasjonsbygginga kunne være en mannssak, som en forklaring på at det var mest mannsnavn.

Trolig gjelder ikke skjevfordelinga i litteratur bare for de nordiske navna. Bibelen skildrer for det meste menn, og ikke kvinner, som kan være grunnen til at vi finner flest kirkelige navn

blant guttenavna i 1865. I Larvik utgjør de kirkelige guttenavna 14,5 %, mens jentenavna utgjør 7 %. Tilsvarende ser vi i Brunlanes, der guttenavna utgjør 14,3 %, mens jentenavna utgjør 8,3 %. Trenden snur imidlertid i 1925, med 5 % blant guttenavna og 13,4 % blant jentenavna i Larvik, og tilsvarende i Brunlanes (jf. figur 3 og 4). Denne snunaden er trolig på grunn av at nordiske navn har fått størst innflytelse blant guttenavna, og de navna har tatt over mye av bruken av innlånte navn. For jentenavna kom det heller inn andre trender, som gjorde at bruken av diverse innlånte navn økte. Blant annet trenden med utenlandske navn; *Kristine*, og kortere, usammensatte navn; *Ada*, *Anne* og *Rut*.

Vi har allerede konstatert at nordiske navn ikke opptar altfor stor plass blant jentenavna i navnematerialet. Det er for det meste moveringer og navn definert etter språklig opphav som er regjerende blant jentenavna. Navn definert etter språklig opphav er også veldig vanlig blant guttenavna, men med navnerenessansen ble disse navna heller bytta ut til fordel for nordiske navn. Moveringer er ikke vanlig blant guttenavn, og i hele navnematerialet finner vi bare to; *Karenus* og *Marinius*. Dette henger nok sammen med at moveringer ble brukt for oppkalling, og det var mye gjevere med jenter oppkalt etter mannlige slektninger, enn gutter oppkalt etter kvinnelige slektninger. Slik Alhaug sier: «I dag – med auka likestilling – vil ein kalle dette kjønnsdiskriminering» (Alhaug, 2008). Dette kan imidlertid forklare hvorfor det er så forskjell på guttenavn og jentenavn når det kommer til moveringer, og for så vidt også navn definert etter språklig opphav.

På landsbasis er det registrert 72,4 % nordiske mannsnavn og 53,3 % nordiske kvinnenavn i 1925-29 (Aarset, 1982, s. 77). De nordiske guttenavna i dette navnematerialet utgjør 70 % i Larvik og 72,3 % i Brunlanes, så dette samsvarer med resten av landet. Frekvensen for de nordiske jentenavna i Larvik og Brunlanes samsvarer derimot ikke med resten av landet, med 35,8 % i Larvik og 34 % i Brunlanes. Det er derfor langt færre nordiske jentenavn i Larvik og Brunlanes, i forhold til resten av landet. Dette kan gi indikasjoner på at nordiske jentenavn ikke var særlige populære i dette området.

6.4 Oppsummering

Som vi nå har sett, omhandler de fleste forskjellene antall navn fra 1865 til 1925, både i Larvik og Brunlanes. Blant annet har de nordiske navna økt betraktelig fra 1865 til 1925, både i Larvik og Brunlanes. Det er imidlertid størst økning blant guttenavna, men også noe økning blant jentenavna. Dette kan ha noe å gjøre med at navnemoter generelt sett endrer seg raskere

blant kvinnenavn enn mansnavn (Særheim & Kruken, 2018, s. 360), i tillegg til at det kom inn andre navnemoter som kan ha hatt en innvirkning. Innlånte navn har i de fleste tilfeller sunket grunna den nordiske navnerenessansen, men for jentenavna har den i noen tilfeller også økt i bruk.

Ettersom navnerenessansen først slo gjennom i byer (jf. Aarset, 1982; Nedrelid, 2017), var det forventet at Larvik var først ute med de nordiske navna. Antall renessansenavn samsvarer med dette, da det er flest i Larvik, mens det er flere arvenavn blant guttenavna i Brunlanes. Det ser derfor ikke ut til å være så store forskjeller blant by og land her. I 1925 jevner det seg også ut, da nordiske navn har fått feste de fleste steder og blir sett på som allmenne. Vi finner derfor flere av de samme nordiske navna, i tillegg til tilnærma likt antall, med få forskjeller mellom stedene.

Både i 1865 og 1925 finner vi flere nordiske navn blant guttenavna, enn blant jentenavna. Dette kan være grunna kildene navna ble henta fra, men generelt sett slo navnerenessansen sterkere ut i mansnavna (Kruken, 2006, s. 61). Det er også en lavere andel nordiske jentenavn i dette området, i forhold til resten av landet (jf. Aarset, 1982, s. 77), som kan tyde på at nordiske jentenavn generelt sett ikke fikk et godt feste i dette området.

7 Avslutning

Formålet med denne oppgaven har vært å undersøke om det er utslag av den nordiske navnerenessansen i Larvik og Brunlanes, i åra 1865 og 1925. Som hjelp til dette, benytta jeg meg av tre forskningsspørsmål, som skulle se på følgende: a) om det er forskjell i navnematerialet mellom 1865 og 1925, b) om det er forskjell i navnematerialet mellom Larvik og Brunlanes, og c) om det er forskjell i navnematerialet mellom gutter og jenter.

Navna er navn på fødte og døpte barn, samla inn fra kirkebøker i Larvik prestegjeld og Brunlanes prestegjeld, fra åra 1865 og 1925.

Gjennom oppgaven har vi fått innblikk i hva den nordiske navnerenessansen var, ved å se på både bakgrunn og årsak, i tillegg til å se på tidligere forskning som har blitt gjort på området. Det har også vært gjennomgang av klassifisering, der navnematerialet har blitt delt inn i to hovedgrupper, nordiske navn og innlånte navn, med egne undergrupper. Dette har vært utgangspunkt for analysen og sammenligning.

Starten på navnerenessansen ble satt til 1860, som betyr at det i teorien kunne være tegn til den nordiske navnerenessansen allerede i 1865. Gjennom analysen og sammenligninga kunne vi se at det allerede i 1865 var tegn til den nordiske navnerenessansen, både i Larvik og Brunlanes. Dette kommer fram av bruken av arvenavn og renessansenavn, spesielt blant guttenavna. Dette er derfor tegn på at navnerenessansen var i omløp her, trolig i en startfase, ettersom det er så få renessansenavn blant jentene. Ettersom slutten på navnerenessansen ble lagt til 1950, burde det være flest nordiske navn i bruk i 1925. Det var også sagt at navnerenessansen først slo gjennom i byer, som kunne gi forventninger om at Larvik ville ha sterkere innslag av navnerenessansen, spesielt i 1865.

De nordiske navna var generelt sett sterkest representert i mannsnavn, og ikke kvinnenavn (Aarset, 1982, s. 77). Dette ser vi tydelig i navnematerialet. Blant guttenavna finner vi flere nordiske navn, spesielt arvenavn og renessansenavn, begge åra. Dette kan ha noe å gjøre med kildene navna ble henta fra. De nordiske jentenavna øker noe i bruk i 1925, men ikke så mye som en kunne forvente.

Det viser seg at Brunlanes har flest nordiske navn til sammen, inkludert både guttenavn og jentenavn, i 1865. Larvik ligger likevel ikke langt etter. Brunlanes har 23,7 % nordiske navn, mens Larvik har 23,5 % nordiske navn. Det er dermed svært liten forskjell her, så det er trolig

ikke så stor forskjell på by og land i dette området her. Eventuelt kan det hende at den nordiske navnerenessansen har vært til stede lenger enn forventa, slik at det sosiale aspektet har forsvunnet noe. Ser vi på antall forekomster for de nordiske navna, så er det fortsatt Brunlanes som har høyest frekvens, men Larvik ligger rett bak. Nordiske navn i Brunlanes har blitt tatt i bruk i 23,9 % av navneforekomstene, mens i Larvik ligger dette på 23,7 %.

I 1925 ser vi fortsatt at Brunlanes har flest nordiske navn til sammen, men enda ligger Larvik rett bak. Brunlanes har 53,2 % nordiske navn, mens Larvik har 52 %. Ser vi på antall forekomster, så har Larvik likevel større frekvens dette året. Larvik har tatt i bruk de nordiske navna 60,5 % av navneforekomstene, mens det i Brunlanes ligger på 56,2 %. Selv om Brunlanes har flest nordiske navn, er det likevel Larvik som har brukt de nordiske navna mest.

Vi kan derfor med sikkerhet konkludere med at vi kan se utslag av den nordiske navnerenessansen allerede i 1865, men det ser ikke ut til at den har fått innpass blant jentenavna helt enda. I 1925 ser vi store utslag av den nordiske navnerenessansen, og den har her fått innpass blant begge kjønn.

Gjennom denne oppgaven ønska jeg også å formidle hvordan en kan bruke navn til å jobbe med nasjonalromantikken og nasjonsbygging. Navn og den nordiske navnerenessansen er også en del av dette, og dermed en del av historien som elevene burde få innsikt i. Det er gjerne fokus på nasjonalromantisk litteratur, men ved å fokusere mer på navn, kan elevene se hvordan folket både ble påvirket av og brukte litteraturen, og hva slags innvirkning dette hadde. Det kan også være interessant for elevene å finne ut av hvor deres egne navn kommer fra, og kanskje hvordan de fikk dem.

7.1 Videre forskning

Det kunne vært interessant å undersøke den sosiale statusen til de ulike navnebærerne, spesielt i 1865. Dette fikk jeg dessverre ikke plass til her, men det kunne trolig hjulpet for å finne mer tydelige forskjeller mellom Larvik og Brunlanes. Det kan hende disse stedene ikke var så adskilte med tanke på høyere og lavere sosiale lag, og dette kunne en funnet ut av ved å se på de sosiale statusene. I tillegg kunne det vært interessant å se på åra mellom 1865 og 1925, for å se om det var noen spesiell utvikling for jentenavna, ettersom de har en så lav frekvens for nordiske navn i 1925.

Kildemateriale

Brunlanes kirkebøker: Ministerialbok nr. I 5, 1862–1877 (s. 35–50). Henta fra

<https://media.digitalarkivet.no/view/3070/19657/35>

Brunlanes kirkebøker (Berg sogn): Ministerialbok nr. II 4, 1923–1940 (s. 6–8). Henta fra

<https://media.digitalarkivet.no/view/52507/59333/7>

Brunlanes kirkebøker (Kjose sogn): Ministerialbok nr. IV 2, 1918–1958 (s. 14). Henta fra

<https://media.digitalarkivet.no/view/52509/59361/15>

Brunlanes kirkebøker (Tanum sogn): Ministerialbok nr. III 4, 1923–1943 (s. 89–92). Henta

fra <https://media.digitalarkivet.no/view/52508/59347/10>

Larvik kirkebøker: Klokkerbok nr. I 3A, 1830–1870 (s. 289–300). Henta fra

<https://media.digitalarkivet.no/view/8247/294>

Larvik kirkebøker: Ministerialbok nr. I 4, 1856–1870 (s. 140–157). Henta fra

<https://media.digitalarkivet.no/view/1251/144>

Larvik kirkebøker: Ministerialbok nr. I 12, 1905–1933 (s. 282–294). Henta fra

<https://media.digitalarkivet.no/view/22310/53763/280>

Registreringssentral for historiske data. (u.å.). Søking i folketellingene for årene 1865, 1875, 1900 og 1910. Henta fra <https://rhd.uit.no/folketellinger/folketellinger.aspx>

Referanseliste

Akselberg, G. (2005). Den nordiske namnerenessansen – renessansenamn versus andre tradisjonsnamn. I G. Nedrelid & T. Schmidt (red.): *Person- og stadnamn under den nordiske namnerenessansen*. Rapport fra NORNAS 34. symposium, Dømmesmoen 10.–12. september 2004, s. 99–122. Høgskolen i Agder.

Alhaug, G. (1992). Lemmatisering av namnevariantar – ein nivåmodellbasert på norsk materiale. *Studia Anthroponymica Scandinavia* 10, 115–150.

Alhaug, G. (2004). *Fornamn i Noreg frå 1900 til 1975 – med vekt på endringar i namnemønsteret*. Novus forlag.

- Alhaug, G. (2007). [Melding av] Person- og stadnamn under den nordiske namnerenessansen. Rapport frå NORNAS 34. symposium, Dømmesmoen 10.-12. september 2005. Red. av G. Nedreliid & T. Schmidt (2005). *Studia Anthroponymica Scandinavica* 25, 150–154.
- Alhaug, G. (2008). Namnemotar i Noreg frå 1700-talet til i dag. *Språknytt* 2, 10–13.
- Alhaug, G. (2011). *10 001 navn. Norsk personnavnleksikon*. Cappelen Damm.
- Alhaug, G. (2012). *En-d-re, Hen-d-ry og Is-t-rael* – om epentetisk *d* og *t* i namn. I G. Alhaug, T. Bull & A-K. Pedersen (red.), *Endre-boka. Postfestumskrift til Endre Mørck* (s. 155–173). Novus forlag.
- Alhaug, G. (2019, 1. juni). Når namn byggjer nasjon. *Norsk tidend*. Noregs mållag. Henta fra <https://www.nm.no/nar-namn-byggjer-nasjon/>
- Alhaug, G. (2020, 9. september). Den nordiske namnerenessansen. I *Store norske leksikon*. Henta fra https://snl.no/den_nordiske_namnerenessansen
- Berg, L. & Wasberg, G.C. (1979). *Brunlanes: en bygdebok 2: Inntil 1830–50*. Larvik, Brunlanes kommune, Brunlanes sparebank.
- Bjerkås, O. (2018, 27. november). *Kirkebokføring*. Arkivverket. Henta 30.01.21 fra <https://www.arkivverket.no/slektsgranskning/kirkebokforing>
- Bolstad, E. (2020, 19. juni). Prosti. I *Store norske leksikon*. Henta fra <https://snl.no/prosti>
- Dahlberg, L.E. (2010). *Gandalf Tryggve, Gudrun Bergljot og Ragnvald Tjodolf: Nordiske renessansenavn som innovasjon i et sosiologisk og geografisk perspektiv*. [Mastergradsoppgave, Universitetet i Tromsø]. UiT Munin. <https://munin.uit.no/handle/10037/4066>
- Elstad, H. (2019, 19. desember). Prestegjeld. I *Store norske leksikon*. Henta fra <https://snl.no/prestegjeld>
- Gustafsson, L. (2005). Den nordiska namnrenässansen i Skelleftebygden under 1800-talet. Vilka var namnen och vilka var namngivarna? I G. Nedreliid & T. Schmidt (red.): *Person- og stadnamn under den nordiske namnerenessansen*. Rapport fra NORNAS 34. symposium, Dømmesmoen 10.–12. september 2004, s. 93–98. Høgskolen i Agder.

- Haslum, V. (2005). Navnerenessanse eller gammel navneskikk eller begge deler? I G. Nedreid & T. Schmidt (red.): *Person- og stadnamn under den nordiske namnerenessansen*. Rapport fra NORNAs 34. symposium, Dømmesmoen 10.–12. september 2004, s. 123–142. Høgskolen i Agder.
- Johannessen, O.-J. (2005). Nordisk navnerenessanse i Norge før 1865? I G. Nedreid & T. Schmidt (red.): *Person- og stadnamn under den nordiske namnerenessansen*. Rapport fra NORNAs 34. symposium, Dømmesmoen 10.–12. september 2004, s. 9–28. Høgskolen i Agder.
- Kruken, K. (1982). Frå reformasjonen til den nordiske namnerenessansen. I O. Stemshaug (red.), *Norsk personnamnleksikon* (s. 44–65). Det norske samlaget.
- Kruken, K. (1993). Spirene til den nordiske namnerenessansen. *Nytt om namn* 17, 21–23.
- Kruken, K. (2006). Bokomtale: Den nordiske namnerenessansen. *Nytt om namn* 43, 58–61.
- Kruken, K. (2018). Nye namn på gammal grunn. *Namn og nemne* 35, 7–40.
- Kruken, K. (2020). Lærarar, målfolk og namnerenessanse. *Namn og nemne* 37, 51–71.
- Kruken, K. & Stemshaug, O. (2013). *Norsk personnamnleksikon* (3. utg. ved Kristoffer Kruken). Samlaget kunnskap.
- Kunnskapsdepartementet. (2017). *Overordnet del – verdier og prinsipper for grunnopplæringen*. Utdanningsdirektoratet.
<https://www.udir.no/lk20/overordnet-del/?kode=nor01-06&lang=nob>
- Langeland, A.St., Koht, H., Weyergang-Nielsen, A. & Johnsen, O.A. (1953). *Larviks historie 2: 1814–1885*. Larvik kommune.
- Meldgaard, E.V. (1990). *Studier i københavnske fornavne 1650-1950*. C.A. Reitzels forlag A/S
- Nasjonalromantikken. (2019, 22. mai). I *Store norske leksikon*. Henta fra <https://snl.no/nasjonalromantikk>

- Nedreliid, G. (1993). Namnegransking i Noreg – Vitskap eller nasjonsbygging? I N. Gilje & O. Storebø (red.), *Vitenskapsteori og lingvistikk. 11 vitenskapsteoretiske innlegg til dr. art.-graden* (s. 160–194). Ariadne.
- Nedreliid, G. (2005). *Flettfrid, Kjøtulv* og meir vanlege nydanningar. I G. Nedreliid & T. Schmidt (red.): *Person- og stadnamn under den nordiske namnerenessansen*. Rapport fra NORNAS 34. symposium, Dømmesmoen 10.–12. september 2004, s. 63–74. Høgskolen i Agder.
- Nedreliid, G. (2017). Nordisk namnerenessanse i norske førenamn. *Scripta Neophilologica Posnaniensia* 17, 221–235. DOI: <https://doi.org/10.14746/snp.2017.17.14>
- NPL = Kruken, K. & Stemshaug, O. (2013). *Norsk personnamnleksikon* (3. utg. ved Kristoffer Kruken). Samlaget kunnskap.
- Otterbjörk, R. (1964). *Svenska förnamn: kortfattat namnlexikon*. Almqvist & Wiksell Förlag.
- Særheim, I. & Kruken, K. (2018). Namn. I B. Mæhlum (red.), *Norsk språkhistorie II. Praksis*. Novus forlag.
- Thorsnæs, G. (2020, 1. juli). Brunlanes. I *Store norske leksikon*. Henta fra <https://snl.no/Brunlanes>
- Utdanningsdirektoratet. (2020). *Læreplan i norsk (NOR01-06)*. <https://www.udir.no/lk20/nor01-06>
- Utne, I. (2011). *Hva er et navn? Tradisjoner, navnemoter, valg av fornavn og etternavn*. Pax forlag.
- Vestfold fylkeskommune. (u.å.). *Kulturmiljøer i Larvik*. Henta fra <https://www.vtfk.no/meny/tjenester/kultur/kulturarv/kulturarvartikler/kulturmiljoer-i-larvik/>
- Vestfoldmuseene. (u.å.). *Byhistorie*. Larvik museum. Henta fra <https://vestfoldmuseene.no/larvik-museum/byhistorie/>
- Windt-Val, B. (2011). Den nordiske navnerenessansen – forutsetninger, forløp og resultater. *Studia Anthroponymica Scandinavica* 29, 105–122.

Aarset, T. (1982). Frå den nordiske namnerenessansen til i dag. I O. Stemshaug (red.), *Norsk personnamnleksikon* (s. 66–87). Det norske samlaget.

Aasen, I. (1997). *Norsk navnebog, eller Samling af Mandsnavne og Kvindenavne*. (Ny utgave ved K. Kruken & T. Aarset). Høgskulen i Volda. (Opprinnelig utgitt 1878).

Vedlegg

De to vedlegga nedenfor er en oversikt og fullstendige lister over guttenavna og jentenavna. De er delt etter år, og så prestegjeld. Tallene representerer forekomstene for hvert år, så der det ikke står noen tall, er det heller ingen forekomster. Den siste kolonnen viser hvor mange forekomster navnet har totalt.

Den første kolonnen viser klassifiseringa for navna. I denne kolonnen vil det være ulike koder for klassifiseringa. Koden viser til hovedtype og undergruppe. For eksempel så vil «N1» vise til nordiske navn og arvenavn (type 1), mens «I3» viser til innlånte navn og moving eller avledning (type 3). Her er en oversikt:

- N = Nordiske navn:
 - N1 = arvenavn
 - N2 = renessansenavn
 - N3 = nylaga navn
 - N4 = navn justert på nordisk grunn
- I = Innlånte navn:
 - I1 = navn definert etter språklig opphav
 - I2 = kirkelige navn
 - I3 = movinger og avledninger
 - I4 = kortformer, kjæleformer og justerte fremmede former

Vedlegg 1: fullstendig liste, guttenavn

Klas.	Navn	1865		1925		Totalt
		Larvik	Brunlanes	Larvik	Brunlanes	
I2	Abraham		2			2
I1	Adolph	4				4
I1	Albert	2			1	3
I1	Albrecht		1			1
I4	Alex			1		1
N1	Alf	1			1	2
I1	Alfred	1	2	1	1	5
N4	Anders		4	1	4	9
I2	Andreas		1			1
I1	Angel				1	1
I1	Anton	11	4			15
N1	Anun	1				1
N1	Arild			1		1
I1	Arndt		1			1
N1	Arne			5	7	12
N2	Arvid			1		1
N1	Asbjørn				1	1
I1	Bernhard	1	2			3
N2	Birger				1	1
N1	Bjarne			2	1	3
N1	Bjørn			2	1	3
N2	Bue			1		1
I4	Christen		1			1
N2	Dag			1	1	2
N1	Dagfinn				1	1
I1	Edvard	1	1			2
N1	Egil			1		1
N1	Einar				1	1
N1	Ellef		1			1
I4	Emil	1	1			2
N1	Erik			1		1
N2	Erling			2		2
N1	Even	1				1
I1	Ferdinand		1			1
N1	Finn			5	2	7
I1	Fredrik	2		1		3
N2	Fritjof	2		1		3
I1	Georg	1				1

I1	Godberg	1				1
I4	Godfred		1			1
N1	Gullik		1			1
N1	Gunnar			1	2	3
I4	Gustav		2		2	4
N1	Halda			1		1
N1	Haldor		2			2
N2	Halfdan	1				1
N1	Halvor	1				1
N4	Hans	11	9	3	1	24
I1	Hartvig	1				1
N1	Helge			1	2	3
I1	Henrik	2				2
I1	Henry			2		2
I1	Herman			2		2
N2	Hjalmar	1			1	2
N1	Haakon				1	1
N2	Inge				2	2
I4	Ingebreth		1			1
N1	Ingvard		1			1
I2	Isaak	1				1
N1	Ivar	2		1	1	4
I2	Jakob	1	4	1	1	7
I4	Jan	1		2		3
N4	Jens	1	1			2
I4	Johan	9	7	2	2	20
I2	Johannes	3	2		2	7
N4	John			3	1	4
I1	Jonny				1	1
I2	Joseph		1			1
N1	Jul				1	1
I1	Julius	1	1			2
I1	Jørgen	3	1	1		5
I3	Karenus		1			1
N1	Karl	12	3	1	1	17
N1	Kjell			3	2	5
I2	Kristian	7	10	1	1	19
I2	Kristofer	1		1		2
N4	Lars	3				3
I4	Laurits	1	2			3
N1	Leif			6	4	10
I1	Leo	1				1

I1	Ludvig	2		1		3
N1	Magne				1	1
N3	Magner				1	1
N4	Magnus	2				2
I1	Marius	2			1	3
I3	Marinius		1			1
I1	Martin	2	4	1		7
I1	Martinius	1	2		1	4
I2	Mikael	3				3
N1	Narve		1			1
I1	Nicolai	2	2			4
N4	Nils	2	3			5
N1	Norman			1		1
N1	Odd			3	1	4
N2	Oddbjørn			1		1
N3	Oddvard			2	1	3
I1	Olai			1		1
N2	Olav	1	4	2		7
N1	Ole	4	4	1	4	13
N1	Oluf	4	1			5
I1	Oscar	1				1
I1	Otto	1				1
N4	Per			3		3
I2	Peter	3	1			4
N2	Ragnar			4		4
I4	Rasmus	1				1
N1	Reidar			1		1
I1	Rikhard	3				3
N1	Roal			1		1
N1	Roar			2		2
N1	Rolf			2	1	3
I1	Ronald			1		1
N3	Sedor		1			1
I1	Severin	2	3			5
N1	Sigmund			1		1
N1	Sigurd				1	1
I1	Sigvarth	1				1
I4	Simen		1			1
I2	Simon	2				2
I1	Sophus	1	1			2
N1	Svein			1		1
N2	Sverre			1	3	4

I4	Søren		2	1		3
I1	Teodor	1	4			5
I2	Thomas	1				1
N1	Tor			5		5
N2	Torvald	1	1	1		3
N1	Torger		1			1
N2	Trygve			1	1	2
I1	Valter			2		2
I1	Viktor			1		1
I1	Vilmar	1				1
I1	Wilhelm	5			1	6
I1	Wiliam	1				1
I1	Willy				1	1
N2	Yngve	1			1	2
N2	Øivind			3	1	4
N1	Åge			1		1
SUM		145	109	104	72	430

Vedlegg 2: fullstendig liste, jentenavn

Klas.	Navn	1865		1925		Totalt
		Larvik	Brunlanes	Larvik	Brunlanes	
I2	Ada			1		1
N2	Alfhild				1	1
I1	Alma	1			1	2
N1	Alvilde	1				1
I1	Amalia	1	7		1	9
I1	Amy				1	1
I3	Andrea	1				1
I1	Anette		2		1	3
I2	Anne	21	15	3	2	41
I3	Antonia	3		1		4
N1	Aslaug				1	1
N2	Asta	1				1
N1	Astrid			1		1
I3	Augusta	1				1
I1	Beata	1				1
I2	Benedicte		1			1
N2	Bergljoth				1	1
N4	Berit			3		3
I4	Birgit			1		1
I2	Birgitte		1			1
I4	Birte	2				2
N2	Björg			3		3
N1	Borghild			1		1
N2	Borgny				1	1
I3	Caroline	5	15			20
I1	Cathinka		1			1
I1	Cecilie	1				1
I3	Charlotte	3				3
I3	Christiane	3	1			4
N2	Dagheid				1	1
I4	Dagmar			1		1
I4	Dorthe				1	1
I1	Dorthea	1				1
I1	Edith			1		1
I4	Eline	1				1
I2	Elisabet	1		1	2	4
I4	Elise	2	4			6
I4	Ella	1		1		2

I4	Ellen	1		2	3	6
I4	Elli			1		1
I4	Elna			1		1
I1	Elsy				1	1
I3	Emilie	1				1
I1	Emma				1	1
I4	Erna			1		1
I2	Eva			2	2	4
I3	Frederikke	1				1
I1	Genevieve			1		1
N1	Gerd			3	4	7
I1	Gladys			1		1
I1	Grete				1	1
N1	Gudbjørg				1	1
N1	Gunhilde		1	2		3
N1	Gunvor				1	1
I3	Gurine	1	2			3
I3	Gusta		1			1
I3	Gustava		1			1
N1	Haldis			1		1
I4	Hanna	1	4			5
I4	Hargit			1		1
I1	Helen			2		2
I1	Helene	1		1	4	6
N1	Helga	2				2
N1	Helle	1				1
I4	Henny			2		2
I3	Henriette		2			2
I3	Henrikka	1	1			2
I3	Hermine		1			1
I1	Hetty			1		1
N2	Hjørdis				1	1
N1	Inga	6	5			11
N1	Ingeborg			1		1
N1	Inger		4	3	2	9
N1	Ingrid			1		1
I1	Irene			2	1	3
I3	Jacobine	3				3
I1	Jenny				1	1
I3	Jensine	2		1		3
I3	Johanne	3	1	2	2	8
I3	Josefine	3	1		1	5

I3	Julie	1	1			2
I3	Jørgine		1			1
N4	Karen	3	2			5
N4	Kari			3		3
N4	Karin				1	1
I4	Karine	1				1
I3	Karola				1	1
I3	Kaspara			1		1
I4	Katrine	1	1		1	3
I4	Kirsten			1		1
I4	Kirstine		1			1
I1	Konstanse				1	1
I2	Kristine	4	2	1	1	8
I3	Kristofa			1	1	2
I1	Laila			1		1
I1	Laura	3	1	1		5
I3	Leonie		1			1
I1	Lillian				1	1
N1	Liv	1		2	1	4
I3	Lovise	5	2	2		9
I1	Magnhild				1	1
N4	Maren	3	3			6
I1	Margaret			3	1	4
I4	Margit			2		2
I4	Margrete	1	1	2		4
N4	Mari			2		2
I2	Marie	26	11	6	2	45
N4	Marit			1	2	3
I2	Martha			1		1
I3	Marthea		1			1
I3	Marthine		1			1
I1	Mathilde	5		1		6
I1	Natalie	1				1
I3	Nicoline		2			2
I3	Nilsine		1			1
N2	Oddbjørg			1		1
N3	Oddveig			1		1
N1	Olaug			1		1
I3	Olea			1	1	2
I1	Olga		2		1	3
I3	Olivia			1		1
I3	Olufine	2	2			4

I1	Othilie	5	1			6
I3	Petra	2				2
I3	Petrine	1	1			2
N1	Ragna				1	1
N1	Ragnhilde		1			1
I2	Rakel			1	1	2
I1	Regine			1		1
I1	Rosa			1		1
I2	Rut			2		2
I1	Selma	1				1
I3	Severine		1			1
I1	Sofie	5	6	1	3	15
N2	Solveig			6	1	7
I4	Stine		1			1
N2	Svanhild			1		1
N4	Synnøve			8		8
N1	Thordis			1		1
I3	Thorine	1				1
I4	Tilde		1			1
N1	Tora	1	1	1		3
N2	Torveig			1		1
I3	Ulrikka	1				1
I1	Valborg				2	2
I3	Wilhelmine	1				1
I4	Aagot	1	1			2
N1	Aase			1	1	2
SUM		154	121	111	65	451

